

OPETTAJATUTORIN ROOLI OHJAUSTOIMIJOIDEN VIIDAKOSSA JAMKIN RESTONOMIOPIISKELIJOIDEN KOKEMANA

Elli Välisaari

Opinnäytetyö
Tammikuu 2010

Palvelujen tuottaminen ja johtaminen
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tekijä(t) VÄLISAARI, Elli	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 13.1.2009
	Sivumäärä 84	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi OPETTAJATUTORIN ROOLI OHJAUSTOIMIJOIDEN VIIDAKOSSA JAMKIN RESTONOMIOPIKSELIJOIDEN KOKEMANA		
Koulutusohjelma Palvelujen tuottaminen ja johtaminen		
Työn ohjaaja(t) IMMONEN, Heli-Riikka		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu, matkailu-, ravitsemis- ja talousala		
Tiivistelmä Työn tarkoitus oli selvittää Jyväskylän ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden kokemuksia opintojensa aikana saamastaan ohjauksesta. Erityisesti tutkimuksessa paneuduttiin opettajatutorin rooliin ohjaajana. Erityisesti selvitettiin, mihin ohjauksen osa-alueisiin opiskelijat ovat tyytyväisiä ja mitä he kaipaavat enemmän. Tutkimus toteutettiin kyselyllä sekä teemahaastatteluilla. Teemahaastatteluja toteutettiin neljä, joista kaksi yksilö- ja kaksi parihaastatteluina. Kyselyyn vastasi 63 eri vaiheissa opintojaan olevaa opiskelijaa. Ohjauksen taso koetaan vaihtelevaksi. Opiskelijat kokevat saaneensa ohjausta sitä hakiessaan, mutta ohjausta ei tarjota aktiivisesti. Monet opiskeluaikaisista asioista on selvitettävä itse. Opettajatutor on tärkeä ohjaushahmo etenkin ensimmäisen opiskelusyksyn aikana. Hänet kuitenkin koetaan lähinnä tiedon jakajaksi. Toisaalta tärkeimmäksi hänen työssään koetaan se, että opiskelijat tuntevat jonkun välittävän. Enemmän opintoja ohjaavina hahmoina opiskelijat näkevät asiantuntijuusalojen opettajat. Hyvin tärkeiksi koetaan myös vertaistuki ja henkilökohtainen tukiverkosto. Tutkimus osoittaa, että etenkin harjoittelun ja opinnäytetyön ohjauksessa on parantamisen varaa. Samoin orientaatioviikon sisältöä on syytä kehittää paremmin opiskelijoita palvelevaksi. Opiskelijat myös toivovat ohjaushenkilöstöltä enemmän aktiivista otetta.		
Avainsanat (asiasanat) Opettajatutor, ohjaus, ammattikorkeakoulu, JAMK, restonomiopiskelijat		
Muut tiedot		

Author(s) VÄLISAARI, Elli	Type of publication Bachelor´s Thesis	Date 13.1.2010
	Pages 84	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title THE ROLE OF A TUTOR TEACHER IN THE GUIDANCE JUNGLE OF JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, VIEWED BY STUDENTS OF HOSPITALITY MANAGEMENT		
Degree Programme Degree Programme in Service Management		
Tutor(s) IMMONEN, Heli-Riikka		
Assigned by Jyväskylä University of Applied Sciences,		
Abstract The aim of the thesis was to study how students of Hospitality Management of JAMK University of Applied Sciences experience the guidance during their studies. The focus was especially on a tutor teacher's role as a guidance person. It was studied which sectors of the guidance were considered to be adequate and what kind of additional guidance was needed. The study was conducted by a questionnaire and by four theme interviews, two of which were individual and two were pair interviews. The questionnaire was responded by 63 students in different phases of their studies. The level of the guidance was considered inconsistent. The students felt they had some guidance when asked for it but the guidance had not been offered actively. The students had to find out many things by themselves during their studies. A tutor teacher is an important guidance person, especially during the first autumn of the studies. A tutor teacher was still experienced to be more as an informative person. On the other hand, the most important aspect in his/her work was that the students felt that someone cared for them. The teachers in expertise areas were seen more as guidance persons helping the students through their studies. Also peer support and the personal safety net of persons were seen very important. The study shows that more guidance is needed, especially concerning practical training periods and bachelor's theses. Also the content of the first week should be developed to be more useful and important to the students. The guidance personnel were asked to give the student more active support.		
Keywords Guidance, tutor teacher, University of Applied Sciences, JAMK, Students of Hospitality Management		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	OPETTAJATUTOR OHJAAJANA.....	5
2.1	Ohjaus	6
2.2	Opiskelijan ohjaus.....	9
2.3	Ohjaustarve.....	12
2.4	Ohjaajan ominaisuudet.....	16
3	OPETTAJATUTORIN TOIMENKUVA.....	19
3.1	Opettajatutorin tehtävät.....	20
3.2	Opettajatutoroinnin tavoitteet.....	23
3.3	Muut ohjausjärjestelmän toimijat	25
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	29
4.1	Tutkimusote.....	29
4.2	Aineiston kerääminen.....	32
4.3	Aineiston analysointi.....	33
4.4	Luotettavuus	33
5	TULOKSET	34
5.1	”En mä odottanu niinku minkäänlaista”	35
5.2	”Varmasti hämmennystä [herätti] ja silleen, kaikki on uutta, että siitä se oli sitten lähdettävä eteenpäin”	36
5.3	”Mut, mut siis oli kyllä hyvin hämärää, että mikä [asiantuntijuusalue] oli mikäkin ja silleen”	41
5.4	”Ei se [oikeiden opintojaksojen valitseminen] vaikeeta kai, kai ollut”	43
5.5	”Se oli ihan hyvä, että niitä [keskusteluja] kuitenkin oli”	45
5.6	”Sillein just opettajatutorin panosta, että ois edelleen yhdeydessä”	47
5.7	”Mutta kyllä se harjottelu itsessään on, siinä on aika suuri vastuu kuitenkin ittellään”	50
5.8	”Ei mulla ois ollu vaan rohkeutta lähtee [harjoitteluun ulkomaille]”	53
5.9	”Mulle ois varmaan riittäny se, että tuu vaan, jutellaan [ulkomaan vaihdosta], miltä sust tuntuu, mitä sä oot ajatellu”	55
5.10	”Mä olin sivunnu sitä [opinnäytetyötä] niin, että [opettajatutor] sano, että sun on pakko ruveta miettimään sitä nyt”	56

5.11	”Mahdollistaa, että se ihminen ei oo menettänyt sitä mielenkiintoonsa sitä työtä kohtaan”	58
5.12	”Ja jos on oikeesti jotain, niin kyllä se [opettajatutor] auttaa”	59
5.13	”Kyllä se opiskelu lähtee omasta ittestään liikkeelle ja siitä lähtee myös se motivaatio”	62
5.14	”Mutta toisiimme me kyllä turvauduttiin aika paljon”	66
5.15	”...mä haluan jotain muuta [kuin powerpoint-luentoja], mutta ei oo koskaan tarjottu mitään”	68
5.16	”Siitä [eHOPSista] tuli lähinnä sellanen suoritus”	70
5.17	”Ohjausta on ollut jonkin verran, mutta kyllä on ite joutunut selvittään monta asiaa”	72
6	POHDINTA	74
	LÄHTEET	78
	LIITTEET	80
	Liite 1: Kvantitatiivisen kyselyn kyselylomake	80
	Liite 2: Teemahaastattelun pohja	83

KUVIOT

KUVIO 1.	Grow'n SSDL-malli	10
KUVIO 2.	Ohjaavan ympäristön malli.	13
KUVIO 3.	Ohjauksen päävaiheet.	14
KUVIO 4.	Mistä opettajatuutoruus muodostuu?	19
KUVIO 5.	Opinto-ohjauksen päämäärä ammattikorkeakoulussa	23
KUVIO 6.	Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausverkosto.	25
KUVIO 7.	Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Opintojen alkuvaiheessa.	37
KUVIO 8.	Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Opiskeluvalinnoissa (ensimmäisen viikon jälkeen).	43
KUVIO 9.	Keneltä olet kaivannut lisää ohjausta?	47
KUVIO 10.	Kuka/ketkä ovat tukeneet eniten opintojesi etenemistä?	48
KUVIO 11.	Kuinka paljon olet saanut ohjausta JAMKista seuraavissa asioissa niiden ollessa ajankohtaisia? Harjoittelu.	51
KUVIO 12.	Kuinka paljon olet saanut ohjausta JAMKista seuraavissa asioissa niiden ollessa ajankohtaisia? Opinnäytetyö.	56

KUVIO 13. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Työelämään ja urasuunnitteluun liittyen.	58
KUVIO 14. Ketkä ovat tukeneet jaksamista JAMKissa?.....	62
KUVIO 15. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Motivaatio ja ajanhallinta.	63
KUVIO 16. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Erilaisten opiskelutaitojen oppimisessa.....	69
KUVIO 17. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? HOPSin teossa.	71
KUVIO 18. Kuinka paljon olet saanut ohjausta opintoihisi?	72

1 JOHDANTO

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen kuva Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) opiskelijoilla on opintojensa aikana saamastaan ohjauksesta. Erityinen huomio kohdistetaan opettajatutorin rooliin ja osaamiseen. Tutkimuksella oli myös tarkoitus selvittää, keitä muita ohjaushenkilöitä opiskelijat pitävät tärkeinä ja onko opiskelijoilla ylipäätään tietoa, mistä kaikkialta ohjausta voi tarvittaessa pyytää. Tutkimuksen perusteella saatiin selville, mitkä asiat ohjauksessa ovat hyvin, mitkä opintojen kohdat tuottavat opiskelijoille eniten ongelmia ja miten ohjauksen tasoa voidaan parantaa.

Opettajatutorin roolissa huomio kiinnitettiin siihen, mikä hänestä tekee tai tekisi luotettavan ja hyvän ohjaushenkilön. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisissa asioissa opiskelijat kääntyvät opettajatutorinsa puoleen. Lisäksi selvitettiin, millaista ohjausta opiskelijat ylipäätään kaipaavat opintojensa aikana.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten palvelujen tuottamisen ja johtamisen sekä matkailun opiskelijat ovat kokeneet Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opintoihin saamansa ohjauksen, erityisesti opettajatutorin toiminnan?
- Miten ohjausta voidaan kehittää?

Tutkimuksen toteuttaminen tuntui ajankohtaiselta. JAMKin ohjausjärjestelmä on uudistunut ja kehittämistyötä ohjauksen alalla tehdään laajalti muuallakin. Myös jokaisella opiskelijalla on jotain sanottavaa saamastaan ohjauksesta. Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana jokainen opiskelija, joka kuuli aiheen, mainitsi jotain omista kokemuksistaan.

JAMKissa restonomeja koulutetaan kahdessa suomenkielisessä koulutusohjelmassa, palvelujen tuottamisen ja johtamisen sekä matkailun koulutusohjelmissä. Lisäksi vastaavaa englanninkielistä koulutusta tarjoaa Degree Programme in Facility Manage-

ment, josta valmistuvien tutkintonimike on Bachelor of Hospitality Management. Tässä tutkimuksessa keskitytään vain suomenkielisten koulutusohjelmien opiskelijoihin.

Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmassa opiskelijan on tehtävä asiantuntijuusalueen valinta kolmen eri vaihtoehdon väliltä. Valittavana ovat ruoka- ja ravintolapalvelut, toimitilapalvelut sekä kuluttajapalvelut. Valinta tehdään ensimmäisen vuoden aikana. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmassa opiskelijoilla on sekä kaikille yhteisiä, muun muassa liikkeenjohdollisia opintoja, että oman asiantuntijuusalueensa opintoja.

2 OPETTAJATUTOR OHJAAJANA

Tutorin rooli opintojen aikana on olla opiskelijalle eräänlainen opastaja. Tutorin opiskelijalle tarjoama ohjaus keskittyy sekä oppisisältöön että oppimistaitoihin. Ohjaajan tehtävänä on asettaa yhdessä ohjattavan kanssa tavoitteita, seurata, opastaa ja antaa palautetta. (Grönholm 2002, 11.)

Pakkalan (2004) mukaan olennaista tutortoiminnassa on se, että tutor ei ole ohjattaviin nähden auktoriteettiasemassa vaan pystyy vanhempana opiskelijana kokemuksen perusteella tarjoamaan ohjattavalle ryhmälle tarvittavaa apua. Tutorin roolina on myös opiskelijana olla ohjattavalle helpommin lähestyttävissä kuin opettaja. (Pakkala 2004, 5.) Tämän takia Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ovat käytössä nimikkeet opettajatutor ja vertaistutor, jotka kertovat selkeästi, kuka tutorina milloinkin toimii. Opettajatutor tulee uudelle opiskelijalle läheisemmäksi kuin muut opettajat ja on tällä tavalla helpommin lähestyttävissä, vaikka onkin auktoriteettiasemassa.

Opettajatutor on opettaja, jonka tehtäväksi on työnjaossa sovittu tiettyjen opiskelijoiden tutorointi. Tähän hänelle on myös osoitettu työsuunnitelmassa tarvittavat resurssit. Opettajatutor sitoutuu tutoroitavaan ryhmäänsä koko tutorointiprosessin ajaksi ja opettelee tuntemaan ryhmänsä ja sen tarpeet. Opettajatutor tekee yhteistyötä muiden ohjausjärjestelmän toimijoiden kanssa. (Mikkonen-Ojala 2008, 16.) Kallinen, Kerbs ja Nurmi (2006) lisäävät, että opettajatutorin rooli ohjaajana on aina aktiivinen. Hänen antamansa ohjaus voidaan toteuttaa esimerkiksi kahdenkeskisinä keskusteluinä, ryhmäohjauksena tai etäohjauksena. Opettajatutor voi myös vaihtua ryhmän opintojen edetessä. (Kallinen, Kerbs & Nurmi 2006, 16.)

2.1 Ohjaus

Ohjaus käsitteenä

Käsitteitä ohjaus ja neuvonta käytetään usein yhdessä ja rinnakkain. Tiedon välittämisestä käytetään myös käsitettä tiedottaminen. Onnismaa (2007) on laatinut seuraavan taulukon selventämään näiden käsitteiden eroavaisuuksia.

	Ohjaus	Neuvonta	Tiedottaminen
Tehtävä	Edistää keskustelun keinoin ohjattavan kykyä parantaa elämäänsä hänen haluamallaan tavalla.	Neuvoa asiakkaalle sopiva toimintatapa.	Antaa asiakkaalle hänen tarvitsemiaan tietoja.
Suhde tietoon	Korostetaan asioiden tulkinnanvaraisuutta ja monia toimintamahdollisuuksia.	Neuvot perustuvat asiantuntijatietoon.	Tarvittava tieto koostuu tosiasioista.
Ohjattavan rooli	Ohjattava osallistuu aktiivisesti esittämiensä pulmien ratkaisemiseen. Hänen tavoitteensa ja tulkintansa ovat työskentelyn lähtökohtana. Ohjattava on oman elämänsä asiantuntija.	Asiakas odottaa saavansa ongelmaansa neuvoja asiantuntijalta. Hän on neuvonpyytjä ja vastaanottaja. Asiakas päättää neuvon noudattamisesta.	Asiakas hakee itselleen puuttuvaan tietoa. Hän on tiedon vastaanottaja. Asiakas käyttää tiedon hyväkseen.
Ammattilaisen rooli	Työntekijä pyrkii keskustelussa vahvistamaan ohjattavan toimintakykyä ja välttää valmiiden ratkaisumallien tarjoamista.	Työntekijä on asiantuntija eri toimintavaihtoehtojen arvioinnissa. Hän tietää puheena olevasta asiasta enemmän kuin asiakas. Työntekijän on varmistettava, että neuvot ovat asiantuntevia ja ymmärrettäviä.	Työntekijä antaa asiakkaalle hänen haluamansa tiedon. Työntekijä huolehtii tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä.
Keskustelun kulku	Ohjauskeskustelu on yleensä monivaiheinen ja rakenteeltaan löyhä. Keskustelun kulkuun vaikuttavat ohjattavan tekemät aloitteet ja toisaalta työntekijän käyttämä lähestymistapa. Ohjaustehtävän läpikäyminen voi edellyttää useita keskustelukertoja.	Keskustelun perusrakenne on neuvonpyytäminen ja sen antaminen. Toisinaan työntekijä neuvoo omasta aloitteestaan. Neuvontakeskustelu voi olla melko lyhyt, tai se voi laajentua monivaiheiseksi tehtäväksi.	Keskustelu rakentuu tavallisesti asiakkaan kysymyksestä ja työntekijän vastauksesta. Joissakin tapauksissa työntekijä tarjoaa tietoja omasta aloitteestaan. Yleensä keskustelu on lyhyt. Toisaalta oikean

			tiedon antaminen voi edellyttää tarkentamista, minkä vuoksi keskustelun ete- neminen ja pi- tuus vaihtelevat.
--	--	--	---

(Onnismaa 2007, 28)

Onnismaan (2007) mukaan ohjauksessa myös ohjattavalta odotetaan ja edellytetään aktiivista osallistumista, kun taas neuvonnan ja tiedottamisen asiakkaat ovat passiivisempia. Ohjaustilanteissa lähdetään suoraan ohjattavan tarpeista ja annettu ohjaus on tulkinnanvaraista. Lopullinen päätösvalta on aina ohjattavalla. (Onnismaa 2007, 28.)

Lerkkasen (2002) mukaan ohjaus-käsitteelle on monia eri määritelmiä. Ohjaus voi tarkoittaa työmenetelmää, prosessia, oppiainetta, ammatillisen keskustelun muotoa, professiota, henkilön arviointia tai vuorovaikutussuhdetta. Ohjaus liitetään sellaisiin käsitteisiin kuin tutorointi, tiedottaminen, neuvonta ja opettaminen. Erään määritelmän mukaan ohjaus on laaja-alainen elämän suunnittelun ja kulttuuristen polkujen rakentamisen menetelmä. Ohjauksen yleisenä päämääränä voidaan pitää asioiden selkeytymistä. Ohjauksen henkenä ja tavoitteena on enemmänkin luoda mahdollisuuksia kuin antaa suoranaisia neuvoja. Jo pelkästään huomion, ajan, tilan ja kunnioituksen antaminen apua tarvitsevalle opiskelijalle on tärkeä osa ohjausta. Ohjauksella opiskelijalle annetaan hänen tarvitsemaansa asiallista ja oikeaa tietoa, autetaan häntä luomaan ja selventämään kuvaa omista tavoitteistaan ja tulevaisuudestaan sekä autetaan häntä ymmärtämään ja tunnistamaan omia resurssejaan ja rajoituksiaan. Näin opiskelijaa autetaan tekemään valintoja ja suunnitelmia sekä toteuttamaan niitä. Ohjauksella myös luodaan opiskelijalle tilaisuuksia ja ymmärrystä itsearviointiin. (Lerkkanen 2002, 46–47.)

Myös Kasurinen (2004) kokee ohjaus-käsitteen monimerkityksisenä ja vaikeasti määriteltävänä. Yleensä sanalle annetaankin merkitys siitä kontekstista käsin, jolla puhuja ja kuulija asiaa lähestyvät. Käsitettä käytetään usein opetus- ja ihmissuhdeammateissa käytettävästä ammatillisen keskustelun menetelmästä. Ammatillinen ohjauskeskustelu on tavoitteellinen vuorovaikutustilanne, joka toteutetaan suunnitellusti. Menetelmän tavoitteena on ohjattavan ongelman ratkaisu. (Kasurinen 2004, 40–41.)

Pekkanen (2006b) mukaan ohjausta voidaan käsitellä monella eri tavalla: prosessina, muutoksena tai vaikkapa vuorovaikutus- ja tukisuhteenä. Ohjaukseen on perinteisesti liitetty myös auttamisnäkökulma. Toiminnassa oleellisia osia ovat osallistuvuus sekä aktiivinen ja keskittyvä kuunteleminen. (Pekkala 2006b, 7.)

Neuvontaa ja ohjausta käytetään usein rinnakkaisinakin käsitteinä. Lerkkanen (2002) kertoo, että ”neuvonta” ymmärretään hyvin laajasti yleisenä käsitteenä. Sen alle sisällytetään useita eri toimintamuotoja, kuten ohjaus, arviointi, informointi, neuvonta, uranvalinnanohjaus, sijoittumista koskevat tietopalvelut, verkostotyö, palautteen antaminen sidosryhmille ja opintonsa päättäneiden seuranta. Toisaalta neuvonta voidaan ymmärtää myös neuvojen ja ohjeiden antamisena ja informaatiopalvelujen tarjoamisena. (Lerkkanen 2002, 48.)

Ohjaus ilmiönä

Onnismaan (2007) mukaan ammatillinen ohjaus- ja neuvontatyö on amerikkalainen ilmiö. Tätä on selitetty yksilöllisyyden perinteellä ja oman onnensa seppä -ajattelulla. Ohjaus- ja terapiamuodot ovat yleensä hyvin yksilökeskeisiä. Toisen maailmansodan jälkeen ohjaus- ja neuvontatyö nousi äkillisesti, mikä saattoi liittyä myös ammattikuntien valtataisteluun. (Onnismaa 2007, 14.)

Onnismaan (2007) mukaan on yhä vaikea selittää, mitä ohjauksessa todellisuudessa tapahtuu tai miksi se on tarpeellista. Toisaalta viime vuosikymmenien aikana työelämän ja valintojen epävarmuuden myötä ura- ja elämänsuunnittelun tarve on nostettu esille. Suunnittelusta on tullut jatkuvaa, kun valintoja ei tehdä enää vain nuoruudessa. Ohjausta, neuvontaa ja tiedostusta tarvitaan eri ikävaiheissa siirtymävaiheista selviämiseksi ja elinikäisen oppimisen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjauksellisella toiminnalla tuetaan ura- ja elämänsuunnittelun sijoittamista osaksi tavallista elämää. Viime vuosikymmenien aikana ohjaus on laajentanut aluettaan pelkästä opintojen tai uraohjauksesta yleiseksi elämänsuunnittelun välineeksi. Työ tai opinnot eivät ole enää erillinen osa-alue vaan ohjauksella kartoitetaan niiden merkitystä osana hyvää elämää. (Mts. 15–16.)

Onnismaa (2007) toteaa ohjaus- ja neuvontatilanteiden olevan muun inhimillisen vuorovaikutuksen tavoin ainutkertaisia. Kokeneiden ja kokemattomien ohjaajien toiminta-

tapojen välillä on havaittu eroja, mutta ammattimaisen ja epämuodollisen ohjauksen neuvonnan ja ohjauksen pitkän aikavälin eroja on vaikea osoittaa selvästi. Ero näiden kahden välillä tehdään siinä, että ammattimaisessa ohjauksessa tavoitteiden asettelu ja kuuntelun tavan oletetaan olevan selkeämpää ja jäsentyneempää kuin tavallisessa arkipäivän keskustelussa. (Mts. 21.) Kurikkalan (2006) mukaan ohjaus onkin ajan, huomion ja kunnioituksen antamista vuorovaikutustilanteessa. Ohjattavan tulee tulla kuulluksi, hyväksytyksi ja ymmärretyksi. Hänen on myös päästävä eteenpäin asiassa, jonka vuoksi ohjausta tarvitsee. Hyvä ohjaus vaatii aikaa ja tilaa. (Kurikkala 2006, 8.)

Ohjaus- ja neuvontatyön kirjat esittelevät runsaasti erilaisia koulukuntia ja suuntauksia. Kokeneetkin ohjaustyön ammattilaiset saattavat pohtia, ovatko heidän menetelmänsä ”oikeaoppisia” ja teoretiedot riittäviä. Käytännössä ohjaajan lähestymistapoja on lähes mahdotonta luokitella mihinkään koulukuntaan, eikä eri ohjaussuuntausten vaikutuksia voi suoraan osoittaa. Eri menetelmiä ja lähestymistapoja käytetään rinnakkain ohjattavan tilanteen muuttuessa ja ohjaustyöntekijän kiinnostuksen ja kokemuksen pohjalta, nimeämättä niitä oppisuunniksi. Teorioiden ja erilaisten lähestymistapojen tuntemus antaa ohjaajalle lähinnä itseluottamusta. Kyseenalaiseksi voidaan kuitenkin asettaa se, voiko ohjauksessa olla mitään suurta teoriaa ja jos onkin, voiko sitä soveltaa ohjaustilanteessa. (Onnismaa 2007, 22.) Pekkala (2006b, 7) näkeekin ohjauksen poikkitieteellisenä toimintana, johon on löydettävissä pohjaa muun muassa filosofian, sosiologian ja psykologian eri osa-alueilta.

2.2 Opiskelijan ohjaus

Termistön käyttö

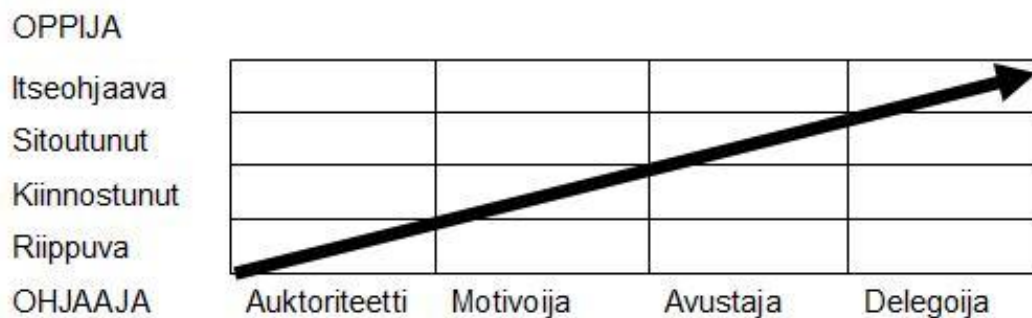
Kasurinen (2004) huomauttaa eri oppilaitoksissa järjestettävästä ohjauksesta käytettävän erilaisia termejä. Perusopetuksessa puhutaan oppilaanohjauksesta ja toisen asteen koulutuksessa opinto-ohjauksesta. Korkeakoulutuksessa opintojen ohjaukseen liitetään useita erilaisia merkityksiä ja tavoitteita. Tästä syystä käsitteet korkeakoulujen termistössä ovat yhä selkiytymättömiä. Ohjauksen järjestämiseen liittyvät määritteet täytyy sopia erikseen jokaisessa oppilaitoksessa ohjauspalvelujen järjestämistapojen mukaan. (Kasurinen 2004, 40.) Lähdekirjallisuudessa käytetyimmät termit ovat opintojen ohjaus ja opinto-ohjaus.

Myös Lerkkanen (2002) kertoo ammattikorkeakoulujen ohjauspalvelujen toimijoiden nimien vaihtelevan, koska ohjauspalvelujen tavoitteille ei ole tehty valtakunnallisia määrittelyjä. Ammattikorkeakoulut ovat tämän takia itse määritelleet ohjauspalvelunsa, -tarpeensa ja -henkilöstönsä. Ammattikorkeakoulujen yksiköiden ohjaustavoitteet painottuvat kehityksellisiin näkemyksiin, jotka ovat lähellä neuvonnan käsitettä. (Lerkkanen 2002, 48.)

Eri oppilaitosten ohjauksella on Onnismaan (2007) mukaan erilaisia tavoitteita ja toimintamuotoja. Ammattikorkeakoulujen opintojen ohjaus keskittyy sekä korkeakouluun hakeutuviin että siellä jo opiskeleviin. Neuvontaa ja ohjausta annetaan erityisesti opintoihin, harjoitteluun ja urasuunnitteluun liittyvissä kysymyksissä. Tavoitteena on, että ohjauksesta vastaavat opintojen ohjaajat. Opiskelun tueksi opintojen eri vaiheille vakiinnutetaan henkilökohtaisia opintosuunnitelmia. Ohjausta ja neuvontaa toteutetaan monilla eri tavoilla. Se voi olla henkilökohtaista ohjausta esimerkiksi opettajatuutorilta, saatavissa erillisten ura- ja rekrytointipalvelujen kautta tai haettavissa opinto-toimistosta. Ohjausta sisällytetään myös tavalliseen opetukseen. Ohjaukseen erikoistuneilla ja siitä vastuussa olevilla on monia nimikkeitä. (Onnismaa 2007, 16–17, 19.)

Itseohjautuvuus

Lerkkasen (2002) mukaan ohjauksella pyritään saamaan opiskelijaa ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään omia vahvuuksiaan ja kykyjään suhteessa toimintaympäristön mahdollisuuksiin. Valmiiden vastausten antamista vältetään ja ohjaus onkin enemmän neuvottelun kaltainen tapahtuma. (Lerkkanen 2002, 47–48.) Yksi suurimmista korkeakoulujen ohjauksen tavoitteista onkin opiskelijan itseohjautuvuuden kehittäminen.

KUVIO 1. Grow'n SSDL-malli (Grönholm 2002, 9).

Grow'n SSDL-mallin mukaan tarvittavan ohjauksen luonne riippuu ohjattavien itseohjautuvuuden asteesta. Riippuvat oppijat tarvitsevat selvästi eniten tukea, kun taas itseohjautuvat opiskelijat pystyvät ottamaan täyden vastuun opiskelustaan. (Grönholm 2002, 9-10.) Tämä pätee myös opiskelijan ohjaukseen ja opettajatutorointiin: eri opiskelijat tarvitsevat erilaista ohjausta. Myös opiskelijan edetessä opiskelijan tarve ohjaukseen muuttuu. Lerkkasen (2002) mukaan itseohjautuvuuden kehittäminen on hyvin tärkeä osa ohjausta. Ohjaajan tulee ohjata opiskelijaa auttamaan itse itseään. (Lerkkanen 2002, 47–48.) Näin opettajatutorin rooli muuttuu selkeästi opintojen edetessä. Myös Järviluoma (2003, 23) huomauttaa, että opettajatutorointi tähtää osaltaan opiskelijan itseohjautuvuuden, itsenäistymisen ja aktiivisuuden kehittämiseen.

Ohjauksen alueet

Oppilaanohjaus jaetaan perinteisesti kolmeen kategoriaan: kasvatukselliseen, opetukselliseen ja ammatinvalinnan ohjaukseen. Kasvatuksellinen ohjaus auttaa opiskelijaa kehittymään ihmisenä yksilöksi, jolla on mahdollisuus ja kykyjä kehittää itseään ja yhteisöään. Opetuksellinen ohjaus pyrkii auttamaan opiskelijaa löytämään itselleen sopivat opiskelutavat ja opinnot. Ammatinvalinnan ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijaa pääsemään selville taipumuksistaan ja laatimaan sekä toteuttamaan opiskelua ja työuraa koskevia päätöksiä. (Lerkkanen 2002, 50–51.)

Ammattikorkeakoulun ohjauksen alueet eroavat perinteisestä jaosta jonkin verran. Kolmijako tehdään oppimisen ja opiskelun ohjauksen, uranvalinnan ohjauksen sekä persoonallisuuden kasvun ja kehityksen tukemisen kesken. Jaossa ei siis puhuta enää kasvatuksellisesta puolesta vaan sen on korvannut persoonallisuuden tukeminen. Kuvaavaa tälle jaolle on se, että osa-alueet eivät ole selkeästi eriytyneitä vaan leikkaavat toisiaan.. (Lerkkanen 2002, 51.)

Ohjauksen kehittäminen

Korkeakoulutuksen opintojen ohjauksen taso ja kehittäminen on Lairion ja Penttilän (2007) mukaan ollut viime vuosina sekä kansallisen että kansainvälisen huomion kohteena. Koulutuksen kansallisissa linjauksissa korostetaan elinikäistä oppimista ja ohjausta. Elinikäinen oppiminen ja persoonallinen kasvu ovat mahdollista vain riittävien tuki- ja ohjauspalveluiden avulla. Lairio ja Penttilä kertovat korkeakoulujen arviointineuvoston suositusten korkea-asteen ohjauksen kehittämiseksi pysyneen varsin sa-

manlaisina koko 2000-luvun ajan. Huomiota on kiinnitetty muun muassa seuraaviin asioihin:

- Korkeakoulujen tulisi laatia opintojen ohjauksen suunnitelma, joka perustuu koulun kokonaisstrategiaan.
- Opiskelijalle tulisi taata koko opintopolun läpi kestävä ja kaikki ohjauksen osa-alueet kattava henkilökohtainen ohjaus.
- Opintojen ohjauksen lähtökohtana tulisi olla se, että opiskelijalla on vastuu omista opinnoistaan, toisaalta korkeakoululla on oltava vastuu opintojen ohjauksen järjestämisestä.
- Opintojen ohjauksen tulisi olla yksi keskustelun aihe opintoministeriön ja korkeakoulujen välisissä tulos- ja tavoitekeskusteluissa.

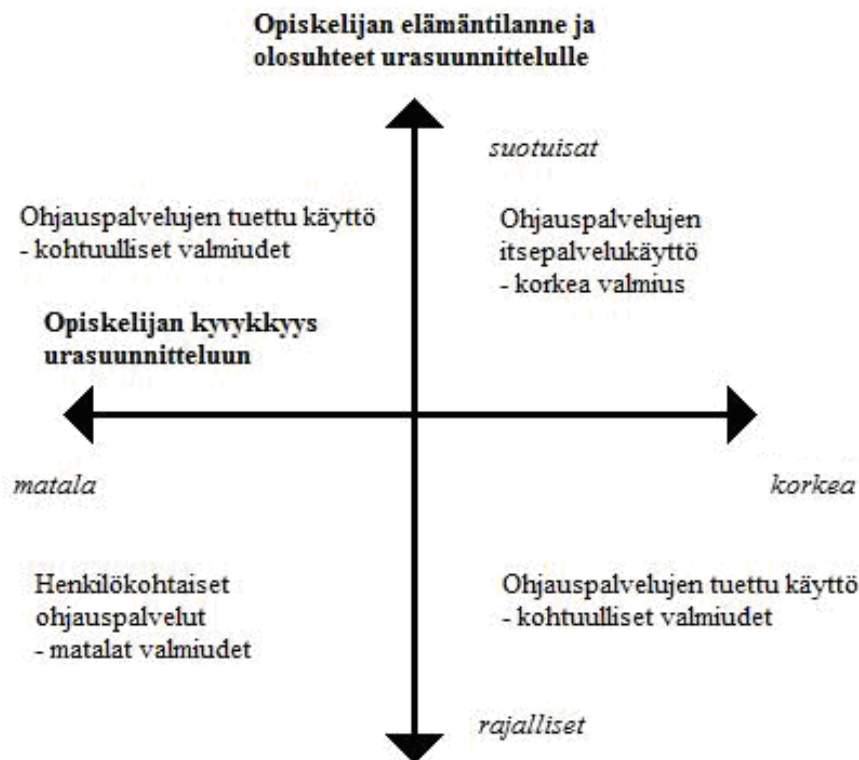
On kuitenkin otettava huomioon näiden tavoitteiden ja huomioiden hallinnollinen näkökulma, tavoitteista on usein pitkä matka todelliseen ohjaukikäytänteiden kehittymiseen. (Lairio & Penttilä 2007, 7-8.)

Opetusministeriön mukaan ammattikorkeakouluissa tutkintojen laskennallinen läpäisy on tällä hetkellä noin 66 prosenttia. Keskeytyksiä pyritään vähentämään ja kaikkien koulutusasteiden läpäisyä parantamaan koulutusjärjestelmän tehokkuuden kasvattamiseksi ja syrjäytymisen vähentämiseksi. Keskeyttämisen vähentämisen toimiksi nimitään muun muassa opinto-ohjauksen, koulutusta koskevan tiedotuksen ja neuvonnan, opiskelun henkilökohtaistamisen sekä opiskeluterveydenhuollon kehittäminen. Korkeakouluopintojen suorittamista tavoiteajassa tuetaan myös kehittämällä opintojen ohjausta. Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien toteutusta ja seurantaä kehitetään siten, että opiskelijaa voidaan ohjata ja tukea järjestelmällisesti opintojen eri vaiheissa. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012, 19–20, 48.)

2.3 Ohjaustarve

Ohjaustarve-käsitettä voidaan lähestyä joko yksilön tai yhteisön näkökulmasta. Kun arvioidaan yksilön ohjaustarvetta, on kyse hänen koulutus- ja uravalintaan liittyvästä päätöksentekovalmiudestaan. Tämän valmiuden katsotaan olevan riippuvainen asiakkaan kyvykkyydestä ja hänen olosuhteidensa sekä elämäntilanteensa moninaisuudesta. Yhteisön kannalta ohjaustarve tarkoittaa kriteeriä, jonka avulla se uudelleen määrittelee ohjauksen sisältöjä suhteessa ohjauksen tavoitteissa tai ympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin. Yleisesti opiskelijoiden ohjaustarve on kasvanut valinnanmahdollisuuksi-

en lisääntyessä, koulutustarjonnan ja -väylien monipuolistuessa ja yksilöllisten opiskelusuunnitelmien lisääntyessä. (Lerikkanen 2002, 49.)

KUVIO 2. Ohjaavan ympäristön malli (Lerikkanen 2002, 58).

Lerikkanen (2002) esittelee neliosaisen kentän muodostavan ohjaavan ympäristön mallin. Mallissa tarjotun ohjauspalvelun muoto ja määrä vaihtelevat opiskelijan elämäntilanteen ja urasuunnittelun olosuhteiden sekä urasuunnittelukyvykkyyden mukaan. Jos opiskelijan elämäntilanne ja olosuhteet ovat suotuisat ja kyvykkyys urasuunnitteluun korkea sekä opiskelija tuntee tarvitsevansa vain vähän ohjausta, suositellaan hänelle ohjauspalveluja, jotka mahdollistavat itsepalvelukäytön. Näitä palveluja ovat esimerkiksi kirjastot ja tietopalvelut sekä Internetissä toimivat palvelut. (Lerikkanen 2002, 58.)

Jos opiskelijan elämäntilanne ja olosuhteet ovat suotuisat, mutta kyvykkyys urasuunnitteluun matala, suositellaan ohjauspalveluja, joissa on mahdollisuus ohjauspalvelujen tuettuun käyttöön. Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että opiskelija käyttää kirjastoja ja tietopalveluja siten, että henkilökunta antaa ohjausta enemmän kuin itsepalvelukäytössä. Henkilökunta tarjoaa siis lyhytkestoista henkilöohjausta. Lisäksi tarjotaan mahdollisuuksia itsearviointitesteihin ja pienryhmäohjauksiin. Samaa

suositellaan myös silloin, kun tilanne on opiskelijan kannalta päinvastainen, eli elämäntilanne ja olosuhteet ovat rajalliset, mutta kyvykkyys urasuunnitteluun korkea. (Lerkkanen 2002, 58–59.)

Jos opiskelijan elämäntilanne ja olosuhteet urasuunnittelulle ovat rajalliset, kyvykkyys urasuunnittelulle heikko ja hän kokee tarvitsevansa ohjausta, suositellaan hänelle henkilökohtaisia ohjauspalveluja. Tällöin esimerkiksi kirjastoa ja tietopalveluja hyödynnetään siten, että tarjotaan mahdollisuutta myös pitempikestoiseen yksilö- ja ryhmäohjaukseen. (Lerkkanen 2002, 59.) Henkilökohtaiseen ohjaukseen kuuluvat myös esimerkiksi opettajatutorin ja opintojen ohjaajan ohjauksen suurempi käyttö.

Ohjaustarve opintojen eri vaiheissa

Opiskelujen eri vaiheissa ohjaustarve on erilainen. Sekä tarvittavan ohjauksen määrä että laatu ja muoto ovat erilaisia eri vaiheissa. Opiskelupolun viisi vaihetta ovat aika ennen kontaktiopetuksen alkamista, opintojen aloitusvaihe, varsinaisen opiskeluprosessin aika, opintojen päättö- ja siirtymävaihe sekä seurantavaihe. (Lerkkanen 2002, 49.) Ohjaus 2009 -dokumentti ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmä (2009) jakavat ohjauksen samoihin viiteen vaiheeseen.

KUVIO 3. Ohjauksen päävaiheet (Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmä 2009, 2).

Ennen opiskelun aloittamista tarvittava ohjaus on informaation tarvetta. Tähän tarpeeseen ammattikorkeakoulut vastaavat markkinoinnilla. Lisäksi erilaista ohjaustarvetta on pääsykokeisiin osallistuvilla tai jo opiskelijoiksi valituilla opiskelijoilla. Ohjaustarvetta täytetään yleensä ohjaavalla yhteydenpidolla, ennakkotehtävillä ja orientoivilla harjoittelujaksolla, joilla on todettu olevan hyvä vaikutus opintojen sujuvaan alkuaan ja opiskeluun sitoutumiseen. (Lerkkanen 2002, 50.) Onnistunut valintaprosessi myös selkeyttää hakijan kiinnostusta alaan, joten ohjaussuhteen voidaan katsoa alkavan jo ennen opiskelujen aloittamista (Grönholm 2002, 11).

Opintojen aloitusvaiheessa ohjaustarve keskittyy yleensä yleiskuvan saamiseen opiskeluympäristöstä ja mahdollisuuksista. Tärkein ohjauksellinen tehtävä alkuvaiheessa on henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen. (Lerkkanen 2002, 50.) Opettajatutorin osa opiskelujen alkuvaiheen ohjauksessa on todella suuri ja tärkeä. Grönholm (2002) muistuttaa, että tutorin rooli ei ole perinteinen autoritaarinen opettajan rooli, vaan sellaisen ylläpito voi jopa passivoida opiskelijoita näiden oppiessa, että ongelmat ratkaistaan heidän puolestaan. Myöskään liian oppijakeskeinen ote opintojen aloitusvaiheessa ei ole toimiva, sillä silloin opiskelijat ovat epävarmoja ja kokevat neuvottomuutta. Tutorin täytyy ohjata ryhmää hallitsematta sitä. (Grönholm 2002, 11.)

Opiskeluprosessin aikana eri opiskelijoiden ohjaustarpeet ovat hyvin erilaisia. Yksilöllisiä ohjaustarpeita ei usein ole huomioitu tarpeeksi ja opiskeluajan ohjaus jää helposti ohjaukselliseksi katvealueeksi. Ohjaus on usein keskittynyt opinnäytetyöhön, harjoitteluun ja kansainväliseen vaihtoon, vaikka yksilöllistä tarvetta ohjaukselle voi olla monessa muussakin asiassa. (Lerkkanen 2002, 50.)

Opintojen päättö- ja siirtymävaiheessa ohjaustarve liittyy yleensä siirtymiseen seuraavaan oppimisympäristöön tai työmarkkinoille (Lerkkanen 2002, 51). Opiskelijaa pyritään myös kannustamaan itsenäisiin päätöksiin ja valintoihin. Tällä pyritään vielä vahvistamaan opiskelijan itsetuntemusta ja sen kehittymistä sekä muista valmiuksia. (Grönholm 2002, 12.)

Seurantavaiheessa ohjaustarve on yleensä jatko- ja täydennyskoulutuksessa (Lerkkanen 2002, 51). Grönholm (2002) toteaa opiskelujen jälkeisestä yhteydenpidosta saadun hyödyn olevan suuri voimavara ennen kaikkea oppilaitokselle kehittymisen ja toiminnan kehittämisen kannalta. On kuitenkin mietittävä, voiko tätä toimintaa kutsua todelliseksi ohjaukseksi ja jos voi, kuka toimii ohjaajana. (Grönholm 2002, 12.) Kuten opiskeluprosessin aikaisessa ohjauksessakin, ohjaustarve voi eri opiskelijoilla olla hyvin erilainen opiskelun loppumiseen liittyvissä vaiheissa.

Ohjaukseen on tarvetta myös ja etenkin siinä vaiheessa, jos opiskelija harkitsee opintojen keskeyttämistä. Opintojen ohjauksen suurimpiin ongelmiin on luettu se, että ne opiskelijat, jotka tarvitsevat ohjausta, eivät hae sitä. Ohjaustarvetta siis on, mutta ohjausta ei silti haeta. Penttisen ja Falckin (2007) tutkimuksen mukaan lähes kaikki kor-

keakouluopiskelijat kääntyvät ainakin jossain opintojaan opiskelutovereidensa puoleen. Virallisten ohjaustahojen puoleen taas käännyttiin vain harvoin. Tutkimuksen mukaan opintonsa keskeyttäneiden ohjauksen pyytäminen ei eroa muista. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että suuremman ohjaustarpeen opiskelijat eivät hae enemmän ohjausta. (Penttinen & Falck 2007, 59–60, 63–64.)

2.4 Ohjaajan ominaisuudet

Onnismaa (2007) kertoo, että oppilaitoksissa erillisiä vaatimuksia ohjaajina toimijoille ei ole. Ohjauksen alalla ei olla yksimielisiä siitä, mitkä taidot ovat välttämättömiä tai riittäviä ohjauksen ja neuvonnan eri osa-alueilla tai eri asiakasryhmien parissa. Rajanveto ammattimaisen ja ei-ammattimaisen toiminnan välillä onkin vaikeaa. Tämän takia ohjaus- ja neuvontatilanteet erotetaan opintojen ja ammattikokemuksen myötä karttuvista ohjaus- ja neuvontataidoista. (Onnismaa 2007, 21.)

Kansainvälinen ohjausalan järjestö International Association for Educational and Vocational Guidance (IAEVG) on eri maissa tekemänsä laajan selvityksen perusteella laatinut ohjaus- ja neuvontatyössä tarvittavan ohjausosaamisen jäsenyyksen helpottamaan Onnismaan (2007) mainitsemaa rajanvetoa. Järjestö jakaa taidot ydin- ja erikoisosaamiseen. (Onnismaa 2007, 200.)

Ydiosaamiseen kuuluvat sellaiset taidot, tiedot ja suhtautumistavat, jotka kaikilla ohjaus- ja neuvontakentällä toimivilla tulisi olla. (Onnismaa 2007, 22.) Näitä ovat muun muassa:

- Omaan ammattiin ja siihen liittyvien vastualueiden hoitaminen hyvän ammatitieteen ja ammatillisten lähtökohtien mukaisesti
- Asiakkaiden omaehtoisen toiminnan tukeminen
- Taito suunnitella, panna toimeen ja arvioida neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä yksittäisiä neuvonta- ja ohjaustapahtumia omassa organisaatiossa
- Oman ammatillisen osaamisen ja omien rajojen tiedostaminen
- Asiakkaiden kulttuuristen erojen tiedostaminen ja huomioonottaminen
- Kyky kommunikoida tehokkaasti asiakkaiden ja kollegoiden kanssa käyttäen tarkoituksenmukaista kieltä ja terminologiaa

- Ajankohtainen ja päivitetty tieto koulutuksesta ja opiskelumahdollisuuksista sekä työmarkkinoista ja yhteiskunnallisista kysymyksistä
- Kyky toimia tehokkaasti muiden ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa

(Mts. 200-201.)

Erikoisosaaminen erittelee eri kentillä toimivat ohjaajat ja neuvojat ja erittelee heidän tarvitsemansa taidot, tiedot ja suhtautumistavat (Onnismaa 2007, 22). Tarvittavat ominaisuudet vaihtelevat tarjottavan palvelun luonteen mukaan. Vuonna 2002 julkaistussa selvityksessä IAEVG erittelee erikoisosaamisen kymmenen ohjauskenttää. Nämä ovat:

- asiakkaan tilanteen määrittelyn ja arviointi
- opintojen ohjaaminen
- ammatinvalinnan ja urasuunnittelun ohjaaminen
- henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta
- tiedon hallinta ja tiedonvälitys
- konsultaation ja ohjauspalvelujen koordinointi
- tutkimus ja arviointi
- palvelujen ja toimenpideohjelmien hallinnointi
- alueellisen yhteistoiminta
- työmarkkinoille siirtymisen ja sijoittumisen ohjaus.

(Mts. 201–207.)

Kurikkalan (2006) mukaan hyvältä ohjaajalta vaaditaan itsetietoisuutta ja sosiaalisia taitoja, jotka tunnetaan myös yhteisnimityksellä tunnetaidot. Ohjaajan työssä sosiaaliset taidot ovat tärkeitä. Sosiaaliset taidot määrittävät sen, miten tulemme toimeen muiden kanssa. Keskeisiä asioita sosiaalisissa taidoissa ovat empatia, kyky kuulla ja havaita, toisten ihmisten ymmärtäminen, palvelualttius, kehitystarpeiden huomioiminen sekä muiden kykyjen edistäminen. Kuuntelemista sanotaan vielä puhumistakin aktiivisemmaksi tapahtumaksi. Ohjaajan täytyy osata kysyä oikeita kysymyksiä ja niiden kautta avata solmuja. Myös kyky nähdä asiat opiskelijan näkökulmasta on oleellinen. (Kurikkala 2006, 8.)

Ohjaajan on otettava jokainen ohjattava huomioon yksilönä. Jokaisen ominaisuudet, tarpeet ja toiveet on osattava huomioida erikseen. Jos ohjaaja osaa reagoida näihin

ominaisuuksiin, voi yhteisöllisyys kehittyä koko ohjattavassa yhteisössä. Ohjaustoiminta edellyttää reflektointia. (Pekkala 2006b, 8.)

Ohjaajan on kyettävä kohtaamaan ja hyväksymään erilaisuus. Välittämättä ohjaajan ja ohjattavan välisistä kemioista tarvitaan heidän välisessään ohjaussuhteessa molempuolista kunnioitusta ja arvostusta. Ohjaaja on tiedostettava omat ennakkokäsityksensä, jotta voi tietoisesti pyrkiä siirtämään ne syrjään. Ennakkokäsitykset voivat liittyä ohjattavan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja tapoihin, kuten pukeutumiseen, käyttäytymiseen tai luonteenpiirteisiin. (Kurikkala 2006, 9.)

Jos ohjaaja antaa ymmärtää olevansa kiireinen ja miettivänsä muita asioita, viestittää hän ohjattavalle, ettei tämä ole tärkeä. Jokainen ohjaustilanne tulee siis huomioida ainutlaatuisena tilanteena ja olla siinä aidosti läsnä. Hyvän ohjaustuokion kriteeri on, että ohjattava tuntee sen jälkeen päässeensä eteenpäin. Ohjauksen tehtävänä on tukea vastuunottamista eikä suinkaan heikentää itseohjautuvuuden kehittymistä. Ohjauskustelun tarkoitus on antaa opiskelijalle varmuutta ja kykyä päätösten tekemiseen ja itsearviointiin. Opiskelijalla olevia taitoja selviytyä jatkossakin vastaavien pulmien edessä on vahvistettava. Ohjaajan tehtävä ei ole antaa suoria vastauksia vaan valintavaihtoehtoja ja miettiä yhdessä ohjattavan kanssa, mitä kustakin vaihtoehdosta seuraa. (Mts. 8.)

Jos opiskelijat saisivat päättää, ottaisivat he ohjaajakseen ja opettajatutorikseen helposti lähestyttävän henkilön. Hyvän ohjauksen perusteet ovat vuorovaikutuksessa, jossa on mukana empatiaa, lämpöä, aitoutta sekä luottamuksellinen ilmapiiri. (Järvi-
luoma 2003, 25.) Kurikkala (2006) on samaa mieltä siitä, että hyvä ohjaaja tuo oman persoonansa mukaan ohjaustilanteeseen. Aitous mahdollistaa todellisen luottamuksellisen ja vuorovaikutteisen suhteen muodostamisen. Ohjaajan persoona onkin nostettu hyvän ohjauksen kannalta tärkeimmäksi tekijäksi. Opettajatutorin on kuitenkin muistettava välillä pohtia rooliaan ohjaajana ja huolehdittava omasta hyvinvoinnistaan. Ohjaajan on tunnettava itsensä, omat tunteensa, mieltymyksenä ja voimavaransa voidakseen ohjata muita. (Kurikkala 2006, 8,10.)

3 OPETTAJATUTORIN TOIMENKUVA

Kuten ohjaajan rooli tavallisesti, myös opettajatutorin rooli ja toimenkuva vaativat monenlaista osaamista, jota on pohtinut esimerkiksi Pekkala (2006a).

KUVIO 4. Mistä opettajatutoruus muodostuu? (Pekkala 2006a).

Pekalan (2006a) mukaan opettajatutoruus ja opettajatutorin osaaminen muodostuvat opettajuudesta, ohjaamisesta ja tieto- ja viestintätekniikan sekä hallinnon järjestelmien hallitsemisesta. Näiden lisäksi tarvitaan täydentävää osaamista: vuorovaikutus-, prosessi-, eettistä ja menetelmäosaamista, hallinnon ja lainsäädännön osaamista sekä itsensä ohjaamista. Tätä analyysia ohjaamisen osaamisesta on ollut laatimassa 20 ohjaajaa eri ammattikorkeakouluista ja se toimii perustana opettajatutorkoulutukselle. (Pekkala 2006a.)

Pekkala (2006a) jatkaa jaotellen opettajatutorkoulutuksen sisällön. Koulutus jaetaan seitsemään osaan: orientaatioon, ohjauksen amk-kontekstiin, henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan/kehityskeskusteluihin, ohjauksen laadun arviointiin, ohjauspolun kriittisiin pisteisiin, ohjauksen toimintaympäristöön ja tutorin työkaluihin. Lyhytkestöisen koulutuksen kestoksi on suunniteltu kuusi (6) opintopistettä. Orientaatio ja ohjauspolun kriittiset pisteet ovat yksittäisinä käsiteltävinä asioina niin pieniä, että niille ei Pekkalan kaaviossa ole varattu erikseen resursseja.

Järviluoma (2003) jakaa tutoroinnin neljään osa-alueeseen: suoraan neuvontaan ja informointiin, ymmärtävään auttamiseen, oppisisällölliseen ohjaukseen ja opiskelutekniseen ohjaukseen. Suora neuvonta auttaa opiskelijaa valinnoissa sekä päätöksenteossa. Ymmärtävä auttaminen on mukana kaikessa ohjauksessa, mutta voi olla myös tietoinen erillinen ohjaustekniikka. Tekniikan lähtökohtana on nähdä opiskelija ainutkertaisena yksilönä, jolla on ohjauksessa lähtökohtanaan oma elämäkokemuksensa ja -tilanteensa. Ymmärtävän ohjauksen tavoitteena ei ole niinkään ratkaista opiskelijan ongelmia vaan auttaa häntä ymmärtämään ja auttamaan itseään. Oppisisällöllisen ohjauksen tarkoituksena on auttaa opiskelijan ammattillisen kasvun kehittymistä ja oman opiskelu- ja työskentelytavan löytämistä, samalla kun rohkaistaan häntä ottamaan vastuu omasta opiskelustaan ja oppimisestaan. Opiskelutekninen ohjaus muodostuu neljästä osa-alueesta: opiskeluasenteiden, opiskelun suunnittelun, opiskelutekniikan ja jatkuvia opiskeluvalmiuksia kehittävistä ohjauksesta. Käytännössä opiskelutekninen ohjaus on opiskelua edistävien käytännön järjestelyjen ja opintojen suunnittelun ohjausta. (Järviluoma 2003, 27–28.)

3.1 Opettajatutorin tehtävät

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (352/2003) tarkempia määräyksiä opintojen ohjauksesta annetaan ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä. Ammattikorkeakouluille ei ole missään sopimuksessa tai säädöksissä määriteltynä opinto-ohjaajan tehtäväkuvaa tai muitakaan määrittäviä tekijöitä (Kuisma 2006, 37). JAMKin tutkintosäännön mukaan ammattikorkeakoulututkintoa suorittavilla opiskelijoilla on oikeus saada ohjausta valintojensa tekemiseen ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) laatimiseen opettajatutoreilta (Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 2009, 6). Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) on työkalu, jolla opiskelija määrittelee ja rajaa sen opintojensa ja opintojaksojensa kokonaisuuden, jolla hän tähtää asiantuntijuuteen ja ammattikorkeakoulututkintoon. HOPS perustuu oman opiskelijan oman koulutusohjelman opetussuunnitelmaan, jota opiskelija voi täydentää muilla tarjolla olevilla opinnoilla sekä muista koulutusohjelmista ja -aloista että myös muista korkeakouluista. HOPS on jatkuvasti elävä työkalu, joka täydentyy ja tarkentuu jatkuvasti opintojen aikana ja edetessä. HOPSin on aina oltava koulutuspäällikön tai hänen valtuuttamansa henkilön hyväksymä. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2009.)

Kurikkalan (2006) mukaan hyvällä ohjaajalla on oltava selvä kokonaisnäkemys koko opiskeluprosessista, sillä vain näin hän voi ohjata opiskelijaa tekemään oikeita päätöksiä oikeaan aikaan. Opintojen ensimmäinen vuosi voi olla ratkaiseva opintojen jatkamisen kannalta, sillä opintojen alkuvaihe voi olla monelle opiskelijalle hapuilua ja oman suunnan etsimistä. Muita keskeisiä ongelmakohtia opintojen edetessä ovat opin- näytetyön- ja harjoittelunohjaus. Opintojen keskeytyminen aivan opintojen loppuvaiheessa tai valmistumisen jääminen keskeneräisen oppinäytetyön takia on kaikkien osapuolten takia harmillista. Jokainen keskeyttämistilanne on kuitenkin oma tilanteensa, joka on arvioitava erikseen. Opiskelijalle on koko opintojen aikana tarjottava pulmatilanteissa täysin tuki ja kaikki mahdollinen ohjaus. Tätäkin parempi vaihtoehto on ongelmien ennaltaehkäisy riittävällä etukäteisellä ohjauksella. (Kurikkala 2006, 9-10.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) Ohjaus 2009 -dokumentissa kuvataan JAMKin ohjausjärjestelmä. Opettajatutorin tehtäväkenttä on entistä laajempi. Muutos johtuu uudesta ohjausjärjestelmästä, jossa opettajatutorin työ opiskelijan ohjauksessa on entistä pidempikestoisen. Vanhassa ohjausjärjestelmässä restonomiopiskelijoiden ohjausvastuu siirtyi toisen opiskeluvuoden lopussa asiantuntijuusalueiden yliopettajille ja opettajatutorin vastuu päättyi. Uudessa järjestelmässä ohjausvastuu on koko opintojen ohjaajan opettajatutorilla.

Opettajatutorin tehtäviksi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on kirjattu kuusi kohtaa:

- opiskelijan opiskeluympäristöön orientointi ja sitouttaminen
- ohjaustarpeen arviointi tulohaastattelussa
- uravalinnan tukeminen
- oppimisen ja osaamisen kehittymisen tukeminen
- opiskelijan itseohjautuvuuden tukeminen
- opintojen etenemisen seuranta ja tuki

(Ohjaus 2009, 12).

Työnkuvan päävastuun voidaan yhä katsoa olevan opintojen alkuvaiheessa, mutta on tärkeää, että opettajatutor kulkee opiskelijan mukana koko opiskelun ajan. Orientointi, sitouttaminen ja tulohaastattelu kuuluvat erottamattomasti opiskelun alkuvaiheeseen.

Uravalinnan tukeminen alkaa heti orientaatioviikolta keskusteluista, mutta on erityisen

tärkeä etenkin palvelujen tuottamisen ja johtaminen koulutusohjelmassa koko opintojen ajan asiantuntijuusaluevaihtoehtoja mietittäessä. Opiskelijan ja hänen taitojensa tukeminen kulkee luonnollisesti työtehtävänä läpi koko opiskeluajan, samoin opintojen etenemisen seuranta ja tuki.

Ohjaus 2009 -dokumentti kuvaa opettajatutorin käytännön toimia liittyen hänen tehtäviinsä. Näihin kuuluvat opettajatutorin opiskelijoilleen pitämä osuus Työelämän osajaksiksi kasvu -opintojaksossa sekä tulohaastattelu, jotka molemmat sijoittuvat ensimmäiselle opiskeluvuodelle. (Ohjaus 2009, 12.) Tulohaastattelu on syytä käydä ensimmäisen syksyn aikana, kestoltaan haastattelu on noin 20–30 minuuttia. Haastattelun tarkoituksena on saada selville, ovatko opiskelijan opinnot lähteneet hyvin käyntiin ja onko opiskelija tyytyväinen tilanteeseensa ja näin ollen motivoitunut opiskeluun. Haastattelussa tarkistetaan, onko opiskelijan HOPS kunnossa ja keskustellaan alustavasti suuntaavien opintojen valinnasta, harjoitteluista sekä mahdollisista vaihtopinnoista. (Ryhmäohjaajan käsikirja 2008, 13–14.)

Opettajatutor myös auttaa ja tukee opiskelijaa laatimaan HOPSin ja urasuunnitelman sekä seuraa niitä yhdessä opiskelijan kanssa. Opintovalintoja tehtäessä opettajatutorin on oltava opiskelijan apuna. Opettajatutorin on tuettava ja seurattava opiskelijan motivaatiota, ajanhallintaa ja jaksamista. Jos näissä ilmenee ongelmia, on niihin puututtava ajoissa ja ohjattava opiskelija eteenpäin auttavalle taholle. Tärkeä opettajatutorin toimenkuvaan kuuluva tehtävä on myös oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja opiskelijan eteenpäin ohjaaminen tällaisessa tilanteessa. (Ohjaus 2009, 12)

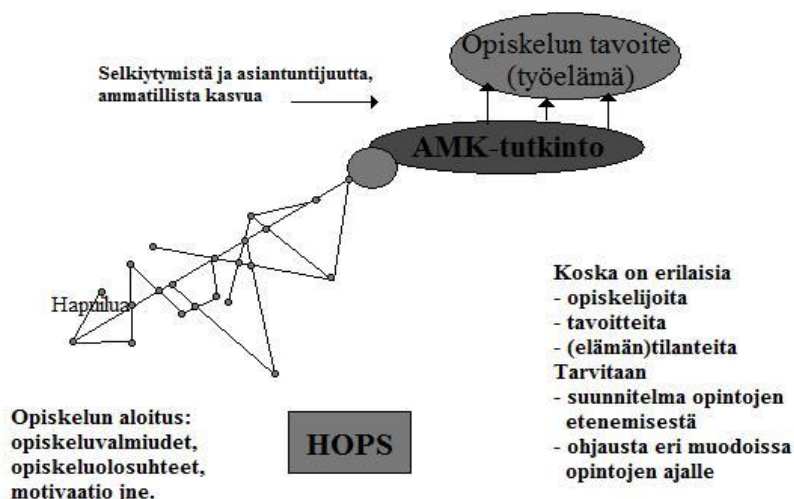
Opettajatutorin toimeen kuuluu tavoitteiden ja välitavoitteiden asettelu opiskelijalle yhdessä opiskelijan kanssa. Tavoitteiden avulla opettajatutor auttaa opiskelijaa hahmottamaan tulevaa ammatikuvaa ja myönteistä minäkuvaa. Tavoitteet myös lisäävät motivaatiota. Ohjaus 2009 -dokumentin mukaan opettajatutor on harjoittelun yhteyshenkilö. Harjoitteluun kuuluvat vastuut ovat suuria, sillä useaa opiskelijaa harjoittelupaikan saaminen ja uusiin työtehtäviin siirtyminen jännittää. Etenkin haastetta opettajatutorille asettavat ulkomaille harjoitteluun lähtevät opiskelijat. Opettajatutor on mukana koko opiskelujen aikana tukemassa opiskelijan opintojen etenemistä ja samalla myös tukemassa tämän tulevaa työllistymistä. (Mts. 12.)

Vaasan ammattikorkeakoulun ryhmäohjaajan käsikirjan 2008 mukaan opettajatutorin tehtävät ovat hyvin samankaltaiset kuin Ohjaus 2009 -dokumentin mukaan. Opettajatutorin suorittamiin toimenpiteisiin kuuluvat perehdyttävien, kaikille yhtenäisen sisällön sisältävien opintojen opettaminen. Tulohaastattelu kuuluu opettajatutorin tehtäviin, samoin kehityskeskustelut, joita opettajatutorin kuuluu pitää opiskelijoilleen säännönmukaisesti koko opintojen ajan. Lisäksi jokaisen opiskelijan on saatava omien tarpeidensa mukaista ja ajantasaista täsmäohjausta. (Ryhmäohjaajan käsikirja 2008, 9.)

Myös Järviluoma (2003) on osaksi samoilla linjoilla opettajatutorin tehtävien kanssa. Hän listaa opettajatutorien tehtäviksi perehdyttämisen ja ryhmän muodostamisen, opintojen seurannan ja arvioinnin, tiedottamisen ja palautteet sekä arkistoinnin. (Järviluoma 2003, 29–30.) Järviluoman tehtävissä opettajatutorin toimenkuva on kuitenkin hieman enemmän hallinnolliseen puoleen painottuva. JAMK:n ohjauskentässä opettajatutorin tehtävät liittyvät selkeämmin opiskelijaan yksilönä ja kulkevat mukana koko opintojen ajan.

3.2 Opettajatutoroinnin tavoitteet

Opettajatutoroinnilla on useita tavoitteita, joita Kurikkala (2006, 9) on selkeyttänyt kuvion avulla.

KUVIO 5. Opinto-ohjauksen päämäärä ammattikorkeakoulussa (Kurikkala 2006, 9).

Kurikkalan (2006) kuvion mukaan opintojen ohjauksen päämäärä on kuljettaa opiskelija AMK-tutkintoon ja sitä kautta työelämään. Opiskelun aikana ohjaus selkeyttää

opiskelijalle hänen tavoitteensa ja asiantuntijuutensa ja samalla opiskelija kasvaa ammatillisesti. Tärkeä ohjauksen työkalu on HOPS, joka on jokaisella opiskelijalla omanlaisensa. Opiskelun aloituksessa on otettava huomioon opiskeluvalmiudet, -olosuhteet, motivaatio ja muut opiskelijan elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Samat tekijät vaikuttavat myös HOPSiin ja sen laatimiseen. Opintojen aikana opiskelija saattaa hapuilla suorimmalta reitiltä kohti tutkintoa. Tällöin ohjauksen tehtävänä on auttaa häntä löytämään takaisin omalle polulle. Koska on olemassa erilaisia opiskelijoita, tavoitteita ja elämäntilanteita, kuten myös muita tilanteita, tarvitaan suunnitelma opintojen etenemisestä ja ohjausta eri muodoissa opintojen ajalle. (Kurikkala 2006, 9.)

Ammattikorkeakoululaissa 1.8.2003 ammattikorkeakoulun antaman koulutuksen keskeiseksi tehtäväksi on asetettu opiskelijan ammatillisen kasvun tukeminen. Erityisesti yksilöllisen tuen antamista on korostettu. Korkeakoulu ei suoranaisesti voi vaikuttaa opiskelijoiden henkilökohtaisiin opiskeluesteisiin ja -ongelmiin, jotka vaikuttavat suuresti opintojen keskeyttämisten ja pitkittymisten kasvaneeseen määrään. Ongelmien kasautumista voidaan kuitenkin ehkäistä tiiviimmän opintojen seurannan ja tukemisen kautta. Samalla tuetaan opintojen edistymistä. (Kurikkala 2006, 11.)

Vaasan ammattikorkeakoulun ryhmäohjaajan käsikirja 2008 listaa ryhmäohjaukselle viisi tehtävää ja tavoitetta:

- opiskelijan hyvinvoinnin
- opiskelijan sitouttamisen ammattikorkeakouluopintoihin
- opintojen etenemisen edistämisen
- keskeyttämisen vähentämisen
- normiaikaisen valmistumisen ja ammatillisen kasvun tukemisen.

(Ryhmäohjaajan käsikirja 2008, 8.)

Kurikkala (2006) mainitsee näiden lisäksi useita muitakin asioita, joihin opettajatutor-toiminnalla pyritään vaikuttamaan myönteisesti. Näitä ovat:

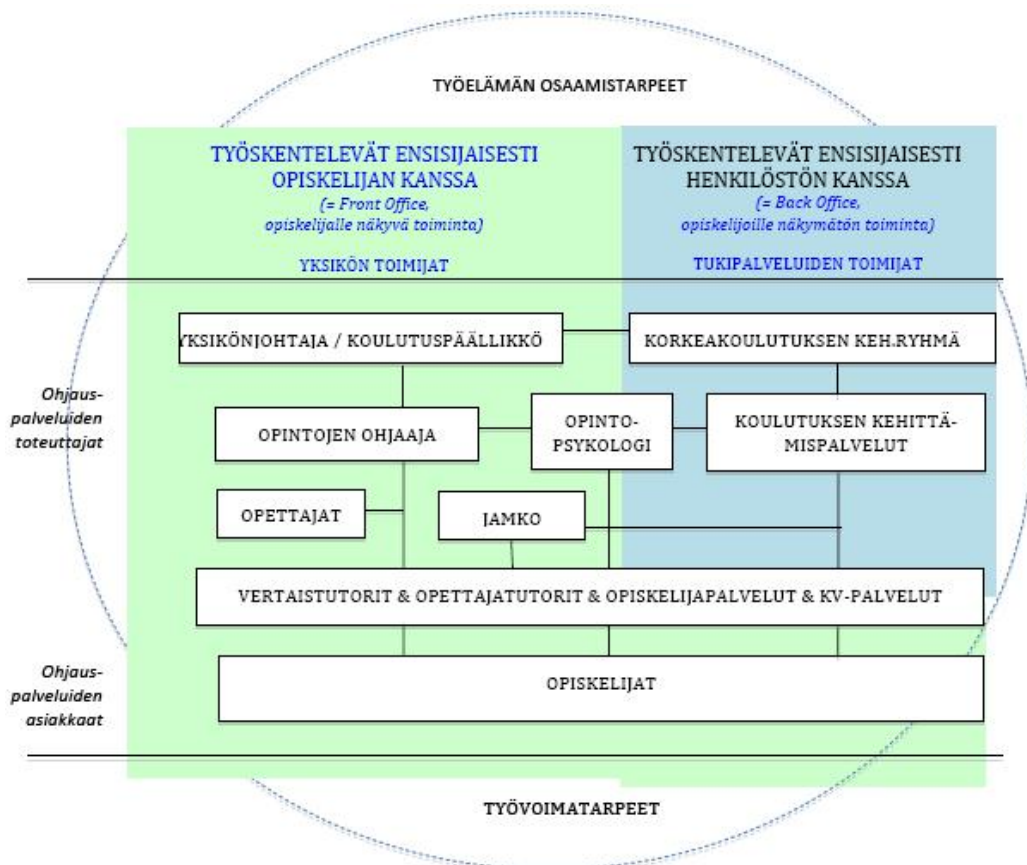
- opiskelijoiden ryhmäytyminen
- opintojen edistymisen tiiviimpi seuranta
- opiskeluongelmien ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen
- tiedonkulun tehostuminen

- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen ja toteutus
- urasuunnitelman tukeminen
- ohjaus työelämään
- taloudellisten ja ajallisten resurssien kohdentaminen ennaltaehkäisevään työhön korjaavan työn sijaan.

Opintojen edistämislä tähdätään myös oppimisen edistämiseen. (Kurikkala 2006, 11–12.)

3.3 Muut ohjausjärjestelmän toimijat

JAMKin ohjausjärjestelmässä on opettajatutorin lisäksi monia muitakin toimijoita, joille jokaiselle on määritelty oma tehtävänsä ja merkityksensä. Osa toimijoista on selvästi suunnattu ohjaamaan opiskelijan jaksamista koulussa ja osa taas auttamaan jokapäiväistä työskentelyä opiskeluympäristössä. Toimijoita ovat kansainvälistymispalvelut ja KV-koordinaattori, koulutuspäällikkö, opettajat, opintojen ohjaaja, opintopsykologi, opiskelijakunta JAMKO, opiskelijapalvelut, vertaistutorit, yrittäjyyskoordinaattori ja opiskelija itse. (Ohjaus 2009, 10–13.)

KUVIO 6. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausverkosto (Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmä 2009, 3).

Kuvio 6 esittelee JAMKin ohjausverkoston. Verkosto jakautuu Front Officeen, eli opiskelijoille näkyvään toimintaan, ja Back Officeen, eli toimintoihin, jotka vaikuttavat opiskelijoihin, mutta joita nämä eivät näe. Verkoston jäsenet ovat toiminnassa keskenään ja toteuttavat yhdessä JAMKin opintojen ohjausta.

Koulutuspäällikön tehtävänä on pääosin vastata ohjauksen organisoinnista, toimivuudesta ja kehittämisestä tulosalueellaan. Lisäksi hänen tulisi tukea opiskelijan oppimisen ja osaamisen kehittymistä. (Ohjaus 2009, 10.) Suurissa koulutusyksiköissä on kuitenkin selvää, että koulutuspäällikön työnkuva keskittyy lähinnä organisointiin ja johtamiseen.

Kansainvälistymispalvelut ja KV-koordinaattori ohjaavat sekä suomalaisia että ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita ja ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita. KV-koordinaattori toimii yksikkötasolla ja näin ollen hänen tehtävänsä ovat yksityiskohtaisempia kuin kansainvälistymispalveluiden. Näiden toimijoiden tehtäviin kuuluu erilaisten kansainvälistymisen mahdollisuuksien tiedottaminen ja vaihtoprosessiin liittyvä ohjaus. KV-koordinaattori on ohjaamassa myös HOPS-työssä. (Mts. 10.)

Opettajan ohjauksellisiin tehtäviin kuuluvat uravalinnan tukeminen, oppimisen ja osaamisen kehittymisen tukeminen, opiskelijan itseohjautuvuuden tukeminen sekä opintojen etenemisen seuranta ja tuki. Opettajat ovat mukana harjoittelun ja opinnäytetyön ohjauksessa ja oppimisvaikeuksien tunnistamisessa. (Mts. 10–11.) Opettajan ohjaukselliset tehtävät sijoittunevat lähinnä opintojaksojen ajalle. Moni opiskelija kuitenkin kääntyy juurikin asiantuntijuusalueen opettajien puoleen opintojaan koskevissa kysymyksissä. Näin uravalinnan tukeminen ja opiskelijalle sopivaan suuntaan ohjaaminen voi korostua opettajan tehtävässä.

Opintojen ohjaajan tehtäviin kuuluu opiskelijoiden ohjaustarpeen arviointi ja mahdollinen eteenpäin ohjaus sekä opintojen etenemisen seuranta ja tuki. Opintojen ohjaaja kiinnittää huomiota etenkin opiskeluvalmiuksiin, oppimisvaikeuksiin, keskeyttämishakaan ja sen ehkäisyyn, läpäisyn seurantaan ja opintojen edistämiseen sekä jatkoajalla olevien opiskelijoiden seurantaan. Hänen tehtäviinsä kuuluu myös oppimisen ja osaamisen kehittymisen tukeminen haastavissa tilanteissa. Opintojen ohjaaja koor-

dinoi ja tukee opettaja- ja vertaistutoreiden toimintaa sekä on mukana alumnitoiminnassa ja uravalinnan tukemisessa. Tehtäviin kuuluu myös opiskelijoiden ohjaus työelämään, ammatteihin ja työllistymiseen, ohjauksen asioista tiedottaminen yksikössään, koko ammattikorkeakoulun yhteisen ohjauksen kehittämiseen osallistuminen sekä osallistuminen opiskelijarekrytointiin yhdessä markkinointikoordinaattorin kanssa. (Mts. 11.)

Opintopsykologin tehtävä opiskelijoiden ohjauksessa on opintopsykologinen ohjaus opiskeluvaikeuksissa. Vaikeudet voivat johtua muun muassa motivaatioon, jaksamiseen ja ajanhallintaan liittyviin ongelmista, oppimisvaikeuksista, päihde- tai mielen-terveysongelmista, opiskelijan yleiseen elämäntilanteeseen liittyvistä ongelmista tai kulttuurieroista johtuvista opiskeluvaikeuksista. Opintopsykologi myös ohjaa opiskelijoita muihin palveluihin tarvittaessa ja osallistuu oppilaitoksen ohjauksen kehittämiseen. (Mts. 11.)

Opiskelijakunta JAMKO on laatinut sopimuksen ohjauksellisista tehtävistä JAMKin kanssa. Tehtäväksi on kirjattu vertaistutoroinnin järjestäminen. Tähän kuuluu opiskelijoiden vertaistutoreiksi rekrytointi, tutorkoulutusten järjestäminen ja ohjausta koskevan tiedotuksen ja neuvonnan järjestäminen. (Mts. 12.)

Opiskelijapalvelujen henkilöstöön kuuluvat hakutoimiston henkilöstö ja opintosihteerit ja opintotukineuvojat. Hakutoimiston henkilöstön tehtävät sijoittuvat aikaan ennen opintojen alkua. Henkilöstön työn tavoitteena on tukea hakijoita oikeiden valintojen tekemisessä. Opintojen alussa opintosihteerin ja opintotukineuvojan tehtävänä on antaa opiskelijalle neuvontaa opintososiaalisissa asioissa ja olla mukana perehdyttämässä tätä opiskeluympäristöön ja -käytänteisiin. Opintojen kuluessa tehtäviin kuuluu muun muassa opiskelijan opintojen etenemisen tukeminen neuvontapalveluilla, opiskelijan tukeminen arjen ongelmissa ja ylipäätään auttaa opiskelijaa monissa opintojen kulkuun ja etenemiseen liittyvissä käytännön asioissa. Lisäksi opiskelijapalvelujen tehtäviin kuuluu tuottaa ohjauksen ja opiskelijoiden etenemisen seurannan tueksi tilastoja ja listauksia sekä välittää tietoa muille ohjausjärjestelmän toimijoille, mikäli opiskelijalla vaikuttaa olevan oppimis- tai opiskeluvaikeuksia tai keskeyttämisriski. Opintojen lopussa opiskelijapalvelujen henkilöstön tehtäviin kuuluu neuvonnan tarjoami-

nen valmistumisen käytännön asioihin liittyen sekä jatko-opintomahdollisuuksista tiedottaminen. (Mts. 12.)

Vertaistutorit ovat ammattikorkeakoulun opiskelijoita, jotka osallistuvat opiskelijakollegoidensa ohjaukseen opintojen alussa ja aikana (Kallinen ym. 2006, 16). Vertaistutoreiden tehtäviin kuuluvat muun muassa opiskelijan opiskeluympäristöön ja -yhteisöön orientoiminen ja sitouttaminen, ohjaustarpeen arviointi, uravalinnan tukeminen, vertaistuen antaminen ja opiskelijarekrytointi (Ohjaus 2009, 12–13). Vertaistutorointi on aktiivista erityisesti opintojen alkuvaiheessa, jolloin vertaistutorit ovat mukana ryhmäyttämässä uusia opiskelijoita ja tukemassa opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Opintojen myöhemmässä vaiheessa vertaistutorointi muuttuu luonteeltaan passiivisemmaksi. (Kallinen ym. 2006, 16.)

Yrittäjyyskoordinaattorin tehtävänä on huomata ja poimia opiskelijoiden joukosta jo yrittäjänä toimivat opiskelijat, kaupallistamisvaiheessa olevat liikeideat ja opiskelijat, joilla on yrittäjyysintoa ja -potentiaalia, mutta ei vielä omaa liikeideaa. Yrittäjyyskoordinaattori vie esihautomotoimintaa aktiivisesti eteenpäin. Hänen tehtäviinsä kuuluu myös alakohtaisten yrittäjyysopintojen kehittäminen. (Ohjaus 2009, 13.)

Myös opiskelija itse on ohjausjärjestelmän toimija. Opiskelijan tehtäviin kuuluvat ohjaustilanteisiin aktiivinen osallistuminen, HOPSin ja urasuunnitelman laadinta ja ohjauskeskustelujen käynti, lähinnä opettajatutorinsa kanssa. Lisäksi opiskelijan tehtävänä on antaa palautetta ammattikorkeakoulussa saamastaan ohjauksesta ja opetuksesta. (Mts. 11–12.)

Vaasan ammattikorkeakoulun ryhmäohjaajan käsikirja 2008 jakaa ammattikorkeakoulun ohjauspalvelut kolmeen pääryhmään: tiedotukseen ja neuvontaan, perusohjaukseen ja syventävään ohjaukseen. Tiedotus ja neuvonta ovat tarvelähtöistä toimintaa, josta itseohjautuvat opiskelijat saavat täydentävää tietoa opintojensa kulkuun. Tiedon lähteinä toimivat opintotoimisto, opinto-opas, koulun internet-sivut, sähköposti sekä koulun muut sähköiset järjestelmät. Perusohjaus kuuluu kaikille opiskelijoille ja on luonteeltaan ennakoivaa ja täsmäohjausta. Perusohjauksen toimijana on opettajatutor yhteistyössä opintojen ohjaajan kanssa. Syventävä ohjaus on tarvelähtöistä, täydentävää ja korjaavaa toimintaa. Toimijoita syventävässä ohjauksessa ovat opintojen ohjaaja,

koulutuspäällikkö, harjoittelukoordinaattori, kv-koordinaattori, opinnäytetyön ohjaaja, terveydenhoitaja sekä opintotukilautakunnan sihteeri. (Ryhmäohjaajan käsikirja 2008, 9.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusote

Työssä käytettiin sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2007) tarkastelevat näitä kahta tapaa toisiaan täydentävinä suuntauksina. Kyseessä on kaksi erilaista lähestymistapaa, joita on vaikea tarkkarajaisesti erottaa toisistaan eikä niiden tarkoitus ole kilpailla keskenään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 132.)

Hirsjärvi ym. (2007) mainitsevat kolme erilaista tapaa käyttää kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta toisiaan täydentävästi. Ensimmäinen tapa on käyttää laadullista tutkimusta määrällisen tutkimuksen esikokeena. Tämän tarkoituksena on taata, että mitattavat seikat ovat olennaisia ja tarkoituksenmukaisia tutkittavien ongelmien kannalta ja mielekkäitä tutkimushenkilöille. Kvantitatiivista ja kvalitatiivista menetelmää voidaan käyttää rinnakkain, kun esimerkiksi laskennallisten seikkojen avulla voidaan tutkittuja kvalitatiivisia tuloksia saada laajennettua koskemaan koko aineistojoukkoa, josta ei muuten saada otetta. Kolmas tapa on käyttää ensin määrällistä tutkimusta ja sen jälkeen laadullista. Esimerkiksi laajalla kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan saada perusteet sille, kuinka luoda mielekkäitä ryhmiä kvalitatiivisiin haastatteluihin. (Hirsjärvi ym. 2007, 132–133.) Kananen (2008, 11) toteaa, että useampia näkökulmia käyttämällä saadaan luotettavampaa tietoa, mutta on muistettava, että menetelmäkikkailu ei sinänsä takaa tiedon luotettavuutta.

Koehenkilöt tai tutkittavat henkilöt valitaan määrittelemällä perusjoukko, johon tulosten tulee päteä, ja ottamalla tästä perusjoukosta otos (Hirsjärvi ym. 2007, 136). Tutkimuksessa otos edustaa koko perusjoukkoa, joten otoksesta saatuja tuloksia voidaan yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. Myös perusjoukon rakenne on määriteltävä, jotta otos saadaan edustamaan sitä mahdollisimman hyvin. Otoksen tavoitteena on olla pienoiskuva perusjoukosta. Mitä moninaisempi ja heterogeenisempi perusjoukko on, sitä suurempi otoskoon on oltava. Havaintoyksikköjä on oltava useita, useimmat kvan-

titiiviset tutkimukset edellyttävät useita kymmeniä vastaajia, jotta tulokset ovat luotettavia ja ne voidaan siirtää koskemaan koko perusjoukkoa. (Kananen 2008, 10, 70–71.) Kvalitatiivista tutkimusta toteutettaessa otos valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei sattumanvaraisesti. Tutkimussuunnitelma muuttuu ja jalostuu tutkimuksen edetessä. Suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään. Tutkimustulosten voidaan katsoa edustavan koko joukkoa. Mittauksen tuloksena saatua aineistoa käsitellään tilastollisin menetelmin. (Kananen 2008, 10.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeisiä ovat johdopäätökset aiemmat tutkimuksista ja teoriat. Tutkimuksessa esitetään hypoteeseja ja määritellään käsitteitä. Koejärjestelyt tai aineiston keruun suunnitelmat järjestetään niin, että havaintoaines soveltuu täsmälliseen numeeriseen mittaamiseen. (Hirsjärvi ym. 2007, 136.) Laadullisessa tutkimuksessa sen sijaan tavoitteena todetaan yleisesti olevan enemmän löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Lähtökohtana ei ole teorian tai olettamusten testaaminen vaan aineiston monipuolinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Tällä pyritään paljastamaan odottamattomia seikkoja. (Hirsjärvi ym. 2007, 157, 160.) Kananen (2008) toteaa, että laadullisessa tutkimuksessa samasta aineistosta voi syntyä erilaisia tulkintoja, sillä tutkijan omat kokemukset ja kiinnostuneisuus rajaavat ja ohjaavat tulkintaa. Laadullinen tutkimus ei tavoittele absoluuttisuutta tai objektiivista totuutta. (Kananen 2008, 11.) Hirsjärvi ym. (2007) ovat samaa mieltä siitä, että perinteisessä mielessä ymmärrettyä objektiivisuutta ei kvalitatiivisessa tutkimuksessa voi saavuttaa, koska tutkija ja se, mitä tiedetään kietoutuvat saumattomasti toisiinsa. Samoin arvolähtökohdat ja arvot muovaavat sitä, miten tutkittua ilmiötä pyritään ymmärtämään. Tutkimuksessa saadut tulokset ovat vain ehdollisia selityksiä, jotka sitoutuvat johonkin aikaan ja paikkaan. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Kvantitatiivinen tutkimus näkee todellisuuden objektiivisena ja yhteneväisenä. Kohdetta pidetään tutkijasta riippumattomana eli kvantitatiivinen tutkimus ottaa ulkopuolisen näkökulman. Tässä näkökulmassa tutkija on etäinen ja puolueeton ja pyrkii objektiiviseen kuvaukseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa todellisuus sitä vastoin nähdään moninaisena, sillä lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy se ajatus, että oikeita vastauksia ei ole, vaan todelli-

suus on moninainen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon, että todellisuutta ei voi mielivaltaisesti pilkkoa osiin, vaan asiat vaikuttavat toisiinsa monilla tavoilla. Monensuuntaisia suhteita asioiden välillä onkin mahdollista löytää. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Määrällisessä tutkimuksessa tiedot kerätään joko avoimilla tai strukturoiduilla eli valmiilla vastausvaihtoehdoilla varustetuilla kysymyksillä. Kysymysten täytyy täyttää kolme vaatimusta: vastaajan täytyy ymmärtää ne oikein, hänellä on oltava niiden edellyttämä tieto ja hänen on haluttava antaa niihin liittyvä tieto. Kysymysten toimivuus ja hyvyys tiedon kerääjinä riippuu näiden ehtojen täyttymisestä. (Kananen 2008, 25.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tiedon keruun välineenä taas suositaan ihmistä. Käytettäviä metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset analyysit. Tutkittavien näkökulman ja äänen tahdotaan pääsevän esille. Tutkija luottaa enemmän omiin huomioihinsa ja havaintoihinsa sekä keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Täydentävän tiedon hankinnassa monet käyttävät apuna myös lomakkeita ja testejä. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Määrällisen tutkimuksen kieli on formaalia eli muodollista. Raportoinnin kieli on abstraktia ja tieto pyritään tiivistämään numeeriseksi. Tavallisin ja yksinkertaistavin ero kvantitatiivisessa ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa kuitenkin ilmenee siinä, että kvantitatiivinen tutkimus perustuu nimensä mukaisesti numeroiden käyttöön. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22–24.) Kvantitatiivinen aineisto on saatettava tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja muuttujat muodostettava taulukkomuotoon. Keskeistä on myös päätelmien teko havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tulosten kuvailua prosenttilukoiden avulla ja niiden merkitsevyyden tilastollista testausta. (Hirsjärvi ym. 2007, 136.) Sen sijaan laadullisen tutkimuksen raportointi on kuvailevaa ja numeerisia osoittimia käytetään vähän tai ei lainkaan. Kuten aineiston keruussa, myös raportoinnissa yksilön ääni pääsee kuuluville. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22–24.)

4.2 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyössä toteutettiin kvantitatiivinen kysely ja sen jälkeen kvalitatiiviset teemahaastattelut. Laajalla kyselyllä saatiin kartoitettua restonomiopiskelijoiden yleinen mielipiden saadusta ohjauksesta, mutta pelkät numerot eivät tutkimuksen toteuttajan mielestä anna riittävästi todellisia vastauksia. Painopiste työssä on teemahaastattelujen aineiston analysoinnissa. Kvantitatiivisen tutkimuksen osuus toimii lähinnä taustatietojen ja yleisen mielipiteen kartoittajana.

Kohderyhmänä tutkimuksessa olivat JAMKin palvelujen tuottamisen ja johtamisen sekä matkailun koulutusohjelmien opiskelijat. Tutkimusluvalla käyttöön saatiin yhteensä 133 koulutusohjelmissa opiskelevan opiskelijan sähköpostiosoitteet. Kaikkien opiskelijoiden määrästä otos on pieni, mutta vain tämä määrä opiskelijoista oli antanut sähköpostiosoitteensa myös tutkimuskäyttöön.

Kvantitatiivinen osuus toteutettiin sähköisellä kyselyllä. Kysely julkaistiin sähköisesti Digiumissa 23.4.2009. Kyselylomake (Liite 1) laadittiin käyttäen apuna Hiltusen (2006) tutkimusta ja Lairion ja Penttilän (2007, 183–189) kyselylomaketta. Lomakkeella pyrittiin ottamaan selville yleistä ohjauksen saamisen tasoa ja tyytyväisyyttä siihen. Kysymykset liittyivät vaihdellen saadun ohjauksen määrään ja ohjaushenkilöstöön. Viimeinen kysymys oli täysin avoin ja mahdollisti omien kokemusten kertomisen.

Kvalitatiivisessa osuudessa menetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelupohja ja kysymykset löytyvät liitteestä 2. Haastatteluja toteutettiin yhteensä neljä, kaksi oli yksilö- ja kaksi parihaastatteluja. Pareittain haastatellut opiskelijat olivat opiskelleet yhtä kauan.

Lyhin haastattelu oli kestoaltaan tunnin mittainen, pisin lähes puolitoista tuntia. Haastattelut kestivät yllättävän pitkään, sillä alun perin oli arvioitu, että parihaastattelun pituus olisi noin tunti. Aihe oli kuitenkin paljon keskustelua herättävä, eikä haastattelujen aikana tullut missään vaiheessa oloa, että kysymyksiä olisi liikaa tai haastattelun kesto liian pitkä.

4.3 Aineiston analysointi

Kvantitatiivisen aineiston analysoinnissa käytettiin apuna Digium-ohjelmaa ja Excel-laskentaohjelmaa. Digium-ohjelma piirsi kaaviot kaikista saaduista vastauksista automaattisesti. Excel-ohjelman avulla vastaajien prosentuaalisia määriä saatiin tarkennettua.

Kvalitatiivinen haastatteluaineisto litteroitiin sanatarkasti ja jokainen vastaus identifioitiin. Litteroitua aineistoa käytiin läpi useita kertoja ennen varsinaisen analysoinnin aloittamista. Vastaukset kerättiin teemoittain otsikkojen alle ja analysointi tehtiin koko aineistosta samalla kertaa. Haastatteluja ei siis analysoitu yksi kerrallaan, mutta identifioinnin myötä vastaajat on vaivatonta erottaa toisistaan.

Kvantitatiivista ja kvalitatiivista aineistoa verrattiin toisiinsa kaikissa niissä kohdissa, joissa yhtymäkohtia oli. Laadullisella aineistolla tahdottiin selittää ja tarkentaa saatuja määrällisiä vastauksia. Haastatteluissa käsiteltiin myös aiheita, joita sähköisessä kyselyssä ei kysytty.

4.4 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään käsitteitä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa sitä, mittaako tutkimus oikeaa asiaa. Reliabiliteetti tarkoittaa tulosten pysyvyyttä, eli saataisiinko sama tulos, jos tutkimus toistettaisiin samanaikaisena. (Kananen 2008, 79.)

Kaikki haastattelut toteutettiin samalla haastattelulomakkeella. Haastattelutilanne oli kuitenkin elävä tilanne, ja kysymykset muokkautuivat aina hieman haastateltavien mukaan. Haastateltavilta myös kysyttiin keskenään erilaisia tarkentavia kysymyksiä, tilanteen mukaan. Haastatteluprosessin aikana saattoi myös huomata haastateltavien olevan haastattelujen loppupäässä paljon rennompia ja puheliaampia kuin alkupäässä. Haastattelijan taidot kehittyivät haastattelujen edetessä, joten jokainen haastattelu oli keskenään hieman erilainen.

Haastattelumetodina käytettiin sekä yksilö- että parihaastatteluja. Molemmat tavat toimivat menetelmänä hyvin. Kaikki haastateltavat olivat avoimia kertoessaan koke-

muksiaan. Pareina toimivat haastateltavat olivat toisilleen ennestään tuttuja, joten tarvetta arasteluun ei ollut. Ajoittain haastateltavat intoutuivat keskustelemaan keskenään kysymyksestä ja siihen liittyvistä aiheista. Yksittäin haastatellut opiskelijat olivat puheliaita, eivätkä tarvinneet rohkaisua tai virikkeitä kertoakseen kokemuksistaan.

On huomattava, että kolme haastateltavista oli opiskellut JAMKissa vajaan vuoden ajan ja kolme taas lähes kolme vuotta. Vuonna 2006 aloittaneilla opiskelijoilla opintojen alusta oli runsaasti aikaa, joten alkuvaihe oli mielessä varmasti erilaisena kuin vasta-aloittaneilla. Ensimmäisen vuoden opiskelijat taas eivät olleet ehtineet saada läheskään yhtä paljon erilaisia ohjaukokemuksia kuin pidempään opiskelleet. Jos haastattelut toistettaisiin samanlaisina, kun vuonna 2008 aloittaneet opiskelijat olisivat kolmannen opiskeluvuotensa lopussa, olisivat heidän vastauksensa varmasti hieman erilaisia kokemusten keräännyttyä.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on otettava huomioon, että tutkimuksen toteuttaja on itsekin Jyväskylän ammattikorkeakoulun restonomiopiskelija. Hänellä on siis omakohtainen kokemus ohjauksesta ja tämä saattaa vaikuttaa sekä kysymysten laadintaan että tulosten tulkintaan. Tutkimuksessa on kuitenkin pyritty täyteen objektiivisuuteen.

Tuloksissa on käytetty runsaasti lainauksia haastatteluista. Jokaisen lainauksen lopussa on selitys siitä, kuka kyseisen asian on sanonut. Käytössä ovat lyhenteet H1-H6. H1-H3 ovat ensimmäisen vuoden opiskelijoita, jotka olivat aloittaneet opintonsa vuonna 2008 ja H4-H6 kolmannen vuoden opiskelijoita, vuonna 2006 aloittaneita.

5 TULOKSET

Tässä osiossa käsitellään sekä sähköisen kyselyn että teemahaastattelujen tuloksia. Sähköisen kyselyn kysymykset ovat luettavissa liitteestä 1 ja teemahaastattelupohja liitteestä 2. Tulokset käsitellään rinnakkain siten, että sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tutkimuksen samaa teemaa käsittelevät tulokset on käsitelty samassa kappaleessa.

Sähköiseen kyselyyn vastasi yhteensä 63 opiskelijaa. Vastausprosentti oli 47. Vastajista 81 % oli naisia ja 19 % miehiä. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusoh-

jelmassa opiskelee 71 % vastanneista ja matkailun koulutusohjelmassa 29 %. Vastajista 2 % oli aloittanut opiskelunsa nykyisessä koulutusohjelmassaan vuonna 2004 tai aiemmin, 22 % vuonna 2005, 32 % vuonna 2006, 30 % vuonna 2007 ja 14 % vuonna 2008.

Tutkimuksen kvalitatiivisessa osuudessa haastateltavia oli yhteensä kuusi. Heistä kolme oli ensimmäisen vuoden ja kolme kolmannen vuoden opiskelijaa. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista yksi opiskeli matkailua ja kaksi muuta suuntautui toimitilapalveluihin. Kolmannen vuoden opiskelijoista kaksi suuntautui ruoka- ja ravintolapalveluihin ja yksi kuluttajapalveluihin.

Kahdella haastateltavista oli ollut sama opettajatutor. He olivat aloittaneet opiskelunsa eri vuosina. Heidän kokemuksensa opettajatutoristaan myös erosivat hyvin suuresti. Muilla haastateltavilla oli eri opettajatutorit.

5.1 ”En mä odottanu niinku minkäänlaista”

Ensimmäinen haastattelukysymys koski opiskelijoiden ennako-odotuksia JAMKissa saamastaan ohjauksesta. Jatkokysymyksenä ensimmäiseen esitettiin kysymys siitä, millaisena opiskelijat kokivat oman ohjaustarpeensa. Haastateltavat pohtivat aihetta sekä puhtaasti ohjauksellisen että myös opintojen sisällöllisen ohjauksen kannalta.

Ennako-odotuksia ammattikorkeakoulussa saatavasta ohjauksesta ei juuri ollut. Opiskelijat toivoivat saavansa yleistä ohjausta ja opastusta opintojensa pariin. Erikseen mainittiin valintojen tekeminen ja opinnäytetyö.

...kun on jotain kysymyksiä sillein niin — sitä niinkun odotin että, että osataan vastata näihin, mitä ny tulee tästä alasta kysyttävää, ni... (H1)

Ehkä oletin silloin saavani ensimmäisiin valintoihin, niihin kurssivalintoihin apua, ja ja, vähän semmosta niinku sisäistystä siihen, että mitä se opiskelu on, mutta sen jälkeen en odottanu, että olis hirveesti mitään ennen sitä opinnäytetyötä sitten. (H5)

...Et lähinnä semmonen, et vähän semmosta, niinku kartotusta siihen, että mitä, mitä niinku, mikä vois olla mulle hyvä polku. (H6)

Haastateltavat eivät pitäneet omaa ohjaustarvetta suurena. Eräs haastateltavista mainitsi, että olisi voinut ottaa itselleen helposti lähestyttävän kaveriopettajan, mutta opettajien resurssien vähyyden takia ei sellaista saanut. Enemmän kaivattiin selkeää kuvaa opinnoista ja opastusta siitä, mitä opintoja kannattaa valitsemallaan polulla valita.

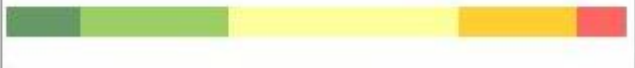
...sellasen kaveriopettajan, kelle voi purkaa huolia. (H2)

...Että just, just ehkä enemmän niinku kokonaisnäkökulmia ja semmosia. (H3)

5.2 ”Varmasti hämmennystä [herätti] ja silleen, kaikki on uutta, että siitä se oli sitten lähdettävä eteenpäin”

Seuraava haastattelukysymys koski orientaatioviikkoa. Orientaatioviikko on JAMKin restonomiopiskelijoille ensimmäinen viikko ennen todellisten opintojen alkua. Orientaatioviikon tarkoituksena on tutustuttaa opiskelijat ammattikorkeakoulun opintoihin ja toimintapoihin sekä toisiinsa. Varsinaiset opinnot alkavat vasta viikolla orientaatioviikon jälkeen. Orientaatioviikolla opiskelijoiden ensisijaisina ohjaajina toimivat opettajatutor ja vertaistutorit.

Haastateltavilta kysyttiin, mitä he muistivat orientaatioviikosta, keitä ohjaushenkilöitä heidän mieleensä oli jäänyt, millaisena opettajatutor ja hänen roolinsa muistettiin sekä millainen kokonaiskuva heille oli jäänyt. Lisäksi kysyttiin, mitä muuta haastateltavat olisivat kaivanneet orientaatioviikon ajalta. Sähköisessä kyselyssä vastaajilta kysyttiin, kuinka paljon he olivat saaneet opintojen alkuvaiheessa ohjausta opettajatutorilta. Opintojen alkuvaihe saattaa joillekin kyselyyn vastanneista tarkoittaa aikaa laajemmaltikin kuin vain orientaatioviikolla.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Opintojen alkuvaiheessa (avg: 3,11)							100 %

KUVIO 7. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Opintojen alkuvaiheessa.

Opintojen alkuvaiheessa saadun ohjauksen määrä oli jäänyt kyselyyn vastanneiden mieleen melko positiivisena. Vastaajista 37,1 % koki saaneensa ohjausta sopivasti ja 35,5 % paljon tai erittäin paljon. Vähän tai erittäin vähän ohjausta opintojen alkuvaiheessa koki saaneensa 27,2 % vastaajista. Alle kolmasosa kaikista vastanneista siis oli sitä mieltä, että sai liian vähän ohjausta opintojen alkuvaiheessa.

Teemahaastattelujen tulokset viittaavat samaan. Haastateltavat tunsivat saaneensa ohjausta orientaatioviikon aikana hyvin. Vaikka viikko olikin hämmentävä ja myös negatiivisia kokemuksia oli, jäi opettajatutorilta saatu ohjaus opiskelijoille muistoihin hyvänä. Yksi haastateltavista oli saanut ohjausta vain hyvin vähän ohjaushenkilöiden puutteen takia.

Orientaatioviikko oli jäänyt kaikkien haastateltavien mieleen hyvin hektisenä ja epäselvänä ajanjaksona. Haastateltavat käyttivät kokemuksistaan esimerkiksi sanoja ”hämmennys”, ”hämärää” ja ”kaikkea uutta ja ihmeellistä”. He kuitenkin luottivat siihen, että vaikka jokin asia ei vielä orientaatioviikolla selvinnytkään, selviäisi se ajan myötä opintojen edetessä. Orientaatioviikko myös koettiin loppujen lopuksi hyväksi asiaksi, vaikka käsitellyt asiat eivät olisikaan selvinneet heti.

...Hämärää, mut se oli sinänsä hyvä, että sai niinku aikaa tutustua niihin sun luokkakavereihin ennen kun oikeesti joutui, joutui ajattelemaan koulua. (H3)

Opettajatutorin rooli orientaatioviikolla

Opettajatutorien rooli orientaatioviikolla oli haastateltavien mielestä hyvin tärkeä.

Tämän huomasi etenkin, kun vertasi muiden haastateltavien kokemuksia erään en-

simmäisen vuoden opiskelijan kokemuksiin. Hänellä ei ollut ollut orientaatioviikolla opettajatutoria ensin lainkaan, mutta tilanne korjattiin nopeasti sijaisella.

Eräs haastateltavista koki opettajatutorinsa toiminnan orientaatioviikon aikana erittäin hyväksi. Erityistä kiitosta opettajatutor sai opiskelijoihinsa tutustumisesta ja auktoriteettirajojensa rikkomisesta. Muutkin haastateltavat kokivat opettajatutorinsa etenkin orientaatioviikolla sympaattisiksi ja helposti lähestyttäviksi. Erityisen tärkeää oli ollut opettajatutorilta saatu henkilökohtainen huomio, jos sille oli ollut tarvetta.

Että kyllä mulle ittelleni jäi sullein hyvät fiilikset, varsinkin kun ne tuutorpettajat on oikeesti orientaatioviikolla. (H1)

...se oli mun mielestä ihan järkyttävää, kun mä jouduin olemaan poissa, ja sit se vaan sullein lohdutteli hirveesti, että ei se mitään, et sä mistään jää paitsi, ja kyllä nämä asiat tästä, kyllä se selviää, niin. (H5)

Opettajatutorin rooli ohjaajana oli suuri. Lähes jokainen haastateltava oli löytänyt jotakin huomautettavaa opettajatutorinsa toiminnasta. Eräs haastateltavista sanoi, että tuntui siltä, että kukaan ohjaushenkilöstöstä ei tuntunut olevan aivan ajan tasalla siitä, miten asiat kuului tehdä. Tärkeimmäksi kuitenkin koettiin ehdottomasti se, että opettajatutor teki parhaansa ja selvitti asiat, jos niitä ei tiennyt itse.

Kyllä, kyllä mun mielestä [opettajatutor] osas aika hyvin selittää, avata niitä asioita. Ja siinä sitten opiskelijat kanssa. (H4)

Eräs haastateltava ei saanut opettajatutoriltaan apua käytännön opintojen valinnassa juuri ollenkaan. Opettajatutorin asiantuntijuus suuntautui eri alaan kuin opiskelijan, ja opiskelija valitsi aluksi aivan väriä opintojaksoja. Myöskään vertaistutorit eivät olleet osanneet neuvoa opiskelijaa oikein. Onneksi opiskelija oli saanut apua eräältä oppilaitoksenn henkilökunnan jäseneltä ja tehnyt lopulta oikeat valinnat. Muilla opiskelijolla tämänkaltaisia ongelmia ei ollut ollut. Valintojen teko oli muutenkin haastateltavien mielissä melko mekaanisena tehtävänä. Ensimmäisen viikon aikana opintojen rakenne ei ollut vielä selkeä, joten valintoja tehtiin lähinnä sen mukaan, mitä muut sanoivat hyväksi. Luottamus ohjaushenkilöihin oli kuitenkin olemassa ja heidän sanoihinsa uskottiin.

...ku ei ollu siitä sitten oikeen mitään tietoo niinku että mitä milläkin, niinkun koulutusohjelma, tai sillä, suuntautumisella, että mitä jokaisella

pitää tehdä ja valita, nii se oli vähän, mutta kyllä muuten oli aika osaava. (H5)

...siinä oli joku ravintolapuolen opiskelijatuutori, sano, että ota toi, se sun pitää käyä nyt heti ja näin. Minä sitten otin ne, mitä käskettiin *naurua*. (H4)

Muut ohjaushenkilöt

Jokainen haastateltava mainitsi myös vertaistutorit orientaatioviikolla paikalla olleista ohjaushenkilöistä. Vertaistutorit olivat kuitenkin kadonneet kokonaan tai lähes kokonaan orientaatioviikon jälkeen. Yksi haastateltava kertoi saaneensa vertaistutoreistaan hyviä, jopa elinikäisiä ystäviä. Vertaistutoreita ei kuitenkaan pidetty ensisijaisina ohjaushenkilöinä. Vertaistutoreille olisi pitänyt antaa enemmän vastuuta. Tutorointi pitäisi huomioida tutoreiden myös omissa opinnoissa, sillä tutorin omien opiskelujen jatkuminen vei käytettävissä olevan ajan pois uusilta opiskelijoilta. Opiskelijat kuitenkin ottaisivat mieluummin yhteyttä vertaistutoriin, jos tältä saisi apua.

Siis mun mielestä opettajien, niitten pitäis olla paljon niinkun enemmän yhteydessä tutoreihin ja antaa se vastuu niille ja olla niitten kanssa yhteydessä, koska opiskelijat arvostaa sitä paljon enemmän, kun sitä, että ne tutorit lähtee omille opinahjoilleen ja sit se opettaja, jolla on niinkun paljon muutakin, se ei ees ystäväysty meihin, ei sen kontolle, mun mielestä nimenomaan niitä, ei sen kontolle vaan tutoreiden. (H2)

Eräs haastateltavista oli myös kokenut saaneensa enemmän ohjausta vertaistutoreiltaan kuin opettajatutorilta. Hän näki opettajatutorin lähinnä informatiivisena ja hallinnollisena hahmona. Opettajatutor oli kyllä ollut jatkuvasti paikalla, mutta jäi opiskelijan mieleen enemmänkin virallisena väylänä, joka hoiti tehtävänsä.

...jos ajatellaan niinku ohjauksen näkökulmasta, niin ehkä enemmän niinku justiinsa, tai tämmösestä tiedonsaannin näkökulmasta, niin sitä tuli niinku niiltä opiskelijatutoreilta. (H6)

Asioiden käsittely orientaatioviikolla

Eräs opiskelija mainitsi hyvänä ja selvästi muistiinjääneenä asiana konkreettiset esittelyt, kuten terveydenhoitajan paikalle saapumisen. Toisaalta useampikin haastateltava mainitsi kirjaston esittäytymisen ja kirjasto-orientaation turhana ja vaikeasti sisäistettävänä asiana. Myös turvallisuusorientaatio mainittiin turhalta tuntuvana, vaikkakin varmasti hyödyllisenä asiana.

...se viikko oli kyllä vähän semmonen, että, et sitä, mitä ois pitäny olla enemmän, sitä semmosta käytännön juttua, ni sitä, se tuli vähän sekavas-ti ja sit oli tosi paljon semmosta tietoo, mitä ei todellakaan pysty sisäis-tämään silloin, kuten joku kirjaston käyttöjärjestelmä. (H5)

Haastateltavia oli orientaatioviikon aikana mietityttänyt se, mikä todella on tarpeellista. Välillä huomio keskitettiin opiskelijoiden mielestä epäolennaisiin seikkoihin, kuten juuri kirjasto-orientaatioon, ja välillä yksinkertaisen asian kertomiseen käytettiin todella pitkä aika. Eräs haastateltavista sanoi tuntevansa, että häntä ja muita uusia opiskelijoita pidettiin tyhminä ja lapsina. Opiskelijan mielestä orientaatioviikon aikana mielessä pyörii kuitenkin eniten uuden opiskelun aloittaminen, jonka alla monikin asia jää toisarvoiseksi.

...ku oikeesti mielessäs on vaan se, että hei, mä pääsen opiskelemaan joi-tain kursseja, mitä, mitä mä pääsen, mitä mun pitää ottaa, ni ei, se oli aika hassu viikko. (H5)

Mitä orientaatioviikolta jäätin kaipaamaan?

Haastateltavat jäivät kaipaamaan orientaatioviikolta selkeyttä. Monia massaluentoja ja esittäytymisiä pidettiin turhina. Erityisesti kaivattiin opiskelijoiden ääniä ja mielipiteitä asiantuntijuusalueista. Myös selkeää kuvausta ja erittelyä siitä, mitkä opinnot kuuluvat mihinkin asiantuntijuusalueeseen ja opintojen vaiheeseen kaivattiin. Lähes kaikki haastateltavat olisivat toivoneet orientaatioviikolla parempaa asiantuntijuusalueiden esittelyä. Myös käytännönläheisyys mainittiin.

...että sitten vaan piti tuudittautua siihen, että, että kyllä se tästä niinku ajan myötä selviää. (H6)

Että niinku, ehkä sellasta selkeempää kuvaa niinku vähän että ois henkilökohtasesti itte kaivannu tietysti että kysymyksiin ois saanu vastauksia, mutta semmonen kokonaiskuvan luominen ois niinku hyvä.--, että niinku kertoo tarkemmin. (H1)

siis niistä [asiantuntijuusalueista] oisin kaivannu oikeesti semmosta tietoa, semmosta ehkä niinku nii konkreettista silleen, kaikki oli niin sellasta abstraktia ja sillein. (H3)

Eräs haastateltavista toivoi erityisesti, että todella tärkeät ja ajankohtaiset asiat käytäisiin kunnolla läpi orientaatioviikolla. Monia silloin kuultuja luentoja ja asioita tarvit-

tiin vasta kuukauden päästä tai myöhemmin. Kun opiskelija sai liian paljon uutta tietoa kerralla, saattoi moni oikeasti tärkeä asia mennä ohi ja niitä sai selvittää myöhemmin muistiinpanoja ja jaettuja papereita etsien.

No se ensinnäkin, et vähemmän asiaa, just sellasta niinku, tavallaan semmosta asiaa, mitkä, mitkä olis ollu tarpeellisia vasta esimerkiksi kuukauden jälkeen. ...ku kaikki oli muutenkin niin uutta ja ihmeellistä, nii en siinä nyt pystyny niinku keskittyä, keskittyyn kunnolla, että yleisestikin just ehkä se semmonen, niinku, tiedonkarsinta, ja tota yhteinen sellanen niinkun olennaisen tiedon läpikäyminen (H6)

Monet haastateltavista mainitsivat muistavansa orientaatioviikolta yhdessäolon. Kaksi kolmatta vuotta opiskelevista haastateltavista kuitenkin kertoivat, että ryhmäytyminen oli käytännössä olematonta sekä orientaatioviikon että koko myöhempien opintojen aikana. Myös kolmas kolmannen vuoden opiskelija mainitsi erikseen kaivanneensa lisää ryhmäytymistä orientaatioviikolla. Tämä asia oli kuitenkin jo selvästi parantunut seuraavina vuosina, sillä ensimmäisen vuoden opiskelijoilla ei samanlaista huomautettavaa ollut.

5.3 ”Mut, mut siis oli kyllä hyvin hämärää, että mikä [asiantuntijuusalue] oli mikäkin ja silleen”

Teemahaastattelussa haastateltavilta kysyttiin, millä tavalla asiantuntijuusalueista oli kerrottu heille. Jatkokysymyksinä esitettiin kysymyksiä siitä, kuinka alueiden esittelyt olisi toivottu kerrotun ja mitä opiskelijat tiesivät asiantuntijuusalueista opintonsa aloittaessaan. Haastateltavilta kysyttiin myös, olivatko he mielestään tehneet oikean valinnan. Yksi haastateltavista opiskeli matkailun koulutusohjelmassa, joten hän ei osallistunut vastaamiseen, sillä asiantuntijuusalueet koskevat vain palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman opiskelijoita.

Kaikki haastateltavat olisivat toivoneet asiantuntijuusalueista kerrotun eri tavalla. Ensimmäistä vuotta opiskelevat olivat tehneet valintansa syksyllä opintojen kuljettua jo jonkin aikaa. Haastateltavat mainitsivat erityisesti kaivanneensa opiskelijoita kertomaan eri vaihtoehtoista. Esittelyt hoidettiin pelkästään opettajien voimin. Ryhmät kiersivät eri tiloissa viettäen joka tilassa puoli tuntia kuunnellen asiantuntijuusalueiden esittelyn esittelyä. Tilanne oli molemmin puolin stressaava ja sai monet opiskelijat miettimään jopa opiskelun keskeyttämistä.

Kolmatta vuotta opiskelevat olivat joutuneet valitsemaan asiantuntijuusalueensa jo ensimmäisellä viikolla. Alueiden esittelyt olivat tuottaneet suuria pettymyksiä. Molemmat ruoka- ja ravintolapalveluja opiskelevista haastateltavista kertoivat tienneensä, että haluavat opiskella juuri kyseisellä asiantuntijuusalueella.

Mulla ei ollu mitään mielikuvaa toimitilapalveluista ja kuluttajapalvelusta, että kyllä mä sen tiesin, että mä sinne ruoka- ja ravintolapuolelle menen ja sit siinä oli se orientoitumisviikko, missä niistä selitettiin ja kyllä mä siinä sitten vähän mietin, että mihinkäs mä nyt meen, että meenkö mä sittenkään ruoka- ja ravintolapuolelle, mutta kyllä mä vaan sitten sen valitsin. (H4)

Yksi kolmatta vuotta opiskelevista haastateltavista toi esiin mahdollisuuden siitä, että jo pääsykokeiden aikaan olisi ennakkomarkkinointia ja rehellistä esittelyä eri asiantuntijuusalueista. Opiskelija kertoi, että ei opiskelun aloittaessaan ollut tiennyt, että jokaisen on valittava yksi asiantuntijuusalue. Hän oli olettanut opintojen kulkevan läpi jokaisen asiantuntijuusalueen. Samaa todenmukaisuutta opiskelija toivoi myös ennen valintaa tehtäviltä esittelyiltä.

...parempaa ja totuudenmukasempaa markkinointia mun mielestä voisi harrastaa näistä asiantuntijuusalueista, ennen ja koko koulutuksen ajan. (H6)

Tai sillein ei välttämättä niin, että tota, tai kertois sillä tavalla, että, kun mulle jäi jotenkin semmonen mielikuva, että niistä kerrottiin vähän semmonen niinku, semmoset ruususet puolet. (H6)

Jokainen haastateltavista tunsi tehneensä oikean asiantuntijuusalueen valinnan. Kaksi opiskelijoista kertoi harkinneensa pitkään kahden alueen väliltä, mutta molemmat kokivat lopulta kuitenkin olevansa oikeassa paikassa. Opiskelijat myös luottivat siihen, että koko opiskeluaikaa ei tarvinnut heittää hukkaan, vaikka ensimmäisen vuoden jälkeen olisikin huomannut olevansa väärällä asiantuntijuusalueella.

...kyllä meille sanottiin, että voihan sitä jälkikäteenkin sitten vähän vaihtaa, jos tuntuu siltä, että on tehnyt suuren mokaan *naurua*(H3)

5.4 ”Ei se [oikeiden opintojaksojen valitseminen] vaikeeta kai, kai ollut”

Haastateltavilta kysyttiin, millaiseksi he kokivat ensimmäisen kevään valintojen teon, eli ensimmäisten käytännössä itsenäisten valintojen. Kysymyksenä oli myös, millaista ohjausta he olivat saaneet valintoja tehdessään. Jatkokeskustelua herättivät myös ensimmäisten jaksojen opinnot sekä vaihtoehtoiset ammattiopinnot ja opiskelijan omat intressit niitä kohtaan. Sähköisessä kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin, kuinka paljon he olivat saaneet opettajatutorilta ohjausta opiskeluvaihtojen tekoon, jos ensimmäisen viikon valintoja ei huomioitu.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Opiskeluvaihtojen tekoon (ensimmäisen viikon jälkeen) (avg: 2,49)							100 %

KUVIO 8. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Opiskeluvaihtojen tekoon (ensimmäisen viikon jälkeen).

Valtaosa eli yli puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki saaneensa ohjausta opiskeluvaihtojen tekoon vähän tai erittäin vähän. Asian itselleen ajankohtaiseksi kokevista 16,4 % vastasi saaneensa ohjausta erittäin vähän ja 41,0 % vähän. Sopivasti ohjausta koki saaneensa neljäsosa vastanneista (24,6 %), paljon 13,1 % ja erittäin paljon 5,0 %. Yksi kyselyyn vastannut ei kokenut opiskeluvaihtojen tekoon ohjauksen saamista itselleen ajankohtaiseksi.

Haastateltavista opiskelijoista kukaan ei kokenut saaneensa ohjausta kovinkaan paljoa lukuun ottamatta ensimmäiselle keväälle tehtäviä valintoja, joihin ohjausta oli saatu runsaasti. Enemmälle ohjaukselle olisi heidän mielestään ollut tarvetta. Ohjauksen muoto ja määrä kuitenkin aiheutti ristiriitaisia mielteitä.

Joillakin haastateltavista valintojen teko oli mennyt aivan vaivatta, ilman mitään ohjaustarvetta. Eräs haastateltavista oli tehnyt valintansa huolimattomasti ja joutunut sen takia käymään aivan perusopintojen opintojaksoja vasta kolmantena opiskeluvuon-

naan. Asiasta ei kuitenkaan ollut koitunut suurempia ongelmia. Toisen haastateltavan ensimmäisenä vuonna vaikeutta aiheuttaneet valinnat olivat opettaneet hänet vaatimaan hyvää ohjausta myöhemmin opintojensa aikana.

Eräs haastateltavista kertoi ensimmäiselle keväälle tehtyjen valintojen olleen hyvin helppoja ja selkeitä, koska vinkkejä pakollisista ja tärkeistä valittavista opintojaksoista oli tullut jatkuvasti sähköpostitse. Hän piti myös ASION kautta ilmoittautumista teknisesti helppona. Lievä paniikki oli kuitenkin herännyt toisen vuoden valintoja tehtäessä keväällä, jolloin valinnat täytyi oikeasti hoitaa täysin itsenäisesti. Opiskelija oli kuitenkin tyytyväinen saamaansa vertaistukeen ja kahden viikon ilmoittautumisaikaan, jonka aikana mahdollisia virheitä pystyi vielä käymään itsekin korjaamassa.

Mun kaveriporukan kanssa hirveen paljon luotettiin toisiimme siinä, että tehtiinks me nyt tää oikein. (H3)

Valinnoissa halutun ohjauksen määrä vaihteli opiskelijoiden keskuudessa suuresti. Eräs opiskelija pohti, että olisi kaivannut tarkkaa ohjausta siitä, mihin on ilmoittauduttava, kyseessä kun kuitenkin on yksi opiskelujen tärkeimmistä tehtävistä. Samalla hän kuitenkin koki itsekin, että kädestä pitäen ohjaaminen olisi voinut tuntua myös turhautavalta. Opiskelija ei siis itsekään ollut täysin selvillä haluamastaan ohjauksesta. Opettajan paikallaolo luokassa olisi kuitenkin ollut toivottua. Tällöin ohjausta olisi saanut tarvittaessaan.

Et, niin, ois ehkä ollu kiva semmonen vapaamuotonen, niinku, sillein, et ois ollu tietokoneluokka vaikka auki ja joku opettaja jossain lähetyvillä, jos on oikeesti pihalla. (H3)

Myös ensimmäisellä viikolla tehtävien valintojen teko mietitytti kolmatta vuotta opiskelevia haastateltavia. Vuonna 2008 aloittavilla opiskelijoilla oli ensimmäiselle syksyelle valmiit lukujärjestykset, jolloin jokainen pääsi ensimmäisille pakollisille opintojaksoille varmasti. Tällä tavalla ei ollut syksyllä 2006 ja ensimmäisten valintojen teko olikin aiheuttanut monelle päänvaivaa opintojaksojen ollessa täysiä. Eräs tuona vuonna aloittanut opiskelija olisi toivonut valmista lukujärjestystä ensimmäisiin valintoihin: hänen haastatteluparinsa taas oli asiasta aivan toista mieltä eikä olisi valmiita lukujärjestyksiä missään nimessä halunnut.

Mm. Kyllä se ois kätevää, jos ois alussa, vaikka ensimmäisessä jaksossa ollu valmis lukujärjestys. Jokainen ois päässy sinne, minne niitten on kaikista tärkeintä mennä. (H4)

Eräs haastateltava kertoi pettyneensä opettajatutoriltaan saamaan valintojen teon ohjaukseen ensimmäisenä vuotena käydyssä keskustelussa, jossa oli mukana myös toinen samaan aikaan aloittanut opiskelija. Haastateltava oli tuonut ilmi haluavansa käydä markkinoinnin opintoja liiketalouden alan opinnoista. Hän oli kuitenkin saanut tästä tyrmäyksen sekä toiselta opiskelijalta että opettajatutoriltaan. Myöhemmin haastateltava oli todennut, että jos olisi seurannut omia intressejään vaihtoehtoisten ammattiopintojen suhteen, olisi hän voinut hyötyä niistä paljonkin. Nyt hänen vaihtoehtoisisa ammattiopinnoissaan on opintojaksoja, jotka sinänsä olivat ihan mielenkiintoisia, mutta eivät hyödytä häntä tulevaisuudessa.

Niin niin, et se on semmonen, mikä on niinku jääny just niinku opettajatutorin roolista sillain harmittaaan, että on tavallaan niinku pitäny sitä semmosena auktoriteettina kuitenkin, että niinku, et hän tietää varmaan paremmin. (H6)

5.5 ”Se oli ihan hyvä, että niitä [keskusteluja] kuitenkin oli”

Haastateltavilta kysyttiin, millaista ohjausta he olivat saaneet opettajatutoriltaan. Erityisesti keskityttiin käytännön ohjaustoimiin. Haastateltavat pohtivat myös, ketkä muut ohjaushenkilöt olivat olleet tai olisivat olleet tärkeitä.

Kaikki haastateltavat olivat käyneet ensimmäisen syksyn aikana tulohaastattelukeskustelun opettajatutorinsa kanssa. Tulohaastatteluun otettiin mukaan CV ja urasuunnitelma, jotka oli myös lähetetty opettajatutorille etukäteen. Haastattelussa dokumenttien pohjalta keskusteltiin opiskelijan suunnitelmista ja opintojen alun sujumisesta. Eräs haastateltava oli kokenut, että opettajatutor keskittyi tulohaastattelussa epäolennaisiin asioihin. Muuten haastattelua pidettiin yleisesti hyvänä asiana.

*Meillä oli siis sellanen haastattelu, joo, joskus marraskuussa. (H1)
Joo... mun mielestä vähän myöhässä, jos tulo-, tulohaastattelu, nii...
mehän ollaan ehitty tehdä jo kaikki taktiset virheet siinä *naurua*. (H2)*

...se oli ihan hyvä, että niitä kuitenkin oli, että tavallaan siitä tuli semmonen olo, että jotakin kiinnostaa tää mun opiskelu. (H6)

Kaksi haastateltavista mainitsi kaivanneensa tulohaastattelussa enemmän tietoa asiantuntijuusalueista. Molempien opettajatutorit opettivat eri asiantuntijuusalalla kuin mihin opiskelijat suuntautuivat. Parhaana vaihtoehtona olisi pidetty sitä, että haastattelussa olisivat olleet paikalla sekä opettajatutor että asiantuntijuusalan opettaja.

Mutta toisaalta, onhan siinä se kokonaiskuvakin sitten, että ku se on se opiskelu paljon muutakin ku sitä omaa asiantuntijuusaluetta. (H6)

Toiset keskustelut opettajatutorin kanssa käytiin ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä. Nämä keskustelut olivat ryhmäkeskusteluja, joissa olivat yhtä aikaa jokaisen asiantuntijuusalueen opiskelijat. Jokainen opettajatutor piti siis vähintään kolme ryhmähaastattelua: yhden kuluttajapalvelujen, yhden toimitilapalvelujen ja yhden ruoka- ja ravintolapalvelujen opiskelijoille. Haastattelut keskittyivät lähinnä opiskelijoiden tuntemuksiin valinnoista, sillä opettajatutoreilla ei ollut valmiuksia tietää kaikkea kaikista asiantuntijuusalueista. Haastattelussa tärkeimmäksi kuitenkin koettiin yhteydenpito. Sähköiseen kyselyyn vastanneista osa sanoi ohjauksen painottuneen lähinnä ensimmäisille opiskeluviikoille. Muutaman kehityskeskustelun koko opiskeluaikana ei koettu olevan tarpeeksi.

...mutt must se oli ihan kiva, sillein, ku se luo meihin kontaktia, näyttää, että kyllä niinku, kyllä se on oikeesti siellä, jos tarvii. (H3)

Ensimmäisen vuoden jälkeen opettajatutorin rooli oli pienentynyt. Toisena vuonna opiskelijat olivat käyneet opettajatutorin ja muiden opiskelijoiden kanssa ryhmäkeskustelun opiskelujen kulusta.. Eräs opiskelija muisti saaneensa sähköisen yhteenvedon keskustelujen annista. Tämän jälkeen yhteydet opettajatutoriin olivat kadonneet lähes kokonaan. Toinen opiskelija kertoi tunteneensa opettajatutorinsa hyvinkin läheiseksi, auttavaksi ja helposti lähestyttäväksi hahmoksi, kunnes ohjausvastuun siirtyessä asiantuntijuusalueen yliopettajalle tuntui opettajatutor menettäneen mielenkiintonsa muiden tehtävien viedessä kaiken hänen aikansa. Opiskelija oli kuitenkin keskustellut opettajatutorinsa kanssa vielä toisen vuoden keväällä, koska tämä oli halunnut tavata ryhmänsä opiskelijat vielä.

...mutta kyllä viimeeseen asti oli kyllä [opettajatutor] mukana sillein, niinku tosi, tosi niinkun, saumattomasti. (H5)

Joo, no oikeestaan se on siihen moikkauspuoleen jääny. (H6)

Opettajatutoria läheisemmiksi ohjaushenkilöiksi haastateltavat kokivat oman asiantuntijuusalueen opettajat. Nämä opettajat olivat todella ottaneet tehtäväkseen tutustua opiskelijoihin. Asiantuntijuusalueiden opettajien kanssa myös mielellään käytäisiin ohjauskeskustelua, koska näillä on substanssia opiskelijan opintoihin.

Eräs haastateltava koki muiden opiskelijoiden kanssa käymiensä keskustelujen pohjalta, että oli saanut muihin verrattuna todella hyvin ohjausta. Hänen opettajatutorinsa oli aina ollut tietoinen käytännön toimista, kuten oppimispäiväkirjoista, ja infonnut opiskelijoitaan jatkuvasti. Opettajatutor oli myös ollut hänen mielestään aina saavutettavissa ja opiskelijoiden käytettävissä.

5.6 ”Sillein just opettajatutorin panosta, että ois edelleen yhdeydessä”

Opiskelijoilta kysyttiin, mitä he olisivat kaivanneet opettajatutoriltaan. Kolmannen vuoden opiskelijat opiskelivat vanhan ohjausjärjestelmän mukaisesti, eli heidän ohjavastuunsa siirtyi kolmantena opiskeluvuonna asiantuntijuusalueen yliopettajalle. Sähköisessä kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin, keiltä toimijoilta he ovat kaivanneet lisää ohjausta sekä ketkä ovat tukeneet heidän opintojensa etenemistä. Nämä kyselyn tulokset käsitellään tässä vaiheessa, koska näin saadaan verrattua sitä, millaisena opettajatutorin rooli ohjaajana on nähty.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Opintojen ohjaaja	29	46,03%					
2.	Opettajatutorit	42	66,67%					
3.	Vertaistutorit	8	12,70%					
4.	Opintotoimisto	8	12,70%					
5.	Koulutuspäällikkö	4	6,35%					
6.	AMK:n muu henkilökunta	6	9,52%					
	Yhteensä							

KUVIO 9. Keneltä olet kaivannut lisää ohjausta?

Selvästi eniten ohjausta opiskelijat kaipaavat opettajatutorilta ja opintojen ohjaajalta. Kaikista kyselyyn vastanneista kaksi kolmesta on kaivannut lisää ohjausta opettajatutoriltaan. Lähes puolet vastanneista on myös kaivannut opintojen ohjaajan tukea opin-

noissaan. Lisää ohjausta on kaivattu myös vertaistutorilta ja opintotoimistolta, mutta huomattavasti vähemmän. Noin kymmenen prosenttia vastaajista kaipasi lisää ohjausta myös ammattikorkeakoulun muulta henkilökunnalta, johon voidaan lukea esimerkiksi opettajat. Vastaajista 6,4 % tahtosi lisää ohjausta koulutuspäälliköltä.

Lokkilan ja Niemisen (2008) tutkimuksen mukaan JAMKin opiskelijat eivät koe saavansa apua opettajatutoriltaan koskaan 10 prosentissa tapauksia. Harvoin apua kokee saaneensa 17 % opiskelijoista. Opiskelijoista 35 % ei koe tarvinneensa apua opettajatutorilta. (Lokkila & Nieminen 2008, 43.) Tässä suhteessa restonomiopiskelijat kaipaavat siis keskimäärin muita enemmän ohjausta.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Opintojen ohjaaja	0	0,00%					
2.	Opettajatutorit	15	23,81%					
3.	Vertaistutorit	0	0,00%					
4.	Opiskelukaverit	48	76,19%					
5.	Ystävät	26	41,27%					
6.	Perheenjäsenet	30	47,62%					
7.	Opettajat	17	26,98%					
	Yhteensä							

KUVIO 10. Kuka/ketkä ovat tukeneet eniten opintojesi etenemistä?

Eniten tukea opintojen etenemisessä opiskelijat ovat saaneet opiskelukavereiltaan, vertaistukea on saanut jopa kolme neljäsosaa vastaajista. Seuraavaksi eniten tukea ovat antaneet perheenjäsenet (47,3 %) ja heidän jälkeensä ystävät (41,6 %). Oppilaitoksen puolelta eniten opintojen etenemistä ovat tukeneet opettajat, joilta tukea on kokenut saaneensa hieman yli joka neljäs opiskelija. Opettajatutoreilta eniten tukea opintojen etenemiseen on kokenut saaneensa lähes yhtä moni, 23,8 % vastaajista. Yksikään vastaajista ei kokenut opintojen ohjaajaa tai vertaistutoreita opintojen etenemistä eniten tukeneeksi ohjaushenkilöksi.

Haastateltavat olivat saaneet opettajatutorilta ohjausta melko hyvin. Tärkeimmäksi koettiin se, että opettajatutoria tuntui kiinnostavan opiskelijan asiat. Käytännön ohjausta ja tukea opinnoissaan haastateltavat olivat kuitenkin saaneet eniten asiantuntijuusalueiden opettajilta.

Opettajatutorilta ensimmäisenä vuonna saatu ohjaus koettiin haastateltavien keskuudessa yleisesti hyväksi. Opettajatutoreihin oli tunnettu saadun yhteyttä tarvittaessa – tosin haastateltavat eivät juuri tarvetta olleet kokeneet. Opiskelijoiden persoonallisuuksien koettiin olevan mahdollinen vaikuttava tekijä siihen, että ohjausta ei opettajatutorilta haettu.

...kyl mä ainakin henkilökohtasesti koen, että oisin saanu, oon saanu hyvää ohjausta mun tutoropettajaltani ja tota... Mutta kyllä sitten varmasti, uskon, että on joitakin toisia, jotka sit sen oman hiljaisuudenkin takia ei uskalla lähteä kysymään, ni kokee sitten, että ei oo saanu tarpeeks sitä ohjausta. (H1)

Ensimmäisen vuoden opiskelijat toivoivat opettajatutoriltaan lähinnä yhä yhteydessä pysymistä. Eräs opiskelijoita kaipasi tiiviimpää yhteydenpitoa, esimerkiksi illanviettoa koko ryhmän ja opettajatutorin kesken. Tilanteessa opintojen sujumista ja palautetta olisi luonnollista käydä läpi.

Toinen ensimmäisen vuoden opiskelija toivoi opettajatutorin muistavan, että opiskelijat eivät toisen vuoden alussa ole valmiita jatkamaan opiskelijaan ilman ohjausta, vaikka moni opiskelijakin näin saattaa ajatella. Etenkin koulun fyysisen sijainnin muutto opiskelijoiden ensimmäisen ja toisen vuoden välissä oli haastateltavan mielestä haaste. Eriilaisen mielipiteen antoi toinen ensimmäisen vuoden opiskelija, joka koki juurikin, ettei tarvitse ohjausta enää niin paljon. Hän myös mietti, kuinka paljon ensimmäisenä vuonna saadut ohjauskokemukset saattoivat vaikuttaa odotetun ja vastaanotetun ohjauksen määrään.

Että siinä alkuun on mukana, että se lähtee sitten siitä se homma. (H1)

...niin sitten ei välttämättä tavallaan osaiskaan enää odottaa sitä ohjausta. (H3)

Henkilökohtaisten syidensä takia eräs haastateltavista koki tarvitsevansa hieman erilaista ohjausotetta opintoihinsa. Toisaalta hän myös ymmärsi, että ohjauksen tarkoituksena on saada opiskelijoita enemmän itseohjautuviksi. Sopivaksi ohjaushenkilöksi tulevaisuudessakin hän koki opettajatutorin tai vanhemmilta opiskelijoilta saadun verstaistuen.

...välillä on, että kaipaa sitä, että on joku, joka vähän niinku työntää johonki suuntaan. (H3)

Kolmannen vuoden opiskelijat turvautuivat opinnoissaan selvästi enemmän asiantuntijuusalueidensa opettajien puoleen. Eräs opiskelija kertoi olevansa hyvin tyytyväinen opettajatutorinsa toimintaa, mutta koki, että ei olisi pärjännyt ilman ammatillista ohjausta opettajien puolelta. Tätä ammatillista pohdintaa ja ajattelua hän ei niinkään edes nähnyt opettajatutorin tehtäväksi. Myös toinen kolmannen vuoden opiskelija koki opettajatutorin roolin haastavaksi juuri sen takia, että tämän on oltava hyvin perillä kaikista asiantuntijuusalueista.

Mulla ei oo mitään enempää pyydettyä ehkä [opettajatutorilta], että se kyllä teki tosi hyvin hommansa. (H5)

Eräs kolmannen vuoden opiskelija olisi toivonut opettajatutoriltaan ja ohjaajilta ylipäätään enemmän joustavuutta ja ymmärrystä. Opiskelija koki, että useita hänen opiskeluajatuksiaan oli tyrmätty. Hän olisi toivonut enemmän keskustelua erilaisista mahdollisuuksista ja vaihtoehtoista. Tärkeimmäksi tässäkin asiassa opiskelija – kuten haastateltavat yleensäkin – koki sen, että opettajatutorin koettiin yrittäneen.

...niinku ratkaisun aloitusta, ei ratkaisua vaan ratkaisun aloitusta, miten niinkun näihin asioihin päästään. (H6)

Ainahan se ei voi onnistua, mutta suuri yritys on aina plussaa. (H6)

5.7 ”Mutta kyllä se harjottelu itsessään on, siinä on aika suuri vastuu kuitenkin itellään”

Haastatteluissa opiskelijoilta kysyttiin, millaista ohjausta he olivat saaneet harjoittelupaikan etsimiseen. Seuraavana kysymyksenä oli, millaisia ajatuksia harjoittelupaikan etsiminen oli aiheuttanut. Sähköisessä kyselyssä harjoittelu jaettiin kolmeen kysymykseen: kuinka paljon ohjausta opiskelijat olivat saaneet koulusta ennen harjoittelua, harjoittelun aikana ja harjoittelun päätyttyä.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Harjoittelupaikan valinnassa/ saamisessa (avg: 2,09)							100 %
Harjoittelun aikana (avg: 1,69)							100 %
Harjoittelun jälkeen (avg: 1,92)							100 %

KUVIO 11. Kuinka paljon olet saanut ohjausta JAMKista seuraavissa asioissa niiden ollessa ajankohtaisia? Harjoittelu.

Vastaajista 8,1 %:lle harjoittelupaikan etsiminen ei ollut vielä ajankohtaista. Vastaajista, joille aihe oli ajankohtainen, noin viidesosa (21,1 %) koki saaneensa ohjausta harjoittelupaikan valinnassa ja saamisessa sopivasti. Opiskelijoista 8,8 % vastasi saaneensa ohjausta paljon tai erittäin paljon. Lähes kolmasosa (31,6 %) vastaajista oli saanut ohjausta harjoittelupaikan valinnassa ja saamisessa erittäin vähän ja 38,6 % vähän. Harjoittelupaikan saamisen ohjaus oli siis valtaosalle ollut puuttellista.

Harjoittelun aikana saatu ohjaus ei ollut ajankohtainen 41,9 %:lle vastaajista. Aiheen ajankohtaisiksi kokevista yli puolet (52,8 %) koki saaneensa ohjausta oppilaitoksesta harjoittelun aikana erittäin vähän ja yli neljännes (27,8 %) vähän. Sopivasti ohjausta oli mielestään saanut harvempi kuin joka viides (16,7 %). Paljon ohjausta harjoittelun aikana oli saanut yksi vastaaja (2,8 % vastaajista). Erittäin paljon ohjausta ei ollut kokenut saaneensa yksikään vastaajista.

Harjoittelun jälkeinen oppilaitoksen tarjoama ohjaus ei ollut ajankohtainen aihe 40,3 % vastaajista. Harjoittelun suorittaneista lähes puolet (46 %) koki saaneensa ohjausta harjoittelun jälkeen vähän. Joka kolmas vastaaja (32,4 %) oli mielestään saanut erittäin vähän ohjausta harjoittelun päättyttyä. Joka viides vastaaja (19 %) koki saaneensa ohjausta sopivasti. Yksi opiskelija (2,7 % vastaajista) vastasi saaneensa ohjausta harjoittelun päättyttyä paljon.

Haastateltujen opiskelijoiden kokemukset saamastaan ohjauksesta harjoittelun suhteen noudattivat samoja linjoja. Yksi haastateltava oli hyvin tyytyväinen saamaansa ohja-

ukseen, loput viisi enemmän tai vähemmän tyytymättömiä. Harjoittelutyytyväisyys oli kuitenkin suurta, vaikka paikkojen saamiseen olikin saanut tehdä paljon työtä.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoilla opettajatutor oli ensimmäistä kertaa vastuussa koko ryhmänsä harjoittelun ohjauksesta. Kolmannen vuoden opiskelijoilla kaikkien ensimmäistä harjoittelua oli ohjannut sama ohjaaja ja toista oman asiantuntijuusalan yliopettaja. Eräs ensimmäisen vuoden opiskelijoista oli hyvin tyytyväinen opettajatutorinsa toimintaan, vaikka tällekin harjoittelun ohjaaminen oli ollut uusi kokemus.

...kyllä se on hyvin niinkun ottanu selvää asioista ja hoitanu. (H1)

Kaikki haastateltavat toivoivat, että harjoittelunohjaajat kartoittaisivat mahdollisia harjoittelupaikkoja. Harjoittelun omin päin hakemista pidetään hyvänä kokemuksena työelämää varten, mutta monelle opiskelijalle on epävarmaa se, millaisista paikoista harjoittelupaikkaa ylipäätään voi hakea. Hyvien ja huonojen kokemusten kartoittaminen estäisi monta pettymystä, kun harjoittelupaikka ei vastaakaan odotuksia tai harjoittelijan kohtelu on epäasiallista. Oppilaitoksen taholta harjoitteluideoita sai lähinnä vasta siinä vaiheessa, kun harjoittelupaikka oli käytännössä jo oltava kesäksi. Toiseen harjoitteluun eräs opiskelija oli saanut hyviä yhteystietoja oman asiantuntijuusalueensa opettajalta.

Mää tykkäisin siitä, että just olis, ku kumminkin annetaan palautetta niistä paikoista, missä on oltu harjottelussa, niin ihan rehellisesti listattas, rankattas ---. Jos sä haet tänne töihin tai harjotteluun, varaudu tähän ja tähän. (H5)

Ensimmäisen vuoden opiskelijoille oli kerrottu jo hyvissä ajoin, että oppilaitoksen erikoisjärjestelyjen vuoksi harjoittelujakso alkaa heidän ensimmäisenä vuotenaan jo toukokuulla. Yleistä harjoitteluinfoa oli kuitenkin ollut vähän. Kolmannen vuoden opiskelijat muistivat vain yhden harjoitteluinfon ensimmäisenä vuonna ja lisäksi mahdollisuuden seurata luentoa, jolla kerrottiin työnhausta. Eräs kolmannen vuoden opiskelija sanoi suoraan, ettei kokenut saaneensa käytännössä minkäänlaista ohjausta vaan oli hyvin pettynyt.

Ne ehkä valmentti semmoseen, että miten mennä hakemaan harjoittelupaikkaa, mutta mistä mennä hakemaan harjoittelupaikkaa, nii ei niinku minkäänsorttista mun mielestä. (H5)

Harjoittelun jälkeen ohjausta oli ollut hyvin vähän. Eräs kolmannen vuoden opiskelija mainitsi, että harjoittelun ohjaaja oli unohtanut hänen harjoittelunsa käytännössä kokonaan, eikä ohjausta harjoittelun aikanakaan näin ollen ollut ollut yhtään. Opiskelija ei kuitenkaan ollut tästä erityisen harmissaan. Sähköiseen kyselyyn vastaanneet taas toivoivat oppilaitokselta aktiivisempaa otetta harjoittelun aikana.

...et siinä oli vähän niinku aika sillain, tota, tyhjän päällä, mutta se oli ihan hyvä, siis sillä lailla, koska se oli myös joustavaa palauttaa se raportti. (H6)

Harjoittelupaikan etsiminen koettiin stressaavaksi ja jopa pelottavaksi. Erityisen vaikeaksi paikan löytämisen kokivat opiskelijat, jotka olivat kotoisin toiselta paikkakunnalta ja kenties halunneet suorittaa harjoittelunsa Jyväskylässä. Valmiiksi listatut mahdolliset paikat olisivat tässäkin vaiheessa helpottaneet monen mieltä.

...otin itteeni niskasta kiinni ja soittelin sinne ja kyselin ja niin ja sitä kautta löyty, mutta... Totta kai siinä on semmonen aina paine. (H1)

5.8 ”Ei mulla ois ollu vaan rohkeutta lähtee [harjoitteluun ulkomaille]”

Haastatelluilta kysyttiin, olivatko he ajatelleet suorittavansa työharjoittelua ulkomaille. Aiheesta jatkettiin miettien, mikä harjoittelun tekoa ulkomaille saattaa vaikeuttaa tai estää. Haastatelluista kolme oli todella ajatellut ulkomaille harjoittelun mahdollisuutta. Kukaan haastatelluista ei lopulta ollut tehnyt työharjoittelua ulkomaille.

Haastateltavat olivat pettyneitä kansainvälistymispalveluilta (Kv-palvelut) saamaansa ohjaukseen. He olisivat halunneet paljon apua ja tukea ulkomaan harjoittelupaikan etsimiseen ja käytännön järjestelyihin. Eräs haastateltavista kertoi harkinneensa todella harjoittelua ulkomaille. Kv-koordinaattorin puoleen hän olisi halunnut kääntyä jo miettimään mahdollisia kohteita. Hänet kuitenkin käännyttiin pois ja käskettiin tulla takaisin valmiin ajatuksen kanssa. Haastateltava olisi kaivannut heti ensimmäiseen ideaansa kannustusta ja käytännön neuvoja.

Se pelotti jotenkin niin se ajatus lähtee sinne ja oli niin sillein sitten, että mistä sitä tietoo ja mitä, ääk, ja sitten tulee, että mieti ensin, katellaan sitten, et sun pitää ehottaa meille jotain. (H5)

Toinen haastateltava kertoi ulkomaille harjoittelemaan lähtemisen jääneen, koska sai aikamoisen tyrmäyksen tiettyjä aloja ajatellessaan ja koki saaneensa liian vähän ohjausta. Myöskään potentiaalisia harjoittelupaikkoja ei saanut tietää juuri mistään. Haastateltava sai asiantuntijuusalueen yliopettajalta listan hyvistä mahdollisista harjoittelupaikoista. Kv-palveluista ei kuitenkaan tässäkään vaiheessa vielä oltu valmiita tulemaan vastaan, vaan opiskelija sai käskyn hoitaa asiansa itse.

Haastateltavien huonot kokemukset ovat kuitenkin vain yksittäisiä kokemuksia. Vaikka haastateltavilla itsellään oli huonoja kokemuksia, tiesivät he myös monia opiskelijoita, joiden kokemukset olivat parempia. Myös haastateltavat itse sanoivat, että jossain vaiheessa heidän oma kiinnostuksensa paneutua asiaan heikkeni, kun uskallusta ja tietoa oli alunperinkin niin vähän.

Ja kaikki on sen jälkeen mulle puhunu, että se on hirveen mukava tää meidän kv-koordinaattori... (H5)

Yksi suuri tekijä ulkomaan harjoittelun jäämisessä on opiskelijoiden pelko siitä, pärjäävätkö he ylipäätään. Etenkin suoraan lukiosta ammattikorkeakouluun tulleet opiskelijat ovat hyvin nuoria ja yleensä ilman alan työkokemusta. Ulkomaan harjoittelu ensimmäisen vuoden jälkeen tuntuu liian pelottavalta asialta. Tämän takia harjoittelua ei edes harkita niin pitkälle, että asiasta keskusteltaisiin kenenkään ohjaushenkilön kanssa.

Joo, ei se ulkomaille lähtö siinä heti niinku ensimmäisen vuoden jälkeen jotenkin, en, en ois niinku, ei mulla ois ollu vaan rohkeutta lähtee, mutta nytten, nyt mä voisinkin lähtee, mut sit sanotaan taas, että ei kannata kakkosharjoittelua välttämättä tehdä ulkomailla. (H4)

Että jos se ei oo niinku kaikki järjestelyt valmiina näin, että voi luottavaisin mielin lähtee, ni en lähe, sitä on hirvee stressi ja suru sitten paikan päällä, ku oot jossain kaukomailla, ei... (H2)

5.9 ”Mulle ois varmaan riittäny se, että tuu vaan, jutellaan [ulkomaan vaihdosta], miltä sust tuntuu, mitä sä oot ajatellu”

Haastatelluilta kysyttiin, olivatko he ajatelleet suorittavansa vaihto-opiskelua ulkomailla ammattikorkeapintojensa aikana. Aiheesta jatkettiin miettien, mikä vaihtoon lähtemistä saattaa vaikeuttaa tai estää. Haastatelluista kaksi oli miettinyt vaihto-opiskelun mahdollisuutta. Molemmat olivat kolmannen vuoden opiskelijoita, jotka olivat kuitenkin loppujen lopuksi pysyneet Suomessa koko opiskeluaikansa.

Vaihto-opiskelusta saatu tieto ja info koettiin haastateltavien keskuudessa eri tavalla. Eräs haastateltavista oli tyytyväinen luentoinfoihin, koska vaihto-opiskelusta ei ollut ollut kaikille pakollista luentoja, vaan tietoja infoista oli tullut sähköpostitse. Hän oli myös tyytyväinen siihen, että kv-koordinaattori oli esittäytynyt kaikille yhteisesti.

Muilla haastateltavilla kokemukset vaihdosta saatavasta informaatiosta olivat huonompia. Eräs haastateltavista koki ulkomaanharjoittelutiedotukseen ja -ohjaukseen panostetun, mutta vaihto-opiskelun jääneen hyvin huonolle tiedotukselle. Ulkomaanvaihtoon liittyvään ohjaukseen pettynyt opiskelija oli samaan aikaan pettynyt koko kv-palveluihin. Hän koki, että olisi kaivannut ulkomaille lähtemiseen ainoastaan keskustelua ja käytännön järjestelyjen apua. Ilman ohjausta heti alusta lähtien ajatus kuitenkin tuntui liian pelottavalta. Melko samoilla linjoilla koko kansainvälisyyteen liittyvässä ohjauksessa oli toinenkin harjoittelun ohjaukseen pettynyt haastateltava.

No samaan aikaan [kuin ulkomaanharjoittelua] mietin myös sitä vaihtoo, et se oli vähän, et oisin halunnu just keskustella, että kumpi ois mulle parempi, mutta joo, en sitten. (H5)

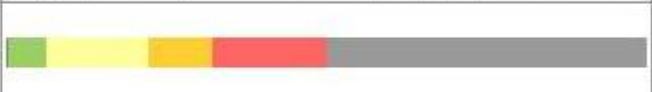

Se mua vähän ihmetyttää just siinä, koska niinku Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja varsinkin meidän koulu, nii julistaa niinku sitä kansainvälisyyttä, niin niin niin, vähän siinä tullaan kuitenkin vastaan. (H6)

Yksi haastateltavista olisi kaivannut paljon aktiivisempaa ohjausta kansainvälisiin asioihin liittyen. Hän ei oma-aloitteisesti osannut lähteä liikkeelle vaan olisi kaivannut kannustusta ja suunnitteluapua. Haastateltava myös koki ulkomaille lähtemisen jopa pelottavana eikä senkään takia suunnitellut sitä itsenäisesti.

Mulla on jääny aika vähälle toi kansainvälisyssysteemi. En saa itseäni liikkeelle. Mulla pitäis olla semmonen, joka potkis mun perseelle, että nyt sää lähet, koska en mä muuten lähe. (H4)

5.10” Mä olin sivunnu sitä [opinnäytetyötä] niin, että [opettaja-tutor] sano, että sun on pakko ruveta miettimään sitä nyt”

Seuraavana aiheena haastatteluissa käsiteltiin opinnäytetyötä. Aiheen kysymykset esitettiin vain kolmatta vuotta opiskeleville haastateltaville, koska ensimmäisen vuoden opiskelijoille aihe ei ollut lainkaan ajankohtainen. Haastateltavilta kysyttiin, olivatko he jo opinnäytetyövaiheessa, miten he olivat saaneet aiheensa, millaista ohjausta he olivat saaneet aiheen valintaan ja millaisia ajatuksia opinnäytetyö ja sen aiheen valinta ylipäättään herätti. Eräässä haastattelussa heräsi myös jatkokysymys siitä, tietävätkö opiskelijat, kenen puoleen kääntyä, kun opinnäytetyön aiheelle on tarvetta.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Opinnäytetyön aiheen valinnassa (avg: 2,23)							100 %
Opinnäytetyön tekovaiheessa (avg: 2,95)							100 %
Yhteensä	1 %	5 %	14 %	19 %	20 %	42 %	

KUVIO 12. Kuinka paljon olet saanut ohjausta JAMKista seuraavissa asioissa niiden ollessa ajankohtaisia? Opinnäytetyö.

Puolet kyselyyn vastanneista ei ollut vielä opinnäytetyövaiheessa tai edes etsinyt ai-
hetta. Aiheen itselleen ajankohtaisiksi kokeneista joka kolmas (32,3 %) oli saanut oh-
jausta opinnäytetyön aiheen valinnassa sopivasti. Joka kahdeksas vastaaja (12,9 %) koki saaneensa ohjausta paljon. Valtaosa vastaajista oli kuitenkin saanut ohjausta mie-
lestään vähän (19,4 %) tai erittäin vähän (35,5 %). Erittäin paljon ohjausta opinnäyte-
työn aiheen valinnassa ei kokenut saaneensa yksikään vastaaja.

Opinnäytetyön tekovaihetta ei kokenut itselleen ajankohtaiseksi valtaosa vastaajista, 69,3 %. Opinnäytetyötä tekevistä vastaajista yli kolmasosa (36,8 %) koki saaneensa

ohjausta opinnäytetyön tekemiseen sopivasti. Paljon tai erittäin paljon ja vähän tai erittäin vähän ohjausta saaneita vastaajia oli yhtä paljon, 32,6 % vastaajista oli positii-
visella ja yhtä moni negatiivisella kannalla saamansa ohjauksen määrästä. Vastaajien
määrät olivat kuitenkin hyvin pienet, koska vastaajista niin moni ei ollut opinnoissaan
vielä opinnäytetyövaiheessa.

Haastateltavista kaksi oli opinnäytetyövaiheessa. Toinen heistä oli työssään jo pitkäl-
lä, toinen vasta alussa. Työn alkuvaiheessa oleva opiskelija ei juuri halunnut puhua
opinnäytetyöstään. Kolmas haastateltu kolmannen vuoden opiskelija sanoi suoraan,
että ei vielä edes halua ajatella opinnäytetyötä.

Opinnäytetyössään pitkällä oleva opiskelija kertoi opinnäytetyön olevan koko opiske-
luajan ehdottomasti suurin haaste. Haastateltava oli saanut opinnäytetyönsä aiheen
lähes sattumalta ja etsimättä. Opinnäytetyön aihe oli mietityttänyt, sillä opiskelija ei
halunnut tehdä perinteistä ruoka- ja ravintolapalvelujen opinnäytetyötä, koska hänellä
ei ollut mitään valmista yritystä mielessä. Opinnäytetyön hän kuitenkin halusi tehdä
kunnolla, todella kiinnostavasta aiheesta ja tarpeeseen. Haastateltava sai opinnäyte-
työnsä aiheen opinnäyteparinsa kautta. Parille ehdotettu aihe kiinnosti molempia, jo-
ten he päätyivät työn tekemiseen yhdessä.

Jos opinnäytetyön aihe ei olisi tullut niin helposti, olisi haastateltava ollut suurempien
ongelmien edessä. Opinnäytetyön aiheen valinta koetaan hankalaksi, samoin siihen
avun saanti, kuten valtaosa sähköiseen kyselyyn vastanneista kertoi. Myös molemmat
muut kolmatta vuotta opiskelevat haastateltavat stressasivat opinnäytetyöstään. Haas-
tateltava, jolla opinnäytetyön aihetta ei vielä ollut, koki tarvitsevansa ohjausta sen
kanssa. Myös sähköiseen kyselyyn vastanneista opiskelijoista osa kertoi olevansa hy-
vin pettynyt opinnäytetyön aiheen valintaan saamaansa ohjaukseen.

*Et se [opinnäytetyön aihe] tuli aika, aika puista mulle. Mutta [opinnäy-
tetyöparille] se oli tullu siis oman yliopettajansa puolelta, kuluttajapuo-
len yliopettajan puolelta se aihe. (H5)*

Opinnäytetyöstä ei juuri ollut ollut puhetta kenenkään kanssa ennen sen aloittamista.
Haastateltava oli pohtinut aihetta lähinnä itsekseen. Haastateltavan tapaus on vain
yksittäinen tapaus, mutta selittää hyvin sähköisen kyselyn tulosta, jossa valtaosa vas-

taajista oli kokenut saaneensa vähän tai erittäin vähän ohjausta opinnäytetyön aiheen etsimisessä ja valinnassa.

Mä olin sivunnu sitä niin, että [tutoropettaja] sano, että sun on pakko ruveta miettimään sitä nyt. Se oli sit siinä. (H5)

Opiskelijat eivät kokeneet kykenevänsä nimeämään henkilöä, johon olisi hyvä ottaa yhteyttä opinnäytetyön aihetta pohtiessa ja kaivatessa. Eräs opiskelija mainitsi tietävänsä, kuka olisi byrokratian puitteissa oikea henkilö, mutta että ei ikinä lähestyisi kyseistä henkilöä. Myös sähköiseen kyselyyn vastanneet opiskelijat kertoivat, etteivät tieneet, kehen ottaa yhteyttä.

No mää varmaan... No en kyllä tiä, kehen mä voisin ottaa yhteyttä, varmaan niihin, jotka niitä opinnäytetöitä ideoi, no varmaan [oman asiantuntijuusalueen opettaja] yks, ku sillä on aina tiedossa, että nyt ois tällanen projekti, nyt ois tällainen projekti. Siltä vois tulla ehdotuksia. (H4)

5.11 ”Mahdollistaa, että se ihminen ei oo menettäny sitä mielenkiintoonsa sitä työtä kohtaan”

Haastateltavilta kysyttiin, miten he kokivat opettajatutorin roolin työllistymisen tukijana. Kysymys esitettiin vain kolmannen vuoden opiskelijoille, jotka olivat lähempänä opiskelujen jälkeistä työllistymistä. Kysymys myös esitettiin eräänlaisena haasteena ja pohdintana siitä, onko opettajatutorin ylipäättään mahdollista olla tukemassa opiskelijoiden työllistymistä ja mitä tämä käytännössä tarkoittaa.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Työelämään ja urasuunnitteluun liittyen (avg: 1,97)							100 %

KUVIO 13. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Työelämään ja urasuunnitteluun liittyen.

Vastaajista 3,2 % ei kokenut työelämään ja urasuunnitteluun liittyvää ohjausta itselleen ajankohtaiseksi. Muista vastaajista noin puolet (48,3 %) koki saaneensa ohjausta vähän, hieman alle joka kolmas (30 %) erittäin vähän. Sopivasti ohjausta työelämään

ja urasuunnitteluun liittyen oli saanut 16,7 % kyselyyn vastanneista. Paljon ohjausta koki saaneensa 5 % vastanneista. Erittäin paljon ohjausta ei ollut saanut yksikään vastaaja.

Haastateltavat olivat kyselyyn vastanneiden kanssa samaa mieltä. Työllistymisen tukemista ei koettu opettajatutorin tehtäväksi eikä tämän ollut puhuttu kanssa mitään työllistymisestä. Toisaalta kolmannen vuoden opiskelijat opiskelivat vielä vanhan ohjausjärjestelmän mukaisesti, jossa opettajatutorilla oli vähemmän vastuuta. Eräs haastateltavista kuitenkin koki, että kukaan ohjaaja ei ollut tukenut hänen työllistymistään millään tavalla, sillä hänelle oli yhä kolmannen vuoden lopulla epäselvää, mihin hän voi valmistuttuaan työllistyä.

Eräs haastateltava pohti, mitä työllistymisen tukeminen todella tarkoittaa. Hänen mukaansa opiskelija kyllä pitää huolen siitä, että löytää itsensä tulevaisuudessa työelämästä. Opettajatutorin tehtävänä on kuitenkin pitää huolta siitä, että opiskelija ei kulu ta itseään loppuun opintojen aikana ja on vielä valmistuttuaankin kiinnostunut tekemään alan töitä.

...sen opettajatutorin tehtävä sitten on niinku tsekata, että se ihminen nyt on vielä innostunu, motivoitunu ja jaksaa, enemmän kun sitten sitä, että mieltiiä sitä tulevaa työpaikkaa. (H5)

Työllistymisen tukemisen vastuu olisi opettajatutoria mieluummin annettu asiantuntijuusalueiden opettajille, joko yliopettajalle tai aineenopettajille. Heillä koettiin olevan enemmän substanssia aiheeseen ja kykyä ohjata opiskelija oikealle polulle. Vaikka opettajatutor ehtisikin oppia tuntemaan opiskelijan persoonana, ei hän voi ymmärtää tämän asiantuntijuutta samalla tavalla kuin asiantuntijuusalan opettaja.

... et siinä vaiheessa sit, jos on samaa alaa opiskeleva ja tiität niinku, että tää tykkäis tästä paikasta ja että siellä just haetaan ja tällain näin, mutta, tota, se on hyvin hankalaa mun mielestä toteuttaa täydellisesti, niinkun kaikille suotuisasti. (H6)

5.12 ”Ja jos on oikeesti jotain, niin kyllä se [opettajatutor] auttaa”

Haastateltavilta kysyttiin, millaisena he ylipäättään kokivat oman opettajatutorinsa. Aihetta käsiteltiin pitkälti opettajatutorin persoonan, mutta myös asiansa osaamisen

kautta. Opettajatutorilta saatu ohjaus ja rooli orientaatioviikolla käsiteltiin jo aiemmin, samoin opettajatutorilta saadut käytännön ohjaustoimet, joten nyt haastateltavat pääsivät pohtimaan opettajatutorinsa roolia ylipäätään ja pitemmältä ajalta. Opiskelijat pohivat myös, ketkä muut ohjaushenkilöt olivat heille tärkeitä.

Suurin osa haastateltavista opiskelijoista koki opettajatutorin lähinnä informatiivisena hahmona. Jotkut opiskelijat kaipasivat enemmän kontaktia, toiset taas eivät tunteneet opettajatutorinsa henkilökohtaiselle tuntemiselle tarvetta. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta jokaisen opiskelijan opettajatutor oli kuitenkin ainakin opintojen alkuaikoina ollut helposti lähestyttävä. Sähköiseen kyselyyn vastanneista osa mainitsi kaivanneensa selkeästi enemmän ohjausta ja kiinnostusta opettajatutoriltaan

*...kyllä se persoona tekee siinä tuutoropettajassa mun mielestä paljon et-
tä se niinku voittaa sen luokan ittelensä niin sanotusti, ja siihen pystyy
sillein luottaan. (H1)*

*Et hyvin kyllä mun mielestä hommansa hoiti. Että ehkä enemmän sellan-
nen henkilökohtanen suhde ois kiva, mutta sitten en tiä, kuuluuks se sit-
ten kuitenkaan ammattikorkeakouluun niin paljon. (H3)*

*Sellanen, symppis *naurua*. Kyllä se, [opettajatutor] on, että sillä on
sellanen tyyli, että se kyllä niinkun selittää juurta jaksaen, selittää niin
kauan, että kaikki ymmärtää ja onko nyt kenelläkään mitään epäselvää,
että kyllä se oli ihan hyvä. (H4)*

Opettajatutorista helposti lähestyttävän teki ensisijaisesti se, että hän tuntui olevan kiinnostunut opiskelijoista persoonina. Myös henkilökemiat olivat vaikuttava tekijä. Eräs haastateltavista kertoi ryhmänsä olevan opettajatutorin toiminnan kautta oppinut itseohjautuvaksi, mutta opettajatutorin luo oli helppo mennä pyytämään neuvoja, jos niitä ei muualta löytynyt.

*...aina selvittää näitä asioita niinku sitä kautta että, se on sillein kiinnos-
tunu ja jos on oikeesti jotain, niin se kyllä auttaa. (H1)*

*Semmonen niinkun kiinnostus, ehkä se, et ties, et jos sille menee juttele-
maan, niin sitä kiinnostaa ja se kyllä auttaa parhaimpansa mukaan.
(H5)*

Toisaalta opettajien ja muiden ohjaushenkilöiden toivottiin olevan helpommin lähes-
tyttäviä. Opiskelijat eivät kuitenkaan erikseen osanneet määritellä, mikä opettajista

tekisi helpommin lähestyttäviä. Opiskelijat vertasivat opettajia etenkin edellisten oppilaitostensa henkilökuntaan.

Että se on ehkä aika tärkeä asia, mikä, mihin kannattais justinsa, henkilöinä puuttua opettajissa, että tota, ne antais tavallaan itse itsestään sen kuvan, että heihinkin voi turvautua. (H6)

—täällä ei saa sillä lailla kosketusta opettajiin niin hyvin. (H2)

Eräs haastateltavista toivoi opettajatutoriltaan erilaista ohjausotetta. Muilla opiskelijoilla ei ollut sanomista opettajatutorinsa ohjaustapaan. Opiskelijat kertoivat opettajatutorinsa kehottamaan tulemaan puheilleen, jos tarvetta on, mutta hakeneensa ohjausta kuitenkin muualta, jos sille oli tarve.

...se ei ehkä ohjaa niin paljoo ku ehkä kaipais, mutta se sitten niinku, se sillein neuvoo ja silleen. Että on ihan jees, mutta välillä kaipais ehkä sel- lasta vähän suuntaa-antavaa ehkä vähän semmosta, että no mietipä sitä tai kannattaisko lähtee tohon suuntaan tai semmosta. (H3)

Etenkin kolmannen vuoden opiskelijat mainitsivat hakeneensa ja saaneensa opintoihinsa enemmän apua asiantuntijuusalan opettajilta kuin opettajatutorilta. Nämä opettajat olivat tulleet opiskelijoille tutuiksi ja osaavat muutenkin paremmin ohjata opiskelijoita oikeiden opintojaksojen valinnassa. Opiskelijat kokivat ongelmiensa liittyvän enemmänkin juuri opintojen kulkuun, johon opettajatutor ei osannut antaa todellista ohjausta.

Joo, ei se tuntunu siltä, että sille [opettajatutorille] ois pitäny mennä höpsemään. (H4)

...siinä sitten niinku turvautu semmosen ihmisen puoleen aina sitten, jokka ties siitä, tai itse ties, että se tietää siitä asiasta, että... (H6).

...opettajatuutorin asemassa olis tärkeetä just se, että olis niinku ite se henkilö perehtyny niinku tosi tarkkaan siihen asiantuntijuusalueeseen, niinku siis kaikkiin, että tietäis tavallaan, että mihinkä ohjeistaa sitten. [H6]

5.13 ”Kyllä se opiskelu lähtee omasta ittestään liikkeelle ja siitä lähtee myös se motivaatio”

Haastateltavilta kysyttiin, keneltä he ovat saaneet ohjausta kohdatessaan motivaatio- ja jaksamisongelmia. Kysymystä seurasi jatkokysymys siitä, millaista ohjausta he ovat kaivanneet. Sähköisessä kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin, ketkä olivat tukeneet heidän jaksamistaan JAMKissa sekä kuinka paljon ohjausta he olivat saaneet opettajatutorilta kohdatessaan motivaatio- ja ajanhallinnan ongelmia.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Opintojen ohjaaja	2	3,17%					
2.	Opettajatutorit	6	9,52%					
3.	Vertaistutorit	0	0,00%					
4.	Opiskelukaverit	49	77,78%					
5.	Ystävät	51	80,95%					
6.	Perheenjäsenet	49	77,78%					
7.	Opintopsykologi	3	4,76%					
8.	AMK:n muu henkilökunta	4	6,35%					
	Yhteensä							

KUVIO 14. Ketkä ovat tukeneet jaksamista JAMKissa?

Selvästi eniten kyselyyn vastanneet tunsivat saaneensa tukea jaksamiseen oppilaitoksen ulkopuolisilta henkilöiltä. Ystävät ja opiskelukaverit menevät varmasti vastauksissa osin myös lomittain: toisaalta opiskelukaverit osaavat tarjota myös reaaliaikaista vertaistukea. Vastanneista kaksi oli saanut tukea opintojen ohjaajalta ja kolme opintopsykologilta. Opettajatutorilta tukea JAMKissa jaksamiseen oli kokenut saaneensa vain kuusi vastaajaa, eli alle kymmenen prosenttia kaikista vastanneista. Ammattikorkeakoulun muulta henkilökunnalta, eli esimerkiksi opettajilta, tukea jaksamiseen oli saanut noin 6 % vastanneista. Vertaistutoreita ei koettu tukea antaneiksi ohjaushenkilöiksi lainkaan.

JAMKin opiskelijoista kolme neljäsosaa hakee apua stressin ja elämänhallinnan tueksi ensisijaisesti perheeltä ja ystäviltä. Kolmen tärkeimmän auttajatahon joukossa läheiset ovat kaikilla opiskelijoilla. Noin kymmenesosa kääntyy ensimmäisenä muiden opiskelijoiden puoleen, noin 75 % kokevat vertaistuen kolmen tärkeimmän auttajatahon joukkoon kuuluvaksi. Vain noin 3 % opiskelijoista hakee apua ensimmäisenä opettaja-

tutorilta, kolmen ensimmäisen tahon joukkoon opettajatutor kuuluu noin joka neljännellä opiskelijalla. (Lokkila & Nieminen 2008, 44.) Tässä suhteessa JAMKIn res-
tonomiopiskelijat ovat melko samalla linjalla muiden opiskelijoiden kanssa.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Opiskeluaikaisissa motivaatio-ongelmissa (avg: 1,84)							100 %
Ajanhallinnan ongelmissa (avg: 1,82)							100 %

KUVIO 15. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Motivaatio ja ajanhallinta.

Lähes kolmasosa vastaajista (30 %) ei kokenut opiskeluaikaisia motivaatio-ongelmia ajankohtaisiksi omalla kohdallaan. Muista vastaajista 43,2 % oli saanut ohjausta motivaatio-ongelmiin opettajatutorilta hyvin vähän ja noin kolmasosa (34,1 %) vähän. Sopivasti ohjausta koki saaneensa vajaa viidennes vastaajista (18,2 %). Vastaajista 4,5 % oli saanut ohjausta paljon. Yksikään opiskelija ei vastannut saaneensa ohjausta erittäin paljon.

Hieman yli neljäsosa vastaajista (27,4 %) ei pitänyt ajanhallinnan ongelmia itselleen ajankohtaisena tai opiskeluaikana vastaan tulleena aiheena. Aihetta itselleen ajankoh-
taisina pitävistä yli kolmasosa (37,8 %) oli saanut ohjausta ajanhallinnan ongelmissa opettajatutoriltaan hyvin vähän ja vielä useampi (44,4 %) vähän. Sopivasti ohjausta oli saanut 15,6 % vastaajista. Yksi opiskelija (2,2 % vastaajista) koki saaneensa ohjausta paljon. Yksikään vastaaja ei ollut saanut ohjausta erittäin paljon.

Motivaatio ja jaksaminen nähtiin haastateltavien parissa hyvin henkilökohtaisina asioina. Jaksamisongelmia aiheuttivat oppilaitoksen järjestäytymisongelmat ja pettymykset opinnoissa sekä liian monen tehtävän päällekkäin kasautuminen. Oppilaitoksen ulkopuolisista asioista ongelmia synnyttivät opiskelun, työn ja muun opiskelun ulkopuolisen opiskelun yhdistäminen.

...kaikki oli hyvin pettyneitä [kevään opintojen tasosta], nii sit se oli aika paha. (H3)

Opettajatutoria ei koettu sellaisena henkilönä, jolta olisi pyydetty apua jaksamisongelmiin. Yksi haastateltavista pohti opettajatutoria pidettävän vain asioista tietävänä hahmona, ei ehkä niinkään opiskelijoiden asioista välittävänä. Opettajatutorit tarjosivat kyllä kontakteja aktiivisesti etenkin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ryhmätunneilla, mutta näitä tunteja ei koettu hetkiksi, jolloin omia henkilökohtaisia ongelmia ja tunteita olisi voinut purkaa. Käsiteltävät asiat pysyivät niillä aivan asialinjalla ja käytännön ongelmassa. Opettajatutorit myös rohkaisivat opiskelijoita sähköpostitse ottamaan yhteyttä tarvittaessa. Tämä ei ehkä johtanut toimintaan opiskelijoiden puolelta, mutta lisäsi turvallisuuden tunnetta. Opettajatutoria ei yksinkertaisesti koettu niin läheiseksi henkilöksi, että häneen otettaisiin henkilökohtaisissa ongelmassa yhteyttä. Eräs haastateltavista ilmaisi hieman kaipaavansa opettajaa, johon voisi aina turvautua ja hakea apua, mutta koki ammattikorkeakoulun sellaisena ympäristönä, johon tällainen tukihahmo ei enää kuulu.

Monilla on ehkä sellanen käsitys tutoropettajista, että ei ne kuitenkaan pysty auttamaan mua tässä, ne on vaan sellasia tiedottajatyyppejä. (H1)

Mut niin, en tosiaan tiää, et kuuluuks se tähän ammattikorkeakouluun, et ois semmonen tuki ja turva -opettaja. (H3)

Yksi kolmannen vuoden opiskelija kiitteli opettajatutoriltaan etukäteen saamaansa varoittelua ja kyselyä jaksamisesta. Hänestä tällainen ennaltaehkäisevä toiminta tuntui hyvältä. Tosin myöhemmin asiat kasaantuivat ja opiskelija väsyi, mutta opettajatutor ei ollut sellainen toimija, johon hän silloin olisi enää ottanut yhteyttä.

Opettajatutorille puhuminen voi olla vaikeaa opiskelijan persoonan vuoksi. Epävarmat ja hiljaisemmat opiskelijat eivät uskalla lähestyä opettajatutoria ongelmissaan. Opiskelutoverit on huomattavasti matalamman kynnyksen takana ja ongelmat setvitäänkin ilman opettajatutorin apua. Eräs opiskelija taas koki opettajatutorille puhumisen ongelmallisena opettajien välisten henkilökohtaisten suhteiden takia.

Jos jaksamisen ja ajankäytön ongelma liittyy johonkin tiettyyn opintojaksoon tai eri opintojaksojen tehtävien kasaantumiseen, saatetaan yhteyttä ottaa myös suoraan opin-

tojakson opettajaan ja pyytää häneltä ratkaisua. Eräs opiskelija toi esiin sen, kuinka eri opettajat ymmärtävät väsymyksen ja opiskelun ja muun elämän yhdistämisen ongelmat eri tavalla. Jotkut antavat joustoa tehtävien aikatauluissa helpostikin, kun tilanteen selittää heille. Toiset eivät jousta lainkaan vedoten esimerkiksi siihen, kuinka työelämässäkään joustoa ei anneta. Opiskelija toivoikin ymmärrystä ja etenkin yhtäläistä linjaa ymmärtämiseen.

Oman asiantuntija-alueen opettajat mainittiin erityisesti opettajina, joilta saa ymmärrystä. Näiden opettajien opintojaksoilla vietetään eniten aikaa, joten opettajat tulevat tutuiksi. Asiantuntijaopettajat olivat myös tulleet etenkin kolmannen vuoden opiskelijoille tutuiksi opintojaksoja ja opintojen suuntaa valittaessa.

Että se on semmonen niinku, ehkä eniten lohtu, siis ollu kuitenkin koulun ajan aikana, sitten sitä joustovaraa on taas tullu siitä koulun puolesta. (H6)

Muiden opiskelijoiden vertaistuki nähtiin parempana kuin opettajien ja opettajatutorin tarjoama tuki. Yksi haastateltavista sanoi, että oppilaitoksen puolelta hänellä ei ole ketään henkilöä, jolle puhua, jos ei jaksa. Toisaalta sama haastateltava totesi myös, ettei hänellä ole ongelmia juurikaan ollut ja jos on, selvittää hän ne itse. Jokainen haastateltava piti ystäviään ja opiskelukavereita turvaverkkona, jolle voi aina puhua, jos jaksaminen tuottaa ongelmia.

...kyllä jos tommosia ongelmia on ollu, niin kyllä se on ollu sitten omat vanhemmat tai kaverit, joilta sitä on hakenu (H5)

Mut mun mielestä se on ihan opiskelijasta lähtösin se ajankäyttö, aikuisia ihmisiä ollaan mun mielestä ja kyllä se pitää niinkun ite osata niinkun ittesä hoitaa. (H2)

Yksi haastateltavista kertoi kohdanneensa opiskeluaikanaan opiskeluun liittymättömiä vaikeuksia. Hän oli käynyt puhumassa terveydenhoitajalle ja saanut siitä suuren avun. Muutaman tapaamiskerran jälkeen terveydenhoitaja oli muistanut opiskelijan henkilökohtaisesti ja auttanut jaksamaan. Haastateltava oli sitä mieltä, että jaksamaan auttavia toimijoita on Jyväskylän ammattikorkeakoulussa helposti ja hyvin saatavilla. Tukea ei kuitenkaan tarjota aktiivisesti, mutta etsimällä löytää.

...mun mielestä toi terveydenhoitaja on kyllä aika jees. Paitsi niit sais olla enemmän. Ku niinku saa oottaa kuukauden, että tyliin pääsee sinne terkalle, et joo. (H3)

Opintopsykologin palvelut mainitsi kaksi opiskelijaa. Kukaan haastateltavista ei ollut käyttänyt palveluita. Toinen kertoi ajatelleensa vielä joskus käydä puhumassa opiskelopsykologin kanssa osaksi ihan vain tietääkseen, millaisia neuvoja tämä osaisi antaa, sillä jokainen opiskelija kohtaa varmasti opiskelujensa aikana hetkiä, jolloin moni asia menee yhtä aikaa pieleen ja voimavarat loppuvat.

Jaksaminen opiskelun ja muun elämän yhdistämisessä tulee eteen etenkin silloin, kun opiskelijan on tehtävä töitä opiskelun ohessa. Molemmat ruoka- ja ravintolapalveluiden opiskelijat olivat lukiosta ammattikorkeakouluun saapuneita. Kummallakaan ei siis ollut käytännössä minkäänlaista työkokemusta ravintola-alalta. Kiinnostavaksi nousikin se, kuinka paljon opettajat kannustavat työntekoon opintojen aikana.

Ei oo sanottu suoraan, mut on sillein vähän vihjailtu, että kantsis tehdä töitä, se opettaa. (H4)

Jos opiskelijat ovat suoraan pyytäneet apua ja ohjausta, ovat he kokeneet sitä myös saavansa. Kuitenkin myös opiskelijat, jotka sanoivat haastattelussa, etteivät kaipaa ohjausta, olisivat sitä mielellään ottaneet ongelmatilanteissa vastaan. Apua olisi tarjottava opiskelijoille aktiivisesti.

Kyllä mää mielelläni oisin, joskus on ahistanu, että mitä mää näitten opintojen kanssa teen, nii ois se kyllä helpottanu, jos siinä vaiheessa ois joku tullu kysymään ja sit ois saanu keskustella. (H4)

5.14 ”Mutta toisiimme me kyllä turvauduttiin aika paljon”

Haastattelukysymyksenä oli, olivatko jaksamis- ja motivaatio-ongelmat jatkuneet niin pitkälle, että haastateltavat olisivat ajatelleet opintojen keskeyttämistä. Jatkokysymyksissä keskeyttämistä pohdittiin yleisemminkin. Keskustelua syntyi keskeyttämisen harkitsemiseen johtaneista syistä, tilanteesta tukeneista henkilöistä ja siitä, millaiset ohjaushenkilöt olisivat tarpeen keskeyttämistä harkitseville opiskelijoille.

Haastateltavista yksi ensimmäisen vuoden opiskelija oli todella harkinnut keskeyttämistä. Yksi kolmannen vuoden opiskelija oli kohdannut suuren haasteen opinnäytetyövaiheessa. Neljä muuta haastateltavaa ei ollut ajatellut keskeyttämistä lainkaan tai ainakaan tosissaan.

Haastateltava, joka oli harkinnut opiskelujen keskeyttämistä, oli ottanut yhteyttä opintojen ohjaajaan sähköpostitse. Ohjausprosessi oli tietyllä tavalla jäänyt kesken opiskelijan ottaessa taas itseään niskasta kiinni. Hän oli hoitanut omat ongelmansa omalla tavallaan.

...sähköpostilla vähän käytiin läpi ja sitten mä hoidin ite noi, sovin, että millon mä teen ne tehtävät. (H2)

Yksi ensimmäinen vuoden opiskelija käytti keskeyttämisestä puhuessaan sanaa ”kevätturhautuminen”. Sama opiskelija myös nosti yleisen turhautumisen esille selkeänä keskeyttämisen syynä. Yksi ensimmäistä vuotta opiskeleva haastateltava tunsi ja tiesi todella monta keskeyttänyttä opiskelutoveria. Lyhyesti hän totesi, että jokaisella on ollut omat syynsä. Yksi haastateltavista nosti ongelmakohtana esille opinnäytetyövaiheen.

Ja siis tosi monella oli sitä puhetta, että onks täs nyt mitään järkeä, et oonko mä oikeessa paikassa ja mitä tästä tulee ja yritti vähän niinku tsempata toista sillein, että, että ehkä se on ens vuonna parempi *naurua*. (H3)

Opinnäytetyö. Ihan rehellisesti, opinnäytetyö, tää viimenen puol vuotta. Ei oo kauaa siitä, ku mietin, että voi, jos ei olis vaan kuus opintopistettä jälellä opinnäytetyön kanssa, niin nyt loppus. H5)

Keskeyttämisuhan kohdatessa saatu apu ja auttavat henkilöt olivat pitkälti samoja kuin muissa jaksamiongelmissa. Ystävien tuen tärkeyttä eräs haastateltavista korosti senkin takia, että ammattikorkeakoulun opiskelijat pitävät itseään jo aikuisina ja elävät omillaan. Hän koki, että etenkin suomalainen luonne ei anna periksi puhua ongelmistaan opettajalle. Ajatellaan, että aikuisen ihmisen olisi käytävä nämä asiat läpi itseksensä. Sen takia ystäville ja opiskelukavereille on hyvä puhua, sillä he ymmärtävät ja antavat myös vertaistukea.

---et sit se [keskeyttämisaistus] tulee siinä toisena tai kolmantena vuonna ja sit sä alat olemaan jo sen verran niinkun aikuinen ja omillas, sit sulle tulee sellanen olo, ai että meenkö mä nyt mun opettajalle puhumaan tästä asiasta, että niinku en mä mee mun opettajalle valittamaan, että mä en jaksa. (H5)

No tiedän, että yks niinku kaveri otti ihan siis [opintojen ohjaajaan] yhteyttä ...että niinku kaveri yritti saada siitä vähän niinku motivaatiota ja jotain, varmaan enemmän sellasta vaan, että purkais vähän niitä turhautumisen tunteita. Mutta siis keskenään me kyllä puhuttiin hemmetisti ja just semmosta.... (H3)

Yksi haastateltavista nosti esille sen, että vanhempien opiskelijoiden tuki ja panos keskeyttämisuhan alla oleville voisi olla todella hyvä asia. Pidempään opiskelevat ovat käyneet läpi samankaltaisia tilanteita ja osaavat antaa neuvoja siitä, kuinka niiden yli selvitään. Keskeyttämistä harkitsevien voi olla myös luonteensa takia vaikeaa kääntyä opettajatutorin puoleen, vertaistukea sen sijaan voi olla helpompaa pyytää.

... ois se vertaistukihenkilö, joka ois just se tutori, joka on myös kanssa opiskelija, joka on myös kohdannu ne samat jutut ja se ehkä tietää, miten se on, miten se on itte niistä selvinny, ja sit se pystyis niitä sitten. (H1)

Kaksi haastateltavista – molemmat kolmannen vuoden opiskelijoita – nosti selkeästi esiin, että vaikka keskeyttämisaistukset olisivat pintaan nousseetkin, eivät he ole luovuttajatyyppejä. Näin ollen opiskelut viedään loppuun vaikka hammasta purren. Etenkin opiskelija, joka oli kohdannut suurimman ongelmakohtansa opinnäytetyön aikana, painotti, että vaikka opiskelu oli välillä maistunut todella pahalta, oli hän vain tsempannut itseään jatkamaan, koska opintoja oli siinä vaiheessa todella vähän jäljellä.

...että kun sen on alussa jo päättäny, että sen hoitaa loppuun asti eikä sitä lopeta, niin sit se on jääny niinkun epätoivosen ajatuksen tasolle, jos... (H6)

5.15 ”...mä haluan jotain muuta [kuin powerpoint-luentoja], mutta ei oo koskaan tarjottu mitään”

Haastateltavilta opiskelijoilta kysyttiin, onko heidän henkilökohtaista oppimistapaansa tuettu ja tunnistavatko he ylipäätään itselleen ominaisen oppimistavan. Keskustelu johti jokaisessa haastattelussa opiskelujen aikana tarjottuihin opetustapoihin. Sähköi-

sessä kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin, kuinka paljon tukea he olivat saaneet opettaja-tutoriltaan erilaisten opiskelutaitojen oppimiseen.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
Erilaisten opiskelutaitojen oppimisessa (avg: 1,93)							100 %

KUVIO 16. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? Erilaisten opiskelutaitojen oppimisessa.

Vastaajista 6,5 % ei kokenut erilaisten oppimistapojen oppimista ajankohtaiseksi. Muista vastaajista noin viidennes (19 %) oli saanut ohjausta sopivasti, yli puolet (55,2 %) vähän ja neljäsosa (25,9 %) hyvin vähän. Paljon tai erittäin paljon erilaisten oppimistapojen ohjausta ei ollut saanut yksikään vastaaja.

Useat haastateltavista kokivat oppimistapatestin tekemisen olleen turhaa. Eräs haastateltava kertoi oppimistapansa muuttuneen opintojen aikana, osaksi senkin takia, että ennen hän oppi kuuntelemalla, mutta koska suuri osa opetuksesta tuntui olevan turhaa, turtui opiskelija. Ruoka- ja ravintolapuolen opiskelijat pääsivät tekemään käytännön työtä. Kukaan haastateltavista ei maininnut oppineensa erilaisia opiskelutaitoja.

Haastateltavien keskuudessa myöskään erilaisia oppimistapoja ei koettu tuetun lainkaan. Etenkin ensimmäisen vuoden opiskelijat kokivat, että ryhmätöitä oli teetetty aivan liikaa ja pelkäsivät, että niiden alla jokaisen yksilön oma kädenjälki jää huomiotta. Ryhmätöiden määrä oli myös aiheuttanut kireyttä opiskelijoiden kesken. Yksilötehtäviä olisi kaivattu enemmän. Yksi kolmatta vuotta opiskelevista haastateltavista kertoi vaatineensa vaihtoehtoisia oppimis- ja opiskelutapoja koko opiskelujensa ajan. Näitä ei milloinkaan tarjottu. Opintojaksot koostuivat lähes aina powerpoint-vetoisista luennoista ja ryhmätöistä. Pohdintaa aiheutti myös se, kehittivätkö opettajat opintojaksot saamansa palautteen perusteella lainkaan.

Mut kaipaisin kyllä ehdottomasti enemmän niinku yksilöjuttuja, että tykkään hirveesti ryhmätöistä, mutta että, mutta kaipaisin kyllä yksilöjuttuja, että haluan kuitenkin niinku erottua massasta tai silleen, et kun sä oot

ryhmätyössä, niin opettaja niinku ei tiedä, mikä on sun kädenjälki ja mikä ei. (H3)

Mä haluan kirjatenttejä, mä haluan interaktiivisia keskustelutilanteita, mä haluan jotain muuta [kuin powerpoint-luentoja], mutta ei oo koskaan tarjottu mitään. (H5)

Kyllä ne aina opettajat, ne haluu palautetta ja näin, mut sitten ne kuitenkin, ainakin oman mielikuvani mukaan tekee sen sen oman kaavan mukaan sen kurssin sisällön, homman. ...Nii, en tiää, että ottaako ne sitten sen palautteen huomioon vai mitä. (H4)

Yksi haastateltavista koki olevansa erityisen huomion tarpeessa. Hänelle luennoilla istuminen ja tehtäviin asennoituminen on hankalaa ja hän olisi halunnut jonkinlaista erityishuomiota, apua ja ratkaisuja tilanteeseensa. Hän oli pettynyt siihen, että ei näitä ollut saanut. Ryhmätöiden teko ja lopulta tehtävien keskenjäänti aiheuttivat ongelmia myös opiskelutovereiden kesken, ja opiskelija päätyi jäämään ryhmistä pois. Muutaman ison työn palautus oli vielä epäselvää, sillä hän joutui tekemään työt yksin.

Et mä oisin toivonu, että ois, siis, jo silloin katottu jotain, niinku tai siis se [opintojen ohjaaja] ois auttanut mut, että miten mä pystyn järjestään ja nyt mä oon yrittäny jälkijunassa tehdä ihan hirveesti kaikkee rästihommia, että.. se ois voinu kiinnittää siihen huomioon, koska se on mulle iso, iso paikka. (H2)

Yksi opiskelijoista pohti erilaisten oppimistapojen tukemista ja erilaisten opetustapojen tarjoamista sen kannalta, tietävätkö opiskelijat, mikä tapa heille parhaiten sopii. Oman oppimistavan löytäminen saattaa hänen mukaansa vaatia paljonkin työtä, joka tapauksessa enemmän kuin palaverin kerran vuodessa. Hänen mielestään on resurssien tuhlausta käyttää jokaiselle opiskelijalle yhtä paljon ohjausaikaa, jos nämä eivät sitä tarvitse.

5.16 ”Siitä [eHOPSista] tuli lähinnä sellanen suoritus”

Haastateltavilta kysyttiin, ovatko he laatineet HOPSin ja eHOPSin. Jatkokysymyksinä kysyttiin, millaista hyötyä siitä on koettu saadun ja millaista ohjausta sen laadintaan on saatu. Opiskelijoiden arkikielessä eHOPSista käytetään sanaa HOPS, koska suunnitelma näyttäytyy opiskelijoille konkreettisesti lähinnä sähköisessä muodossaan. Sähköisessä kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin, kuinka paljon ohjausta he olivat saaneet

opettajatutoriltaan HOPSin laadintaan. HOPS ymmärrettiin tässäkin vaiheessa todennäköisesti yleisesti eHOPSiksi.

	Erittäin paljon (Arvo: 5)	Paljon (Arvo: 4)	Sopivasti (Arvo: 3)	Vähän (Arvo: 2)	Erittäin vähän (Arvo: 1)	Ei ajankohtainen (Arvo: 0)	Yhteensä
HOPSin teossa (avg: 2,10)							100 %

KUVIO 17. Kuinka paljon olet saanut ohjausta seuraaviin asioihin opettajatutoriltasi niiden ollessa ajankohtaisia? HOPSin teossa.

Jokainen kyselyyn vastanneista oli laatinut eHOPSin. Yhteensä 12,9 % vastaajista koki saaneensa HOPSin laadintaan apua paljon tai erittäin paljon. Viidennes vastaajista (19,4 %) oli saanut ohjausta HOPSin laadintaan sopivasti. 30,1 % kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki saaneensa HOPSin laadintaan ohjausta vähän ja loput 37,1 % erittäin vähän. Kysely ei erittele tässä vaiheessa sitä, koettiinko HOPSin laadinta mielekkääksi ja onko sitä käytetty laadinnan jälkeen opintoja kartoittavana ja rakentavana työkaluna.

Haastateltavien parissa eHOPS ja sen laadinta koettiin lähinnä turhaksi. Yksi ensimmäisen vuoden opiskelija kiitteli sitä, että opettajatutor oli eHOPSin laadinnan aikana ollut paikalla auttamassa ja selvittämässä asioita. Sama opiskelija oli myös sitä mieltä, että eHOPSin laadinta oli ehdottomasti hyvä asia, koska se oli selventänyt koko kolmen ja puolen vuoden kokonaisuutta todella hyvin. Jo samaan lauseeseen opiskelija kuitenkin totesi, että ei ole eHOPSia käyttänyt hyväkseen sen laadinnan jälkeen. eHOPS nähtiin yleisesti vain yhtenä suorituksena. Etenkin kolmannen vuoden opiskelijat pitivät eHOPSin laadintaa turhana eivätkä kokeneet saaneensa siitä juuri mitään hyötyä.

Sitä mä en vielä tiedä, mut siis, no oikeestaan, ilmottautu-, kun mä ilmoittauduin nyt niinkun ens vuoden kursseihin, niin mä tavallaan vasta jälkikäteen tajusin, että ai niin, oisihan mä voinu siitä HOPSistakin kattoo. (H3)

[Opettajatutorin] kanssa mietittiin, että pitäiskö sitä kattoo, mut sitten me todettiin, että ei. En ole kokenut hyödylliseksi itselleni, koska olen pystynyt muuten jäsentämään opintoni. (H5)

Yksi ensimmäisen vuoden opiskelija nosti esille hyvänä asiana sen, että jotkut opettajat muistuttelevat eHOPSista ja opinto-oppaasta säännöllisin väliajoin ja kehottavat käymässä lukemaan niitä. Tämä koettiin opintojen jäsentämistä ja suunnittelua helpottavana asiana. Toinen opiskelija ajatteli tulevansa toisena opiskeluvuotenaan käyttävänsä eHOPSia ensimmäistä vuotta eteenpäin, kun opinnot alkavat yksilöityä enemmän.

Yksi opiskelija koki eHOPSin mahdolliseksi hyödyksi kuitenkin sen, että tiedostosta opettajatutor ja muu tarpeellinen ohjaushenkilöstö voivat nähdä, onko opiskelijalla selkeä polku opinnoissaan. Jos eHOPS on hyvässä kunnossa ja opiskelija sen mukaan näyttää etenevän hyvin, ei häneen tarvitse käyttää niin paljon ohjausresursseja vaan niiden käyttöä voidaan järkevöittää todella apua ja ohjausta tarvitseville. eHOPS siis helpottaa resurssointia.

5.17 ”Ohjausta on ollut jonkin verran, mutta kyllä on ite joutunut selvittään monta asiaa”

Viimeisenä kysymyksenä haastateltavilta kysyttiin, millainen kuva heillä ylipäätään oli saamastaan ohjauksesta ammattikorkeakoulussa ja mahdollisuuksista saada ohjausta JAMKissa. Koska kysymys oli viimeinen, käytiin sen yhteydessä läpi myös muita haastateltavien mielessä olevia aiheeseen liittyviä asioita. Sähköisessä kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin, kuinka paljon he ovat saaneet ohjausta opintoihinsa.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Erittäin paljon	0	0,00%					
2.	Paljon	2	3,17%					
3.	Sopivasti	27	42,86%					
4.	Vähän	32	50,79%					
5.	Erittäin vähän	2	3,17%					
	Yhteensä	63	100%					

KUVIO 18. Kuinka paljon olet saanut ohjausta opintoihisi?

Puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki saaneensa ohjausta opintoihinsa vähän. Yli 40 % oli sitä mieltä, että ohjausta oli saanut sopivasti. Muutama vastaaja oli saanut ohjausta paljon ja yhtä moni erittäin vähän.

Yleisesti haastateltavat tunsivat saaneensa ohjausta vaihtelevasti. Kaksi opiskelijaa koki saaneensa hyvää ja riittävää ohjausta pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta. Erään opiskelijan kokemus ohjauksen tasosta oli hyvin vaihteleva, sillä hän oli itse saanut ohjausta aina sitä hakiessaan, mutta moni muu oli hänen mukaansa jäänyt ilman ohjausta. Eräs kolmannen vuoden opiskelija taas koki saaneensa ohjausta jonkin verran, mutta joutuneensa itse selvittämään useita asioita. Hän myös koki jääneensä vaille uraohjausta ja oli epävarma työllistymisestään. Yksi haastateltavista koki jääneensä lähes täysin ilman ohjausta ja yksi totesi ohjausta olevan jossain, mutta parantamisen varaa löytyvän.

Ne opiskelijat, jotka sanoivat saaneensa ohjausta erittäin hyvin, sanoivat itsekin hake-neensa sitä aktiivisesti ja vaatineensa huomiota. Muutenkin ohjausprosessi koettiin lähtevän opiskelijan toimesta. Apua ei tultu aktiivisesti tarjoamaan opiskelijoille. Sähköiseen kyselyyn vastanneista opiskelijoista usea mainitsi, ettei tiennyt, kehen ohjauhenkilöön olisi voinut ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa.

...mä pidän huolen siitä, ...että mut huomioidaan, että te ootte täällä mua varten, että tota, mua ei voi ignoreata. (H2)

...välillä ois ehkä kaivannu, että sitä ois tyrkytetty tai silleen. (H3)

Kolmannen vuoden opiskelijoilla oli sanottavaa uudistuneesta ohjausjärjestelmästä. Yliopettajan roolin poistumista pidettiin huonona asiana. Toisaalta yhden ohjaajan vastuu koko opiskeluajan aikana koettiin hyvänä asiana, sillä näin henkilökohtainen side opettajatutorin ja opiskelijan välillä kasvaa vahvemmaksi. Kolmannen vuoden opiskelijat eivät kuitenkaan kokeneet saavansa opettajatutorilta riittävästi ammattiin ohjaavaa ohjausta. Lisäksi uudistuneessa ohjausjärjestelmässä opettajatutorin persoonana ja kiinnostuneisuus tehtäväänsä korostuu, mikä saattaa vaarantaa joidenkin opiskelijoiden ohjauksen koko opintojen aikana. Uuden ohjausjärjestelmän toivottiin myös näyttäytyvän käytännössä ja opiskelijan arjessa, ei vain dokumentteina oppilaitoksen arkistossa.

Et se pitäis sitten varmistaa niin, että, et, et ne on niinku ne opettajatutorit, ketkä siihen lähtee, nii on oikeesti sitten täysillä siinä mukana ja, ja sitten niinkun, et niitä kiinnostaa se homma ihan oikeesti, et ne ei oo sillein, et me tarvitaan nyt yks, et lähe sää. (H6)

*Se oli vaan niinkun niin hienoo, että tässä laitoksessa opettajat opet...
opittais se, että jos siitä on tehty raportti, niin se ei tarkoita, et se toimii.
(H5)*

Tärkeäksi ohjaushenkilöstössä nähtiin se, että heidät koettaisiin helposti lähestyttäväksi ja opiskelijat uskaltaisivat lähestyä heitä ohjausta tarvitessaan. Apua ei kuitenkaan saisi tyrkyttää tai tarjota liikaa, jotta opiskelija kokisi kuitenkin ajattelevansa asiansa ihan itse. Erään haastateltavan kokemuksen mukaan JAMKIn tarjoamassa ohjauksessa mennään usein ääripäästä ääripäähän, eli joko ohjausta ei tarjota lainkaan tai sitten opiskelijan itseohjautuvuuden aspekti unohdetaan kokonaan.

6 POHDINTA

Opinnäytetyössä selvitettiin, millaisena JAMKIn restonomiopiskelijat kokevat opiskelujensa aikana saaman ohjauksen. Tutkimuksen tärkeimpiä tuloksia ovat seuraavat: Opettajatutorin roolin kasvaessa ohjausjärjestelmän uudistumisen myötä on entistä tärkeämpää, että opettajatutor sitoutuu tehtäväänsä. Myös asiantuntijuusalueiden opettajien tarjoamaa ohjausta pidetään hyvin tärkeänä. Orientaatioviikon kehittämistä on jatkettava ja opiskelijoille on tarjottava aktiivista ohjausta koko opintojen ajan. Harjoittelun ohjauksessa opiskelijat kaipaavat etenkin jonkinlaista listausta mahdollisista harjoittelupaikoista. Koetun ohjauksen määrä on eri opiskelijoilla erilainen, minkä vuoksi ohjauksen oikea resursointi on vaikeaa. JAMKissa opiskelijat kokevat yleensä saaneensa ohjausta, jos ovat sitä hakeneet. Ohjausta ei kuitenkaan esimerkiksi jaksamisongelmiin haeta oppilaitoksen puolelta. Ammattikorkeakoulun opiskelijat kokevat itsensä jo niin vanhoiksi, että kääntyvät ongelmissaan mieluiten vertaistuen tai henkilökohtaisen turvaverkon puoleen.

Suurimmiksi ohjauksen tarve- ja ongelmakohtiksi nousivat opintojen aloittaminen, perustavien valintojen teko, harjoittelu, kansainvälistyminen ja opinnäytetyövaihe. Nämä vaiheet noudattavat hyvin tarkasti aiempien tutkimusten tuloksia. Harjoittelu, kansainvälistyminen ja opinnäytetyö tulevat opiskelijoille opinnoissa eteen hieman eri vaiheissa. Tämän takia ohjausta olisi tarjottava todella aktiivisesti, kun joku näistä tilanteista vaikuttaa esimerkiksi HOPSin perusteella olevan opiskelijalle ajankohtainen.

Opiskelijat eivät odota juuri minkäänlaista erityistä ohjausta opinnot aloittaessaan. Eniten kaivataan yleisen kuvan selkiytymistä ja ohjauksen saamista, mikäli siihen ilmenee tarvetta. Harvat opiskelijat ainakaan myöntävät ohjaustarpeensa olevan suuri opiskelujen alkaessa.

Orientaatioviikkoa on kehitettävä entisestään. Opiskelijat arvostavat etenkin ryhmäytymistä ja toisaalta todella ajankohtaisten asioiden läpikäymistä. Opiskelijoita kiinnostavat tulevat opinnot ja se, mitä niissä käytännössä tullaan oppimaan. Pidempään opiskelleiden ja alumnien äänet ja mielipiteet ovat erittäin kaivattuja, sillä vain niistä uudet opiskelijat voivat saada todellisen kuvan opiskelujen kulusta.

Ensimmäisillä opiskeluvikoilla on todella paljon sisäistettävää, eikä vain opiskelujen takia. Ensimmäiset opiskelupäivät ja etenkin orientaatioviikko menevät useilla opiskelijoilla lievän sumun ja hämäryyden alla kulkiessa. Orientaatioviikolla on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että vaikka opintojen rakenne ja opintojaksojen kuuluminen tiettyihin opintojen vaiheisiin ovat opettaja- ja vertaistutoreille selkeitä, ne eivät avaudu samalla tavalla uudelle opiskelijalle. Vaikka opiskelijalle annetaan paperilla opintojen rakennekaavio ja lukujärjestys, josta tarvittavat opintojaksot ensimmäisille jaksoille valitaan tai on valittu valmiiksi, eivät nämä kaksi asiaa yhdisty. eHOPSin laadinta on joillekin opiskelijoille opintojen kulkua selventävää, mutta yleisesti se koetaan hyödyttömäksi, koska opinnot osataan jäsentää muillakin tavoilla.

Opettajatutorin roolissa on tärkeää hänen aito kiinnostuksensa tehtävänsä. Opiskelijat aistivat herkästi, jos opettajatutor on työssään vain pakon edestä. Aidosti kiinnostunut opettajatutor on opiskelijoille helposti lähestyttävä ja saa aikaan turvallisuuden tunteen. Opettajatutorin kanssa käydyistä keskusteluista ei ehkä koeta saadun kovin paljon hyötyä, mutta tärkeintä opiskelijoille on se, että he kokevat jonkun välittävän.

Opettajatutoria tärkeämmäksi ohjaushenkilöksi koetaan asiantuntijuusalueiden opettajat, joilla on yllättävänkin suuri ohjausrooli opintojen edetessä. Opettajat kykenevät antamaan opiskelijoille ammattiopintoihin liittyvää ohjausta. Opettajien töiden resurssointia olisi kenties ajateltava uudelleen, jotta he pystyisivät tarjoamaan opiskelijoille ohjausta nykyistä enemmän.

Opiskelijoiden suhtautuminen ohjaustarpeeseensa ja heidän halunsa hakea ohjausta on ristiriitaista. Opiskelijat sanovat suoraan, että eivät usko tarvitsevansa mitään ohjausta. Samoin he sanovat hoitavansa omat asiansa itse. Samat opiskelijat kuitenkin kertovat, että ottaisivat mielellään ohjausta vastaan, jos sitä tarvittaisiin. Aktiivinen ohjauksen tarjoaminen olisi opiskelijoille tärkeää.

Mahdollista on, että opiskelijat kokevat jotenkin leimautuvansa, jos itse hakevat ohjausta aktiivisesti. Tämä pätee sekä jaksamistilanteissa että opintojaksojen valinnoissa haettavaan ohjaukseen. Epävarmat opiskelijat kääntyvät mieluummin ja helpommin vertaistuen puoleen. Toisaalta kaikki opiskelijat eivät yksinkertaisesti tiedä esimerkiksi opintojen ohjaajan olemassaoloa tai muutenkaan sitä, kenen puoleen voisivat kääntyä.

Ammattikorkeakoulun opiskelijat pitävät itseään aikuisina ja ajattelevat, että aikuisena on jopa ehkä noloa tai muuten vain erikoista turvautua vanhempiin ulkopuolisiin aikuisiin. Tämän takia tukea jaksamisongelmissa haetaan oppilaitoksen ulkopuolisilta ja elämään tiiviimmin ja henkilökohtaisista syistä liittyviltä henkilöiltä: läheisiltä, perheeltä, ystäviltä, opiskelukavereilta. Vertaistuki koetaan tärkeänä. Moni myös haluaa saada valituksiinsa ja ongelmiinsa sellaista tukea, jota haluaa ottaa vastaan: ymmärrystä ja yhdessä jupisemista. Opiskelutoverit voivat tarjota tällaista paljon enemmän ja paremmin kuin opettajat. Opiskelutovereilla on myös todennäköisesti vastaavia kokemuksia, jolloin kokemusten jakamisesta tulee tärkeä tuki väsyneelle ja turhautuneelle opiskelijalle.

Opintojen aikana eteen tulevissa jaksamisongelmissa terveydenhoitajan palveluja pidetään hyvänä apuna. Terveydenhoitajia toivotaan enemmän, jotta heidän puheilleen pääsisi useampi opiskelija ja nopeammin. Opintopsykologin palvelut tunnetaan, mutta harva käyttää niitä hyväkseen.

Opinnäytetyövaihe on vaihe, jolloin moni opiskelija kaipaa lisää ohjausta. Jotkut opiskelijat eivät sitä syystä tai toisesta uskalla hakea. Yksi syy lienee juurikin se, että opintojen loppuvaiheessa opiskelijat kokevat itsensä sen verran vanhoiksi ja aikuisiksi, että ohjauksen ja avun hakeminen koetaan tavallaan noloksi. Jos ohjausta tarjottaisiin ak-

tiivisesti, ottaisi moni sen ilomielin vastaan. Toiset opiskelijat taas eivät tiedä, kenen puoleen kääntyä ohjauksen tarpeessa tai eivät muuten koe saavansa ohjausta.

Kansainvälistyminen on monelle opiskelijalle vaikea paikka. Etenkin nuoret suoraan lukiosta ilman työkokemusta ammattikorkeaan siirtyneet opiskelijat jännittävät ja jopa pelkäävät ulkomaille lähtöä. Heille tärkeä tuki ja ohjaus olisi aivan alusta lähtien vaihtoehtojen pohtiminen. Jos kv-koordinaattorilla ei riitä tähän resursseja, voisi alkupohdintaa tehdä myös opettajatutorin kanssa.

Harjoitteluohjausvastuun siirryttyä opettajatutorille muuttui myös opiskelijan saaman mahdollisen ohjauksen määrä. Opiskelijan on mahdollista saada ohjausta paljon entistä enemmän, kun harjoittelun ohjaajalla on vähemmän ohjattavia opiskelijoita, verrattuna vanhaan järjestelmään, jossa yksi ohjaaja huolehti koko ensimmäisen harjoittelun ohjauksesta. Lisääntyneitä resursseja tulisi käyttää hyväksi. Erityisesti opiskelijat kai paavat vinkkejä siitä, mihin paikkoihin harjoitteluun voisi hakea. Harjoittelupaikan hakemisen prosessi on selkeä ja itse paikan hakemista pidetään itseohjautuvuuden ja tulevaisuuden kannalta hyvänä. Opettajatutorille hyvä käytännön toimi olisi edellisten opiskelijoiden harjoittelupaikkojen listaaminen ja saadun palautteen hyväksikäyttö.

Jatkotutkimukset aiheesta olisivat hyödyllisiä. Tutkimus olisi tarpeen toteuttaa jokaisella JAMK:n koulutusalueella. Jokaiseen osa-alueeseen voisi myös syventyä tarkemmin. Etenkin orientaatioviikon kehittämisestä saisi varmasti aikaan laajan kehittämistyön. Samoin opinnäytetyön ohjauksesta saisi laajan tutkimus- ja kehittämisaikkeen, joka hyödyttäisi useaa opinnäytetyötään tekevää opiskelijaa.

LÄHTEET

Asetus ammattikorkeakouluista. 352/2003.

Grönholm, S. 2002. Opettajatutorointi opintojen alkuvaiheessa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Hiltunen, A. 2006. Ohjaus ja opiskelija. <http://www.hamk.fi/oped-exo>, ohjaus ja opiskelija

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2009. Viitattu 10.12.2009. <http://www.jamk.fi>, JAMKin opiskelijoille, Opinto-opas, AMK-tutkinto, Opiskelijana JAMKissa, Tärkeitä käsitteitä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmä 2009. Viitattu 14.12.2009. <http://www.jamk.fi>, JAMKin opiskelijoille, Opinto-opas, AMK-tutkinto, Opiskelun vaiheet, Opintojen suunnittelu, Opintojen ohjaus, Ohjausjärjestelmä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö, 2009. Viitattu 14.12.2009. <http://www.jamk.fi>, JAMKin opiskelijoille, Opinto-opas, AMK-tutkinto, Opiskelijana JAMKissa, Tärkeimmät säännöt ja ohjeet, Tutkintosääntö.

Järviluoma, A. 2003. Tutoropettajien perehdytysopas. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Kallinen, R., Kerbs, H. & Nurmi, J. 2006. Laadukas vertaisohjaus. HAMKin julkaisu- ja 17.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa Kasurinen, H. 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki: Opetushallitus.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/kesu_2012.fi.pdf

Kuisma, P. 2006. Tuutorin työvälaineitä. Lainsäädäntö ja hallinto. Teoksessa Pekkala, A. & Varjonen, B. (toim.) 2006. Tuutorointi on taitolaji. HAMKin julkaisuja 16/2006.

Kurikkala, H. 2006. Opettajatutorin käsikirja. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Lairio, M., & Penttilä, M. (toim.) 2007. Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos

Lerkkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat: koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavat ajatukset sekä niiden yhteys ammattikorkeakouluopintojen etenemiseen ja opiskelijoiden ohjaustarpeeseen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Lokkila, H. & Nieminen, T. 2008. Kysely Jamk:n opiskelijoiden henkisestä hyvinvoinnista. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveystieteiden osasto.

Mikkonen-Ojala, T. 2008. Opettajatutorin kansio opiskelijoiden ohjaukseen Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden osastolla. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammattillinen opettajakorkeakoulu.

(https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/37454/jamk_1208929515_9.pdf?sequence=1)

Ohjaus 2009, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Julkaisematon lähde.

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. 2. p. Helsinki: Gaudeamus.

Pakkala, E. 2004. Tutoropettajan rooli aikuisopiskelijan oppimisprosessissa. Kehittämistyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammattillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajien koulutus.

Pekkala, A. 2006a. Opettajatuutorointi, työengasesittely. <http://www.hamk.fi/oped-exo>, opettajatuutorointi, työengasesittely.

Pekkala, A. 2006b. Ohjaaja, valmentaja, konsultti, tutkiva tuutor vai sisäinen yrittäjä? Teoksessa: Pekkala, A. & Varjonen, B. (toim.) 2006. Tuutorointi on taitolaji. HAMKin julkaisuja 16.

Penttinen, L. & Falck, H. Mutkia opintopolulla: keskeyttämistä harkitsevien ohjaustarpeet ja haettu ohjaus. Teoksessa Lairio, M., & Penttilä, M. (toim.) 2007. Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Ryhmäohjaajan käsikirja 2008. Vaasan ammattikorkeakoulu. Julkaisematon lähde.

LIITTEET

Liite 1: Kvantitatiivisen kyselyn kyselylomake

Taustatiedot:

1. Sukupuoli
  - nainen
  - mies
2. Koulutusohjelma
  - palvelujen tuottaminen ja johtaminen
  - matkailu
3. Opintojen aloitusvuosi nykyisessä koulutusohjelmassa
  - 04 tai aiemmin
  - 05
  - 06
  - 07
  - 08

Opettajatutorilta saamasi ohjaus:

4. Kuinka paljon olet saanut ohjausta opintoihisi?
  - erittäin paljon
  - riittävästi
  - sopivasti
  - vähän
  - erittäin vähän
5. Kuinka paljon olet saanut ohjausta opettajatutoriltasi seuraavissa asioissa niiden ollessa ajankohtaisia?

Opintojen alkuvaiheessa

- erittäin paljon
- riittävästi
- sopivasti
- vähän
- erittäin vähän
- ei ajankohtainen

HOPSin teossa

- erittäin paljon
- riittävästi
- sopivasti
- vähän
- erittäin vähän
- ei ajankohtainen

Erialaisten opiskelutaitojen oppimisessa

erittäin paljon
riittävästi
sopivasti
vähän
erittäin vähän
ei ajankohtainen

Työelämään ja urasuunnitteluun liittyen

erittäin paljon
riittävästi
sopivasti
vähän
erittäin vähän
ei ajankohtainen

Opiskeluaikaisissa motivaatio-ongelmissa yms.

erittäin paljon
riittävästi
sopivasti
vähän
erittäin vähän
ei ajankohtainen

Ajanhallinnan ongelmissa

erittäin paljon
riittävästi
sopivasti
vähän
erittäin vähän
ei ajankohtainen

6. Ketkä ovat tukeneet eniten opintojesi etenemistä?

Opintojen ohjaaja
Opettajatutorit
Vertaistutorit
Opiskelukaverit
Ystävät
Perheenjäsenet
Opettajat

7. Keneltä olet kaivannut lisää ohjausta?

Opintojen ohjaaja
Opettajatutorit
Vertaistutorit
Opintotoimisto
Koulutuspäällikkö
AMK:in muu henkilökunta

8. Ketkä ovat tukeneet jaksamistasi koulussa?

Opintojen ohjaaja
Opettajatutorit
Vertaistutorit
Opiskelukaverit

Ystävät
 Perheenjäsenet
 Opintopsykologi
 AMK:n muu henkilökunta

Harjoittelu ja opinnäytetyö

9. Kuinka paljon olet saanut ohjausta koulusta seuraavissa asioissa niiden ollessa ajankohtaisia?

Harjoittelupaikan valinnassa/saamisessa

erittäin paljon
 riittävästi
 sopivasti
 vähän
 erittäin vähän
 ei ajankohtainen

Harjoittelun aikana (HUOM. ohjausta koulusta, ei harjoittelupaikan ohjaajalta)

erittäin paljon
 riittävästi
 sopivasti
 vähän
 erittäin vähän
 ei ajankohtainen

Harjoittelun jälkeen

erittäin paljon
 riittävästi
 sopivasti
 vähän
 erittäin vähän
 ei ajankohtainen

Opinnäytetyön aiheen valinnassa

erittäin paljon
 riittävästi
 sopivasti
 vähän
 erittäin vähän
 ei ajankohtainen

Opinnäytetyön tekovaiheessa

erittäin paljon
 riittävästi
 sopivasti
 vähän
 erittäin vähän
 ei ajankohtainen

Liite 2: Teemahaastattelun pohja

Millaista ohjausta ajattelit saavasi, kun aloitit opiskelun ammattikorkeakoulussa?

Millaista ohjausta ajattelit tarvitsevasi?

Puolet kyselyyn vastanneista sanoi saaneensa ohjausta opintoihinsa vähän, 42 % riittävästi. Muutama oli vastannut ”paljon” ja yhtä moni ”erittäin vähän”

Eniten opiskelija ovat tukeneet opiskelukaverit (76 %), perhe (48 %), ystävät (42 %). Seuraavana opettaja (27 %) ja opettajatutorit (24 %). Uskaltaako koulussa pyytää apua opiskeluun? Suurin osa avusta tulee tuntien ulkopuolisesta elämästä. Opintojen ohjaaja ja vertaistutorit 0 %!!

Lisää ohjausta: opettajatutorit 67 %, opintojen ohjaaja 46 %, vertaistutorit ja opintotoimisto 13 %, muu henkilökunta 10 %, koulutuspäällikkö 6 %. Millaista ohjausta näiltä kaivataan lisää?

Orientaatioviikko (opiskelijan opiskeluympäristöön orientointi ja sitouttaminen)

Mitä muistat orientaatioviikoltasi?

Mitä ajattelit orientaatioviikosta?

Millainen opettajatutor sinulla oli?

Miten opettajatutor auttoi sinua?

Ketkä muut ohjaushenkilöt jäivät mieleen orientaatioviikolta?

Millä tavalla?

Millaista ohjausta olisit vielä kaivannut ensimmäisellä viikolla?

ohjaustarpeen arviointi tulohaastattelussa

osuus Työelämän osaajaksi kasvu -opintojaksossa

Millaista opettajatutorisi toiminta oli ensimmäisen viikon/syksyn/vuoden aikana?

Millaista ohjausta olet saanut?

Millaisia ohjaustuokioita?

Opintojen alkuvaiheessa: vastauksia laidasta laitaan, sekä ”erittäin vähän” että ”erittäin paljon”. Gaussin käyrän mukaisesti.

Asiantuntijuusalue (opintovalinnat, uravalinnan tukeminen)

Mitä tiesit asiantuntijuusalueista koulussa aloittaessasi?

Miten eri asiantuntijuusalueista kerrottiin?

Oliko valinta vaikea?

Mikä siitä teki vaikean?

Miten valinnan tekoa helpotettiin?

Oletko jälkeenpäin toivonut valinneesii toisin?

Mitä olisit toivonut tehdyn toisin?

Millaista ensimmäisten valintojen tekeminen oli (opintojaksojen valitseminen)?

Harjoittelu (opiskelu ja harjoittelu Suomessa/ulkomailla)

Millaista ohjausta olet saanut harjoittelupaikan etsimisessä?
 Millaisin mielin etsit harjoittelupaikkaa?
 Stressi?

Oletko ajatellut/suunnitellut vaihtoa ulkomaille?
 Millaista ohjausta/tukea olet saanut asiassa?

Harjoittelu: kolmasosa saanut ohjausta riittävästi tai enemmän.

Oppimistaidot

(myönteinen minäkuva, ammattikuvan hahmottaminen

opintojen etenemisen seuranta ja tuki

henkilökohtainen opetussuunnitelma HOPS ja urasuunnitelma sekä niiden seuranta

oppimisen ja osaamisen kehittymisen tukeminen

opiskelijan itseohjautuvuuden tukeminen

tavoitteiden ja välitavoitteiden asettelu

oppimisvaikeuksien tunnistaminen)

Miten opettajatutor on ollut mukana opiskelussasi ensimmäisen viikon/syksyn/vuoden jälkeen?

Millaisia ohjauseinoja/muotoja?

Mitä hyötyä olet saanut HOPSin laadinnasta?

Miten henkilökohtaista oppimistapaasi on tuettu?

+ Mitä olisit odottanut opettajatutorilta ensimmäisen vuoden jälkeen?

Erilaisten opiskelutaitojen oppimisessa, työelämään ja urasuunnitteluun liittyen, opiskeluaikaisissa motivaatio-ongelmissa ja ajanhallinnan ongelmissa: vastaukset lähinnä negatiivisella puolella (myös aika paljon ”ei ajankohtaista”). Mistä kertoo, millä selittyy, mitä itse olette mieltä?

HOPSin teossa: valtaosa ”erittäin vähän”, siitä eteenpäin vähenevässä määrin, muutama ”erittäin paljon”.

Koulun ja muun elämän yhdistäminen, motivaatio, jaksaminen

(ajanhallinta ja jaksaminen, varhainen puuttuminen ja ohjaaminen eteenpäin motivaatio)

Keneltä olet saanut ohjausta?

Millaista ohjausta olet kaivannut?

Oletko saanut apua sitä tarvitessasi?

Oletko kohdannut vaikeuksia, jotka saivat miettimään koulun lopettamista?

Kelle puhuit niistä?

Mikä muutti mielesi?

Tukea koulussa jaksamiseen: ystävät 81 %, perhe ja opiskelukaverit 78 %. Opettajatutorit 10 %, muu hlökunta 6 %, opintopsykologi 5 %, opintojen ohjaaja 3 %. Kynnys pyytää apua esim. opintopsykologilta? Jos tukea opettajatutorilta, niin onkohan itse pyydettyä vai tarjottua?

(työllistymisen tukeminen?)